

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimus 2017

Susanna Lindeman
susanna.lindeman(at)metsa.fi
040 556 2652

Kansikuva: Myös Valassaarten–Björkögrundetin luonnonsuojelualueella on muutama hieno ranta, joilla maihinnousu on sallittua vuoden ympäri. Tässä Malskäretin ankkuripaikka. Kuva: Aurelia Mäkynen

ISO 14001

© Metsähallitus, Vantaa 2017

ISSN-L 1235-8983
ISSN (verkojulkaisu) 1799-5388
ISBN 978-952-295-209-7 (pdf)

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimus 2017

Yhdistyneiden
kansakuntien kasvatus-,
tiede- ja kulttuurijärjestö

• **Korkea Rannikko / Merenkurkun saaristo**
• hyväksytty maailmanperintöluetteloon
• vuonna 2006

METSÄHALLITUS

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	11.12.2017
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPAIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	MH5011/2017/05.02
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	maailmanperintö (luontokohde), Natura 2000 -alue (SPA, SCI), yksityinen luonnonsuojelualue, hylkeidensuojelualue, vanhojen metsien suojelualue, rantojensuojeluohjelma, vanhojen metsien suojeluohjelma, lintuvesien suojeluohjelma, valtioneuvoston periaatepäätös Mikkelinlahten suojelusta, BSPA, Ramsar-alue, Suomen kansallismaisema, kansallisesti arvokas maisema-alue		
ALUEEN NIMI	Merenkurkun saariston maailmanperintöalue		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Merenkurkun saaristo FI0800130, Ängesholmen FI0800160		
ALUEYKSIKKÖ	Pohjanmaan luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Aurelia Mäkynen		
JULKAISUN NIMI	Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimus 2017		
TIIVISTELMÄ	<p>Merenkurkun saariston maailmanperintöalueeseen kuuluu saaristoalueita Korsnäsin, Maalahden, Mustasaaren, Vaasan ja Vöyrin kunnista. Saaristo on nopean maankohoamisen, matalien merenlahdensaaren ja karikkoisten maisemiensa vuoksi paitsi omaleimainen elinympäristö luonnonvaraisille lajeille, myös kiinnostava matkailukohde ja merkittävä virkistysalue paikallisille ja lähialueen asukkailla. Kesäkauden 2017 aikana (27.5.–13.9.) maailmanperintöalueella toteutettiin kävijätutkimus, joka oli järjestyksessä alueen toinen. Ensimmäinen tutkimus toteutettiin vuonna 2009. Tämänkertaisessa tutkimuksessa selvitettiin kävijöiden mielipiteitä luonto- ja retkeilyalueista ja niiden palveluista. Aineiston analysoinnissa käytettiin tilastollisia tunnuslukuja, kuten keskiarvoja.</p> <p>Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma painottui 45–64-vuotiaisiin. Suurimmalla osalla oli korkeakoulututkinto. Paikallisia tai lähialueen asujia vastaajissa oli melkein puolet, kotimaisia matkailijoita 41 % ja ulkomaisia 14 %. Ulkomaisten matkailijoiden määrä oli 5 % suurempi kuin edellisessä tutkimuksessa vuonna 2009. Kaiken kaikkiaan kerättiin 472 kyselyvastausta. Suurin osa vastaajista oli käynyt alueella aikaisemminkin. Useimmat seurueet olivat alle 5 hengen suuruisia ja koostuivat pääasiassa perheistä. Vastaajista 48 % mainitsi kohteen tärkeimmäksi matkallaan. Maailmanperintöstatuksella oli puolelle vastaajista merkitystä matkakohdetta valitessa melko paljon tai erittäin paljon. Maailmanperinnöllä ei ollut lainkaan merkitystä lähes neljäsosalle vastaajista. Käyntikohteina Svedjehamn ja Raippaluodon silta olivat suosituimpia. Vastaajista 64 % oli vain päiväkäynnillä. Yöpyjät yöpyivät useimmiten omassa veneessään. Suurin osa saapui alueelle henkilöautolla, mutta myös veneilijöitä oli vastaajissa paljon.</p> <p>Tärkeimpiä motiiveja maailmanperintöalueelle tulemiseen olivat luonnon kokeminen ja maisemat. Alueella harrastettiin eniten kävelyä, mutta myös luonnon tarkkailu oli yleinen ja monelle tärkein harrastus. Käynnin arvioitiin lisäävän hyvinvointia ja terveyttä vähintään jonkin verran ja vastaavan keskimäärin ainakin 100 euron rahallista arvoa. Vastaajat olivat pääasiassa tyytyväisiä palveluiden laatuun ja määrään alueella. Myös kehitysehdotuksia annettiin paljon. Maailmanperintöaluetta koskeva kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,21, kun se vuonna 2009 oli 3,98. Korkein mahdollinen arvosana on 5,0. Vastaajista 85 % tiesi etukäteen, että Merenkurkun saaristo kuuluu maailmanperintölistalle ja 71 % uskoi tietävänsä myös, mistä syistä se valittiin mukaan. Internet, lehdet ja perheenjäsenet tai tuttavat olivat yleisimpiä tiedon lähteitä.</p> <p>Tämän kävijätutkimuksen mukaan kävijät olivat selvästi tyytyväisempiä luontokohteiden palveluihin ja rakenteisiin ja käyntiinsä maailmanperintöalueella kuin edellisessä tutkimuksessa vuonna 2009. Runsas kehitysehdotusten määrä kuitenkin motivoi jatkamaan alueen palveluiden parantamista entisestään.</p>		
AVAINSANAT	Merenkurkun saaristo, maailmanperintöalue, kävijätutkimus		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 234		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-209-7
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1799-5388		
SIVUMÄÄRÄ	63 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, Luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	11.12.2017
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	MH5011/2017/05.02
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM	världsarv (naturobjekt), Natura 2000-område (SPA, SCI), privat naturskyddsområde, salskyddsområde, skyddsområde för gamla skogar, strandskyddsprogrammet, skyddsprogrammet för gamla skogar, skyddsprogrammet för fågelsjöar och fågelrika havsvikar, statsrådets principbeslut om skydd av Mickelsörarna, BSPA, Ramsar-område, Finlands nationallandskap, landskapsområde av nationellt värde		
OMRÅDETS NAMN	Världsarvet Kvarkens skärgård		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Merenkurkun saaristo FI0800130, Ängesholmen FI0800160		
REGIONENHET	Österbottens naturtjänster		
FÖRFATTARE	Aurelia Mäkynen		
PUBLIKATION	Besökarundersökning på världsarvet Kvarkens skärgård 2017		
SAMMANDRAG	<p>Världsarvet Kvarkens skärgård ligger i skärgården i kommunerna Vasa, Korsholm, Vörå, Malax och Korsnäs. De grunda havsvikarna och steniga fjärdarna med snabb landhöjning är speciell livsmiljö för vilda arter och intressant rekreatjonsområde för människor. Under sommarsäsongen 2017 (27.5. –13.9.) genomfördes det en besökarundersökning i världsarvet Kvarkens skärgård. Det var den andra undersökningen i ordningen, den första gjordes år 2009. Den här undersökningen fokuserade på besökarnas åsikter om anordningar för friluftsliv och världsarvet. Analyserna baserades på statistiska nyckeltal, som medelvärden. De flesta som svarade till frågeformulären var i åldern 45–64 och hade högre högskoleexamen. Nästan hälften var fast bosatt i en av världsarvskommunerna. Andelen inhemska resenärer var 41 % och andelen utländska resenärer var 14 %. Mängden utländska resenärer var 5 % större än i den förra undersökningen. Totalt samlades in 472 ifyllda frågeformulär.</p> <p>De flesta av alla som svarade hade besökt området förut. Den vanligaste gruppstorleken var 2–5 personer, och grupperna bestod huvudsakligen av familjer. För 48 % av de som svarade var världsarvsområdet det viktigaste besöksmålet. Faktumet att det handlade om ett världsarv var viktigt i reseplaneringen för ungefär hälften av de som svarade. För en fjärdedel av de som svarade spelade världsarvsstatusen ingen roll då de planerade sin utflykt. Svedjehamn och Replot bro var de populäraste besöksmålen. Av de som svarade var 64 % på dagsbesök och de flesta kom till området med personbil. Undersökningen nådde även en hel del båtburna besökare. De som övernatade i området spenderade natten oftast i sin egen båt.</p> <p>Den viktigaste orsaken att besöka Kvarkens skärgård var att uppleva naturen och landskapet. Att promenera eller vandra var den populäraste aktiviteten i området, men även att observera naturen var viktigt för många. De som svarade uppskattade att besöket ökade deras välmående och hälsa, och att dessa hälsoeffekter var värda minst 100 euro. De flesta var nöjda med både kvaliteten och kvantiteten av servicen som erbjuds i området. Trots det hade många konkreta utvecklingsidéer. Det regionala indexet, som beskriver hur nöjda besökarna var med området, var 4,2, jämfört med förra undersökningens 3,98. Maxpoäng är 5,0. Av de som svarade visste 85% på förhand om att området ingår på världsarvslistan, och 71 % visste även varför det hade fått världsarvsstatusen. Tidningar, internet och familjemedlemmar eller bekanta var de vanligaste informationskällorna.</p> <p>Det viktigaste resultatet är att besökarna verkar vara rätt så nöjda med sitt besök i världsarvet, och att betydelsen för friluftsanordningar har stigit sedan den första undersökningen år 2009. Riklig mängd med utvecklingsidéer motiverar till att fortsätta med att förbättra och utveckla områdets service för besökare.</p>		
NYCKELORD	Kvarkens skärgård, världsarvet, besökarundersökning		
ÖVRIGA UPPGIFTER			
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie B 234		
ISSN-L	1235-8983	ISBN (PDF)	978-952-295-209-7
ISSN (ONLINE)	1799-5388		
SIDANTAL	63 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	7
2 KÄVIJÄTUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
2.1 Alueen kuvaus	8
2.2 Aineisto ja menetelmät.....	12
3 TULOKSET	
3.1 Kävijärakenne.....	17
3.1.1 Kävijöiden perustiedot.....	17
3.1.2 Kävijöiden seuruetiedot.....	20
3.2 Käynti Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella.....	21
3.2.1 Kohteen tärkeys	21
3.2.2 Kävijöiden ulkoilu- ja luontoharrastukset	22
3.2.3 Käyntien alueellinen jakautuminen	25
3.2.4 Käynnin kesto ja toistuvuus.....	26
3.2.5 Saapuminen alueelle.....	28
3.2.6 Kävijöiden rahankäyttö ja sen paikallistaloudelliset vaikutukset.....	30
3.2.7 Käynnin terveys- ja hyvinvointivaikutukset.....	33
3.3 Kävijätyytyväisyys	34
3.3.1 Käynnin tarkoitus.....	34
3.3.2 Kävijöiden mielipiteet alueesta, palveluista ja ympäristön laadusta	35
3.3.3 Kävijöiden odotusten toteutuminen.....	37
3.3.4 Vastanneiden käyntiä häirinneet tekijät.....	38
3.3.5 Kävijätyytyväisyysindeksi.....	39
3.4 Maailmanperintöalueen merkitys ja tietolähteet.....	41
3.5 Vapaamuotoiset ajatukset.....	43
4 TULOSTEN TARKASTELU	44
4.1 Yhteenveto ja johtopäätökset	44
4.1.1 Kävijärakenne.....	44
4.1.2 Käynti maailmanperintöalueella	45
4.1.3 Rahankäyttö ja terveysvaikutukset	47
4.1.4 Kävijätyytyväisyys	49
4.1.5 Maailmanperintöalueen merkitys ja tietolähteet.....	50
KIITOKSET.....	52
LÄHTEET.....	52
LIITTEET	
Liite 1 Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimuksen 2017 otantakehikko	53
Liite 2 Aineiston keruuaikataulu ja sen toteutuminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella 2017.....	54
Liite 3 Vastaajien ilmoittamat matkan muut kohteet.....	55
Liite 4 Vapaamuotoinen palaute kohteiden ja aiheen mukaan jaoteltuna	56
Liite 5 Suomenkielinen kyselylomake	60

1 Johdanto

Merenkurkun saaristo lisättiin Ruotsin Korkean rannikon (Höga kusten) rinnalle sen kanssa yhteiseksi UNESCO:n maailmanperintöalueeksi Suomen ainoana luonnonperintökohteena vuonna 2006. Korkea rannikko sai maailmanperintöstatuksensa jo kuusi vuotta aiemmin, vuonna 2000. Maailmanperintökohteita Suomessa on yhteensä seitsemän, joista kuusi on kulttuurikohteita. Nämä ovat Suomenlinna, Vanha Rauma, Petäjäveden vanha kirkko, Verlan puuhiomo ja pahvitehdas, Sammallahdenmäki sekä Struven ketju.

Paikallisille ja lähialueen asukkaille Merenkurkun saaristo on tärkeä virkistysalue. Heidän lisäksi saaristo houkuttelee myös kauempaa matkaavia kotimaisia ja ulkomaisia kävijöitä. Kesällä 2009 maailmanperintöalueella toteutettiin ensimmäinen alueen eri osat kattava kävijätutkimus (Meriruoho 2010). Tutkimuksen pohjana olivat Metsähallituksen luontokohteillaan jo kymmeniä vuosia käyttämät, vakioidut menetelmät (Kajala ym. 2009). Niinpä myös Merenkurkun kävijätutkimusaineistosta tuli vertailukelpoinen muiden kohteiden, kuten kansallispuistojen, kanssa. Vuonna 2017 vertailtavuutta oli tarkoitus laajentaa myös muihin maailmanperintöalueisiin. Niinpä Suomen maailmanperintökohteiden yhdistys toteutti Metsähallituksen menetelmin ja Museoviraston rahoittamana kesällä 2017 kävijätutkimuksen Petäjäveden vanhan kirkon ja Sammallahdenmäen maailmanperintöalueilla. Rahoituksen varmistuessa myös muilla Suomen maailmanperintökohteilla on tarkoitus toistaa kävijätutkimus samoin menetelmin vuonna 2018.

Tämänkertaisen kävijätutkimuksen tavoitteena Merenkurkun saaristossa oli tavoittaa alueen luonto- ja retkeilyalueilla vierailevia kävijöitä ja selvittää mm. näiden kohteiden kävijärakennetta ja kävijöiden motiiveja alueelle tulemiseen. Myös tärkeimpiä alueella harrastettavia aktiviteetteja kartoitettiin, samoin tyytyväisyyttä erityisesti retkeilyyn liittyviin palveluihin ja rakenteisiin. Lisäksi selvitettiin käynnin mahdollisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia kävijöille. Tutkimuksessa tavoiteltiin myös arviota luontokohteilla vierailneiden kävijöiden paikallistaloudellisista vaikutuksista. Vakioitujen kysymysten lisäksi laadittiin maailmanperintöalueita koskevia kysymyksiä yhteistyönä Suomen maailmanperintökohteiden yhdistyksen kanssa. Kaikkia tuloksia vertailtiin mahdollisuuksien mukaan vuoden 2009 kävijätutkimukseen samalla alueella.

Kävijätutkimustoiminta maailmanperintöalueella perustuu Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelmaan (Metsähallitus 2009), jossa säännöllinen asiakasseuranta on yhtenä toimenpide-ehdotuksena. Myös kävijämäärää pyritään seuraamaan mm. kävijälaskureiden avulla, mutta laskureita on vain muutamissa kohteissa. Koko laajan alueen kävijämäärän tarkkailu on haastavaa. Metsähallituksen Luontopalvelut rahoitti kävijätutkimuksen Merenkurkussa 2017.

2 Kävijätutkimuksen toteutus

2.1 Alueen kuvaus

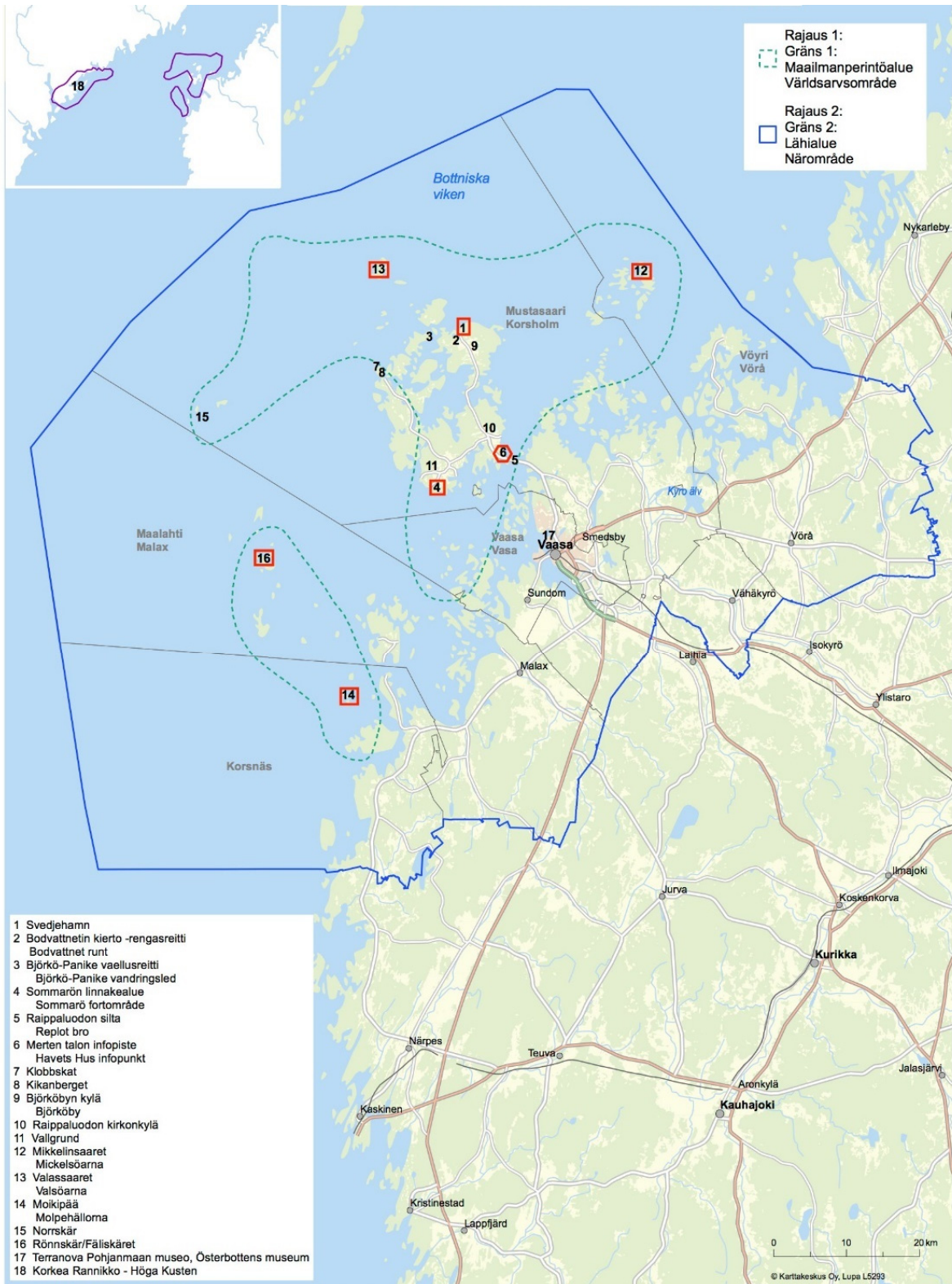
Merenkurkun ainutlaatuisuus perustuu alueen geologisiin arvoihin. Alueella on edustavia De Geer -moreenikenttiä, ja jääkauden jälkeinen maankohoaminen on Merenkurkussa maailmanlaajuisestikin katsoen nopeaa. Pohjanmaan rannikon ja Korkean rannikon lisäksi esimerkiksi Kanadan Hudsonin lahdella maa kohoaa edelleen nopeasti, mutta siellä muut prosessit vaikuttavat alueen luontoon voimakkaammin kuin maankohoaminen. Merenkurkussa ilmiötä on myös päästy helpommin tutkimaan tieteellisesti ja erilaiset geologiset muodostelmat ovat kattavimmin edustettuina juuri Merenkurkussa. Lisäksi maailmanperintöä ajatellen on kiinnostavaa, että maankohoaminen Merenkurkussa on erottamaton osa alueen kulttuuria ja arkea.

Nykykäsityksen mukaan pitkät ja kapeat moreeniselänteet, eli De Geer -moreenit, ovat syntyneet mannerjään peräytymisvaiheessa jään reunassa ja reunan alla. Jäätikkö oli aikojen saatossa repinyt mukaansa erikokoista kiviainesta, jota jää kuljetti allaan, päällään, sisässään, railoissa ja virroissa. Jään reunalla oli reunan suuntaisia railoja, joihin oli kerääntynyt runsaasti moreenia. Kun jäätikkö alkoi sulaa, vapautui moreeni railon puristuksesta ja jäi meren pohjaan railon suuntaiseksi selänteeksi. Prosessi jatkui jään reunan vähitellen peräytyessä ja näin mannerjää jätti jälkeensä valtavia kenttiä samansuuntaisia moreeniselänteitä. De Geer -moreenit, kuvaavammalta nimeltään pyykkilautamoreenit erottuvat saaristomaisemassa erityisen selvästi, koska vesi paljastaa matalatkin pinnanmuodot.

Pyykkilautamoreenien lisäksi Merenkurkun maailmanperintöalueella on myös näyttäviä kumpumoreeneja, juomumoreeneja (ent. Rogen-tyyppin moreenit) ja drumliineja. Epäsäännöllisen muotoisia kumpumoreeneja on runsaasti esimerkiksi Mikkelsaarilla ja Valassaarilla. Valassaarilla juomumoreenit ovat erityisen selvästi nähtävissä. Bergön saaristolle taas ovat ominaisia laajat siirtolohkarekivikot. Merestä kohoavat matalat rannat luovat erikoisen elinympäristön, koska esimerkiksi kasvillisuus vaihtuu jatkuvasti muuttuvina vyöhykkeinä. Matalien merenlahtien (fladojen) ja jo irralleen kuroutuneiden kluuvijärvien muodostama mosaiikki tekee alueesta entistä monimuotoisemman.

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueeseen kuuluu alueita Korsnäsin, Maalahden, Mustasaaren, Vaasan ja Vöyrin kunnista. Lisäksi maailmanperintöalueeseen kuuluu suuri Raippaluodon saari lähestulkoon kokonaan sekä samaan saarirykelmään kuuluvat Björköby, Panike ja Lappörarna (kuva 1). Myös suurin osa ympäröivistä ulkosaarista kuuluu maailmanperintöalueeseen. Yhteensä Merenkurkun maailmanperintöalueella on noin 5 600 saarta ja pinta-alaa koko alueella on 194 400 hehtaarin verran, josta yli 60 % kuuluu myös Natura 2000 -verkostoon ja muihin kansallisiin suojeluohjelmiin (Metsähallitus 2009). Vesialueita pinta-alasta on peräti 165 240 hehtaaria. Noin puolet pinta-alasta on valtion ja puolet kuntien, osakaskuntien ja yksityishenkilöiden omistuksessa.

Kuva 1. Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen ja sen lähialueen rajaukset sekä suosituimmat käyntikohteet. Ne kohteista, joissa vierailijoita haastateltiin, on merkitty punaisella ruudulla. Merten talon piste (numero 6) on merkitty eri tavoin, koska tässä kohteessa kerääminen lopetettiin kesken. Kyseinen kartta oli vastaajien apuna kävijätutkimuksessa. © Metsähallitus 2017, © Karttakeskus Oy, Lupa L5293.

Merenkurkun saaristo on merkittävä virkistyskohde niin saariston asujille kuin lähikuntienkin asukkaille. Myös kesäasutusta on runsaasti. Paikalliset ja Pohjanmaan rannikon asukkaat myös veneilevät alueella. Veneväylät ja retkisatamat soveltuvat hyvin myös purjehtijoille, vaikka pitkänmatkan purjehtijoita liikkuu alueella vähemmän kuin Etelä-Suomen rannikolla. Autollakin pääsee tutustumaan suosituimpiin käyntikohteisiin, kuten Raippaluodon sillalle, Svedjehamnin satamaan ja esimerkiksi Sommarön linnake- ja luonnonsuojelualueelle. Ulkosaarille ei kulje säännöllistä lauttaliikennettä, mutta alueella on muutamia yrittäjiä, jotka tarjoavat kesäristeilyjä maailmanperintöalueelle. Etenkin Valassaarten ja Mikkelinosaarten risteilyt ovat suosittuja. Vaasan ja Uumajan välillä on laivayhteys, ja laiva liikennöi maailmanperintöalueen läpi ympäri vuoden. Monista muista maailmanperintöalueista poiketen Merenkurkun saaristossa on myös vakinaista asutusta ja pitkiä luonnon hyödyntämisen perinteitä.

Maailmanperintöalueella on myös vierasvenelaitureita, kalasatamia, eloisia kyliä, joitakin matkailuyrittäjiä ja kahvila-ravintoloita sekä Metsähallituksen tai kuntien ylläpitämiä luontopolkuja ja nähtävyyksiä (taulukko 1). Poluista suosituin on Svedjehamnista lähtevä neljän kilometrin mittainen rengasreitti Bodvattnetin kierto. Svedjehamnista lähtee myös pidempi, Björkö–Panike-vaellusreitti, jonka kävelemiseksi kokonaisuudessaan tarvitaan venekuljetusta kahden salmen ylitse. Svedjehamnin alueella, rengasreitillä varrella on myös näkötorni Saltkaret ja vanha kalansuolaamo Salteriet, joka on jo pitkään toiminut ravintolana, kahvilana ja museona. Salterietin kävijät poikkeavat yleensä näkötornilta, vaikka eivät koko Bodvattnetin kiertoreittiä kävelisikään. Myös Sommarön linnakealueella Raippaluodon Södra Vallgrundissa on luontopolkuja ja niiden lisäksi vuokratupa sekä useita taukopaikkoja.

Ulkosaarikohteista Valassaarilla on laiturin lisäksi luontopolku ja nähtävyytenä vanha majakka sekä majakanvartijan pihapiiri. Rönnskärillä (Fäliskär) on useita laitureita, katettu tulipaikka, jätehuolto ja nähtävyytenä Suomen vanhin säilynyt puupooki. Moikipäässä on tulipaikka, luontopolku ja Pohjanlahden ensimmäisen vippipookin rekonstruktio. Mikkelinosaarten Kummelskäriässä on kesäisin majoitus-, ravintola-, kahvila- ja saunapalveluita osuuskunnan ylläpitäminä entisellä merivartioasemalla, jonka vartiotorni toimii näköalatornina vieraille. Saarella on myös laavu ja tulipaikka sekä luontopolku. Monissa maailmanperintöalueen käyntikohteissa on kulttuurihistoriallisesti kiinnostavia ja suojeltuja rakennuksia. Erityisesti Valassaarilla ja Mikkelinosaarilla on myös runsaasti muinaisjäännöksiä, kuten jätulintarhoja ja kompassiruusuja.

Vaasan kaupungissa sijaitseva Pohjanmaan museon alaisena toimiva Terranova-museo esittelee maailmanperintöalueen geologista historiaa sekä vedenalaista ja rantaluontoa monipuolisesti. Matkailijoiden infopisteitä on Vaasan keskustan Merenkurkun asiakaspalvelun ja Visit Vaasa -matkailutoimiston lisäksi kesäaikaan mm. Raippaluodon sillan kupeen Merten talolla ja Svedjehamnissa. Loppukesästä 2017 Raippaluodon sillan juureen alettiin rakentaa uutta Maailmanperintöporttiopastuskeskusta.

Taulukko 1. Merenkurkun saariston maailmanperintöaluetta kuvaavat perustiedot vuonna 2017.

MERENKURKUN SAARISTON MAAILMANPERINTÖALUE	
Perustamisajankohta	2006
Sijainti	Pohjanmaan maakunnassa, Vaasan, Mustasaaren, Vöyrin, Maalahden ja Korsnäsän kuntien saaristoalueilla.
Pinta-ala ja omistusolot	<ul style="list-style-type: none"> – 194 400 hehtaaria, josta 27 300 ha on maata – Valtion yleisiä vesialueita on 48 % (94 400 ha), yksityisiä vesialueita 36 % (70 200 ha), valtion maa-alueita 1 % (2500 ha), yksityisiä maa-alueita 14 % (26 800 ha) ja valtion yksityisiä vesialueita 1 %. – 5 600 saarta tai luotoa – Maankohoamistahti on edelleen n. 7–8 mm/vuosi eli maapinta-ala kasvaa yhä n. 100 ha vuosittain.
Asukasluku alueella	> 2 100
Käyntikohteet, palvelut ja asutus	<p>Autolla saavutettavissa olevat luontokohteet</p> <ul style="list-style-type: none"> – Svedjehamn: vaellusreittejä, näkötorni Saltkaret, kahvila/ravintola – Sommarön linnakealue: luontopolkuja, laavuja ja tulipaikkoja, varaus-tupa <p>Veneellä saavutettavat kohteet</p> <ul style="list-style-type: none"> – Valassaaret: luontopolku, nähtävyytenä majakka ja muinaisjäännöksiä – Mikkelsaaret: luontopolku, kioskki, majoitusta ja sauna, laavu ja tulipaikka, muinaisjäännöksiä – Rönnskär (Fäliskäret): vuokratupia, vuokrasauna, vanha pooki – Moikipää: luontopolku, tulipaikka, vippipooki <p>Museot alueella</p> <ul style="list-style-type: none"> – Märtes talo- ja moottorimuseo (Björköby) – Granösundin saaristolaimuseo (Södra Vallgrund) – Raippaluodon kotiseutumuseo (Raippaluoto) <p>Museo Merenkurkun luonnosta ja maailmanperinnöstä</p> <ul style="list-style-type: none"> – Terranova (Pohjanmaan museo, Vaasa) <p>Muita palveluita</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kahviloita ja ravintoloita – Majoitusta ja mökkejä – Ohjelmapalveluita ja opastuksia – Tilausvene- ja risteilypalveluita – Maailmanperintöristeilyjä <p>Saaristoasutus maailmanperintöalueella</p> <ul style="list-style-type: none"> – Björköby, Raippaluoto, Norra ja Södra Vallgrund, Söderuddenin saaristo ja Köklot
Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelma	Laadittu vuonna 2009 (Metsähallitus 2009)
Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen luontomatka- lusuunnitelma	Laadittu vuonna 2011 (Meriruoho 2011)

2.2 Aineisto ja menetelmät

Tämänkertaisen kävijätutkimuksen otannalla pyrittiin kattamaan kesäsesonki kokonaisuudessaan. Niinpä aineistonkeruu aloitettiin jo toukokuun lopulla (27.5.) ja saatettiin päätökseen syyskuussa (13.9.). Kevät oli kylmä, ja säät ylipäänsä koko kesän ajan viileät. Heinäkuussakaan ei ollut hellepäiviä eikä elo-syyskuussakaan saatu montaa lämmintä päivää. Keruupäiväkirjan säätietoihin kirjattiin paljon tuulisia päiviä (8–12 m/s). Puolet vastauksista kerättiin heinäkuussa, n. 20 % kesäkuussa, n. 20 % elokuussa, 5 % toukokuussa ja 5 % syyskuussa (kuva 2). Edellinen kävijätutkimus painottui loppukesään (aineistonkeruu toteutettiin tuolloin 1.7.–30.9.2009). Tutkimuksessa käytettiin Metsähallituksen vakiolomaketta (liite 5) muokattuna Merenkurkun maailmanperintöalueelle sopivaksi. Vakiokysymysten lisäksi mukaan otettiin Suomen muiden maailmanperintökohteiden kanssa yhteisiä kysymyksiä (kysymykset 22–26, lomakkeen s. 4).

Keruaikataulua ja kohteita suunniteltaessa pyrittiin arvioimaan kohteiden suosio niin, että eniten lomakkeita tavoiteltiin niistä kohteista, joissa tiedettiin vierailevan eniten kävijöitä. Keruupaikkoja oli tällä kertaa vähemmän kuin vuoden 2009 kävijätutkimuksessa (7 vuonna 2017 ja 9 vuonna 2009), koska mukaan päätettiin ottaa vain ne kohteet, joilla on luontopolkuja tai retkeilyrakenteita, kuten näkötorneja tai laavuja. Näitä kohteita kutsutaan tässä raportissa luontokohteiksi. Niistä selkeästi suosituin on Svedjehamn, ja alueen näkötornilta Saltkaretissa käyneiltä vierailta kerättiinkin selvästi runsaimmin lomakkeita (taulukko 2). Seuraavaksi eniten kerättiin Sommarön linnakealueelta. Ulkosaarilta kerättiin vähiten; Valassaarilta ja Mikkelinhaarilta tavoiteltiin yhtä monta lomaketta. Moikipää oli tämänkertaisista keruukohteista hiljaisin, ja sieltä kerättiinkin tarkoituksella vähiten lomakkeita. Merten talon liepeiltä oli myös tarkoitus kerätä lomakkeita, mutta yhden keruupäivän jälkeen tästä keruukohteesta luovuttiin. Syynä luopumispäätökseen oli, että luontokohteilla käynyttä vierailijakuntaa oli hankala tavoittaa Merten talolla, ja otantaan sopivan kävijän määrittäminen oli vaikeaa. Edellisen kävijätutkimuksen otanta poikkesi tässä suhteessa tämänkertaisesta, sillä edellisen kerran vastaajissa oli huomattavan suuri osa Merten talolla ja esimerkiksi Raippaluodon satamassa tavoitettuja kävijöitä, jotka eivät olleet käyneet luontokohteilla tai käyttäneet lomakkeissa mainittuja palveluita (n. 35 % vastaajista vuonna 2009).

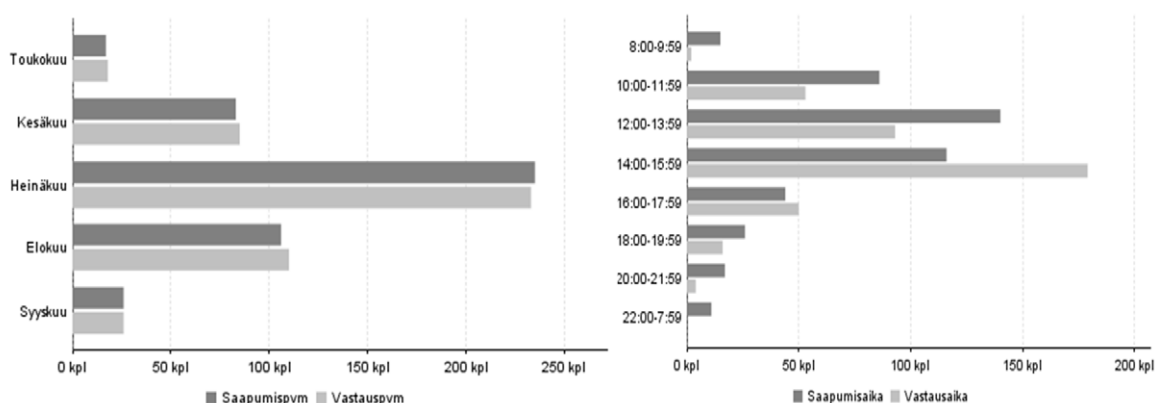
Kaikilla niillä kohteilla, joilla se logistisesti oli mahdollista, pyrittiin keruupäivät jakamaan koko kesäkaudelle. Tämä periaate ei kuitenkaan toteutunut kaikkien kohteiden osalta toivotulla tavalla. Esimerkiksi Mikkelinhaarilta kerätyt vastaukset painottuvat sesongin loppupuolelle, samoin Moikipäältä. Sen sijaan Valassaarilla kerättiin eniten lomakkeita kesäkuussa. Kaiken kaikkiaan otanta kuitenkin jakaantui toivotulla tavalla eri kesäkuukausille (kuva 2). Yhden päivän aikana ei kerätty enempää kuin 15 lomaketta. Tavoitemäärä oli 6–7 lomaketta päivässä, jotta mahdollisimman moni eri keruupäivä tulisi edustetuksi vastauksissa. Vastauksia saatiin kokonaisuudessaan n. 20 % tavoitemäärää enemmän.

Keruaikataulu eli keruupäivät pyrittiin jakamaan mahdollisimman satunnaisesti, ottaen kuitenkin huomioon sen, että jokaiselle kohteelle osuisi keruupäiviksi eri viikonpäiviä (keruaikataulu, liite 2). Huonon sään sattuessa päivää voitiin myös siirtää, varsinkin vaikeammin saavutettavilla kohteilla, koska kovin sateisina päivinä ei kohteilla juurikaan ole kävijöitä. Vastauksia kerättiin klo 9–21 siten, että aamupäivisin kerättiin harvemmin, klo 12–16 useimmin ja klo 16 jälkeen taas harvemmin (kuva 2). Kyseinen keruutahti vastaa oletettavasti ainakin päiväkäyntikohteiden kävijäaktiivisuutta. Aamupäivät ja illat olivatkin suurimmalla osalla kohteista hyvin hiljaisia. Poikkeuksen tekivät ulkosaariston vierassatamat, joissa yöpyneet veneilijät saattoivat liikkua laiturilla jo aamutuimaan. Osa veneilijöistä saapuu vasta illalla kohteeseen ja lähtee jo varsin aikaisin seuraavana aamuna. Toki alueen hyvän saavutettavuuden takia ulkosaarillakin käy jonkin verran myös päiväkävijöitä. Suosituisissa kohteissa ja etenkin kauniilla ilmalla lomakkeita kertyi helposti paljon, kun taas hiljaisemmilla kohteilla täytyi keruuseen panostaa enemmän. Niinpä esimerkiksi Svedjehamnissa vietetty yhden keruupäivän tuntimäärä oli varsinkin loma-aikaan huomattavasti lyhyempi kuin muilla kohteilla.

Jotta ulkosaaristosta saatiin tarvittava määrä vastauksia ilman, että haastattelijan itse täytyi aina olla paikan päällä, asennettiin kolmeen kohteeseen (Valassaarille, Rönnskäriin ja Moikipäähän) passiivisia keruupisteitä täydentämään otantaa (kuva 3). Niinpä osa lomakkeista on täytetty keruuaike- taulusta riippumatta. Alkukesästä (14.6.–22.7.) Valassaarilla oli kaksi keräyspistettä: sataman läheisyydessä ja majakanvartijan tuvan pihapiirissä. Näistä viimeksi mainittu siirrettiin Moikipäähän elokuun alussa, kun Valassaarilta oli kertynyt riittävästi aineistoa. Moikipäessä laatikko ehti olla 3.8.–15.9. Rönnskärenin Fäliskäretille asennettiin keräyslaatikko 11.7. ja haettiin pois 6.9. Valassaarten sataman keräyspiste haettiin pois 2.9. Moikipäähän ei alkukesästä viety passiivista keräystä, koska toivottiin, että kesätapahtuman yhteydessä saataisiin kaikki tavoitellut kuusi lomaketta kerätyä. Tapahtuma siirrettiin kuitenkin mantereelle, joten laatikot päädyttiin asentamaan paikoilleen saareen elokuussa, vaikka lomakausi jo lähenteli loppuaan.

Taulukko 2. Havaintojen jakautuminen haastattelupaikoittain suhteessa keräyssuunnitelman tavoitteisiin. Haastattelijan keräämät lomakkeet ja passiivisen keräyksen lomakkeet ovat eri sarakkeissa. Passiivinen keräys tarkoittaa ulkosaariston keräyslaatikoita, jolloin kävijät osallistuivat omatoimisesti tutkimukseen ilman haastattelijan kehoitusta tai apua.

Keräyspaikka	Keräyspäivät (toteut/tavoit)	Lomakkeet (haastattelija)	Lomakkeet (passiivinen keräys)	Lomakkeet yhteensä (toteut/tavoit)	Lomakkeiden %-osuus
Svedjehamn	33 / 34	254	-	254 / 192	54
Sommarö	13 / 12	79	-	79 / 78	17
Valassaaret	3 / 4	18	29	47 / 35	10
Mikkelinsaaret	4 / 4	45	-	45 / 35	10
Rönnskär	3 / 3	10	30	40 / 25	8
Moikipää	1 / 1	0	2	2 / 6	0
Merten talo	1 / 0	5	-	5 / 0	1
Yhteensä	59 / 57	411	61	472/376	100

Kuva 2. Havaintojen jakautuminen kuukausittain ja kellonajoittain. Kuukausitasolla kävijät saapuivat ja vastasivat keskimäärin samaan aikaan, mutta tuntitasolla saapumisen aikaisempi ajankohta kyselyyn vastaamiseen nähden erottuu kuvaajassa varsin selvästi.

Kuva 3. Passiivinen keräysasema Valassaarten majakanvartijan pihapiirissä.

Muilla kuin passiivisilla keräyspisteillä tutkimukseen pyydettiin keruupisteelle saapumisjärjestyksessä kaikkia 15 vuotta täyttäneitä, ohi kulkevia vierailijoita tai paikallisia sitä mukaa kun haastattelija vapautui edellisten ohjeistuksesta. Otantaa rajoitettiin niin, että pariskunnista vain toinen osapuoli sai vastata. Miehet ja naiset vastasivat yhtä usein (miehet 47 % ja naiset 53 %). Sukupuoli eroteltiin yleensä tuloksissa vain, jos siihen oli erityisesti syytä. Jos pariskunnan mukana oli ystäviä, myös joku heistä sai täyttää lomakkeen. Suuremmille seurueille voitiin antaa useita lomakkeita, mutta vastaajiksi pyydettiin eri perhekuuntaan kuuluvia. Vastaajat saivat itse keskenään sopia, ketkä lomakkeen täyttivät.

Keräyspisteet pyrittiin valitsemaan niin, että kaikki tietystä suunnasta paikalle tulevat henkilöt olivat jo ehtineet oleskella alueella eivätkä olleet vasta juuri saapuneet. Svedjehamnissa riitti käynti näkötorjalla tai poluilla, Sommarössä liikuskelu laiturin läheisyydessä, poluilla tai hiekkarannalla, kaukaisemmilla saarikohteilla taas pelkkä tuleminen paikan päälle oli riittävä kriteeri. Sen sijaan pelkästään esimerkiksi Salterietiin kahvittelemaan tulleita vierailijoita ei haastateltu, ja tästä syystä myös Merten talon piste jätettiin jo alkuvaiheessa pois, kun huomattiin, ettei perusjoukko olisi enää ollut helposti vertailtavissa. Paikalliset otettiin mukaan otantaan, koska myös heidän mielipiteitään haluttiin kuulla, ja lisäksi he käyttävät luontokohteiden palveluita useammin kuin satunnaiset vierailijat. Paikallisia tavoitettiin 18 henkilöä eli n. 4 % vastaajista. Edellisessä tutkimuksessa sen sijaan paikalliset jätettiin tietoisesti tutkimuksen ulkopuolelle. Kaikille kyselyyn vastanneille annettiin mahdollisuus osallistua arvontaan, jossa pääpalkintona oli risteily Mikkelin saarille. Muina palkintoina arvottiin viisi maailmanperintöaiheista kangaskassia sekä viisi Metsähallituksen tuubihuivia.

Haastatteleamalla tehty kysely vähensi selvästi väärinymmärryksiä ja huolimattomuuksia, ja kävijöiltä sai enemmän palautetta, mutta haastattelu vei toisaalta selvästi enemmän aikaa ja resursseja kuin itsenäinen lomakkeen täyttö. Myös osa haastateltavista väsyi haastattelutilanteessa, koska täyttäminen eteni usein huomattavasti hitaammin verrattuna itsenäiseen lomakkeen täyttämiseen. Tämä johtui pääasiassa siitä, että kävijät kuvailivat kokemuksiaan usein sanallisesti sen sijaan, että olisivat ilmaisseet asiansa lyhyesti numerolla, jos olisivat täyttäneet lomaketta itsekseen. Niinpä kävijöitä

pyydettiin ensisijaisesti itse vastaamaan lomakkeen kysymyksiin, mutta haastattelija tarjoutui toki helposti avuksi, jos kävijä sitä pyysi tai tilanne sitä vaati. Lainasilmälasit kelpasivat harvalle, ja näköongelmien lisäksi yleisiä syitä haastatteluun olivat mm. monta koira hihnassa tai lapset uimassa. Vastaajista 25 eli 5 % pyysi haastattelun.

Valtaosa kävijöistä myöntyi auliisti täyttämään lomaketta, mutta myös kieltäytyjiä oli, ja heidät kirjattiin ylös. Yleisimpiä kieltäytymisen syitä olivat kiinnostuksen puute, kiire ja nälkä. Kaikki eivät maininneet mitään erityistä syytä. Haastattelijoiden tuntuma oli, että iältään alle 30-vuotiaat kieltäytyvät kaikkein helpoimmin vastaamasta.

Suurin osa kaikista vastaajista piti lomaketta liian pitkänä (lomake liitteessä 5). Esittelyvaiheessa haastattelija kertoi lomakkeen täyttämiseen kuluvan 10–15 minuuttia, ja moni piti tätä liian pitkänä aikana.

Lomakkeita tulostettiin kolmella kielellä, suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Vastaajat saivat valita, minkä kielisen lomakkeen halusivat täyttää (taulukko 3). Kaikilta keruupäiviltä pidettiin keruupäiväkirjaa, johon merkittiin mm. säätila, kieltäytyjät ja muita huomionarvoisia seikkoja, kuten samana päivänä alueella järjestetyt tapahtumat tai muut poikkeavat olosuhteet.

Taulukko 3. Erikielisten vastausten jakauma ja osuus kaikista vastanneista.

Lomakkeen kieli	kpl	%
Suomi	281	59,5
Ruotsi	159	33,7
Englanti	32	6,8
Yhteensä	472	100

Haastattelijoita oli yhteensä kahdeksan, joista yksi keräsi valtaosan kaikista lomakkeista. Sama henkilö myös tallensi vastaustiedot Metsähallituksen ASTA-asiakasseurantatietojärjestelmään. Myös passiivisten keruupisteiden kautta onnistuttiin saamaan yllättävän paljon lomakkeita, yhteensä 61 lomaketta, mikä on 13 % kaikista lomakkeista (taulukko 2). Sekä haastattelijoiden kautta että passiivisilta asemilta saadut lomakkeet tallennettiin aina mahdollisimman pian ASTAan, jonka avulla aineistoa voitiin analysoida. Tulosten analysoimiseksi järjestelmän avulla tuotettiin vakiomuotoisia raportteja taulukoiden ja kuvaajien muodossa. Aineistoa analysoitiin ainoastaan tarkastelemalla tunnuslukuja, kuten keskiarvoja, keskihajontaa, moodia (yleisin arvo) ja mediaania (lukujonon keskimäinen arvo) sekä minimi- ja maksimiarvoja. Tulosten tilastotieteellistä merkitsevyyttä ei testattu. Standardikysymysten vastauksia verrattiin vuoden 2009 kävijätutkimukseen Merenkurkun saaristossa, kun taas uusia, valinnaisia kysymyksiä voitiin verrata vain Petäjaveden ja Sammallahtenmäen maailmanperintökohteiden kävijätutkimusten tuloksiin.

Paikallistaloudelliset vaikutukset (luku 3.2.6) laskettiin luontokohteiden vuoden 2016 kävijämäärän perusteella. Rahankäytöstä saatiin karkea arvio vuoden 2017 kävijätutkimuksen rahankäyttöä koskevien kysymysten avulla. Kaikki eivät kuitenkaan tähän kohtaan vastanneet, vaikka olisivatkin käyttäneet rahaa kohteella vierailunsa aikana. Vertailua koko maailmanperintöalueen osalta vuoteen 2009 ei voinut toteuttaa, koska tämän tutkimuksen otanta koski luontokohteilla kävijöitä eikä niitä, jotka kävivät alueella vain ajelemassa, ravintolassa, kahvilassa tai kulttuurikohteilla, kuten museoissa tai kesätoreilla. Rahankäyttötiedot ovat vain kesän ajalta, kun taas käyntimäärän arvio on las-

kettu koko vuodelta. Laskentaan käytettiin ASTA-tietojärjestelmää. Laskenta perustui Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen (2009) kehittämään laskentamalliin, jossa kohdealueet on jaettu neljään luokkaan lähialueen asukastiheyden perusteella. Merenkurkun saaristo kuuluu luokkaan taajama/tiheä asutus. Kullekin luokalle on laskettu keskimääräiset välittömien vaikutusten kertautumista kuvaavat kertoimet sekä työllisyysuhdeluvut. Apuna on käytetty Tilastokeskuksen maakunnallisista panos-tuotostaulukoista johdettuja paikallisia panos-tuotostaulukoita. Paikallistaloudellisten vaikutusten laskennassa käytettävät kertoimet päivitettiin vuonna 2014 vastaamaan nykytilannetta (Vatanen & Kajala 2015).

Tutkimuksen edetessä nousi esiin lomakkeeseen liittyviä ongelmia. Tähän on koottu niistä yleisluontoisimmat. Tiettyihin kysymyksiin ja aiheisiin liittyvät hankaluudet on kuvattu tarkemmin luvussa 4 (Tulosten tarkastelu) kunkin aihepiirin kohdalla.

- **Pituus ja monimutkaisuus:** Moni lomakkeen täyttäneistä kommentoi sen uuvuttavaa pituutta joko sanallisesti tai kirjallisesti. Sitä pidettiin myös vaikeana ymmärtää. Vastauksista näkyy väsähtäminen, turhautuminen ja väärinymmärrykset epäloogisuuden lisäksi tyhjäksi jätettyinä kohtina. Lähes joka lomakkeessa oli virheitä huolellisista ohjeista huolimatta. Muutama jätti vastaamisen kesken lomakkeen ulkonäön ja monimutkaisuuden vuoksi, vaikka oli saanut tietää arvion täyttämiseen kuluvasta ajasta jo ennen kuin lupautui vastaamaan.
- **Alueen hahmottaminen:** Kyseessä oleva lomake on suunniteltu toisenlaisen, helpommin hahmotettavissa olevan kokonaisuuden tarkasteluun. Esimerkiksi kansallispuisto on tavallisesti sellainen alue, jonka rajat on helppo hahmottaa ja ne on usein jopa merkitty maastoon, toisin kuin maailmanperintöalueella, johon kuuluu paljon muutakin kuin suojelualueita. Lisäksi kävijä tietää, mitkä palvelut kuuluvat alueeseen ja mitkä eivät. Alueilla ei yleensä ole monia eri organisaatioita, jotka rakentavat palveluvarustusta, vaan kaikki rakenteet ovat yleensä Metsähallituksen. Sen sijaan Merenkurkun maailmanperintöalue koostuu useista erillisistä kohteista, joiden rajojen sisällä on useita eri kuntia, yrittäjiä ja hyvin monen eri rahoittajan ylläpitämää infrastruktuuria, kuten teitä ja rakennuksia. Retkeilyyn liittyvät rakenteet ovat pääasiassa Metsähallituksen ylläpitämiä. Kävijän on mahdoton tietää, mitä kaikkia rakenteita ja palveluita kyselyssä tarkoitetaan. Vastatessaan esimerkiksi palveluiden laadun arvioimiskysymyksiin joutuu vastaaja ottamaan huomioon liian monta kohdetta (esim. yritysten tuottamat palvelut tai tiestö ym.). Monesta muustakin lomakkeen kysymyksestä tulee tavattoman laajoja, kun niitä yrittää soveltaa koko maailmanperintöalueeseen (kyseisen käynnin kesto ja yhden käynnin määrittely, ensimmäinen käyntikerta jne.).
- **Loogisuus:** Lomakkeen sisäinen loogisuus kärsi alueen laajuudesta. Osa kävijöistä oli käynyt monessa eri kohteessa. Näin ollen he vastasivat välillä ajatellen sitä kohdetta, jossa oleilivat sillä hetkellä, mutta esimerkiksi aiempien käyntien määrää pohtiessaan he voivat muistaa olleensa maailmanperintöalueen rajojen sisällä paljon useammin kuin juuri kyseisessä kohteessa. Vain yksi vastaajista kirjoitti kysymysten oheen, mitä alueen kohdetta hän siinä kohtaa tarkoitti. Myös maailmanperintöalueella vietetty aika oli joillekin vaikea laskea, koska he olivat saattaneet liikkua alueella ja alueelta pois saman retken aikana eri kohteissa käydessään.
- **Huolimattomuus:** Huomion arvoista on myös se, että kun ruotsinkielisessä lomakkeessa toistui alkukesästä vahingossa kahdesti sama palvelukysymys (av företagare producerade tjänster (t.ex café- och programtjänster)), niin ihmiset vastasivat lähes aina eri arvosanalla näihin kahteen (kysymys lomakkeen sivulla 3). Kertooko tämä huolimattomuudesta lukemisessa vai siitä, että edellinen kohta vaikuttaa seuraavaan? Merkillinen ristiriita toistui arviolta 15–20 kertaa. Ainoa ero teksteissä oli, että ne sijoittuivat ruutuun siten, että ensimmäisessä kohdassa sulut jakaantuivat kahdelle riville ja toisessa kohtaa sulut olivat kokonaisuudessaan toisella rivillä. Näin ollen eri sanat pistivät ensiksi silmään lukijalle näissä kohdissa (ensimmäisessä sana ”företagare” ja toisessa sana ”café-”). Tämä tuntuu ainoalta mahdolliselta selitykseltä ilmiön.

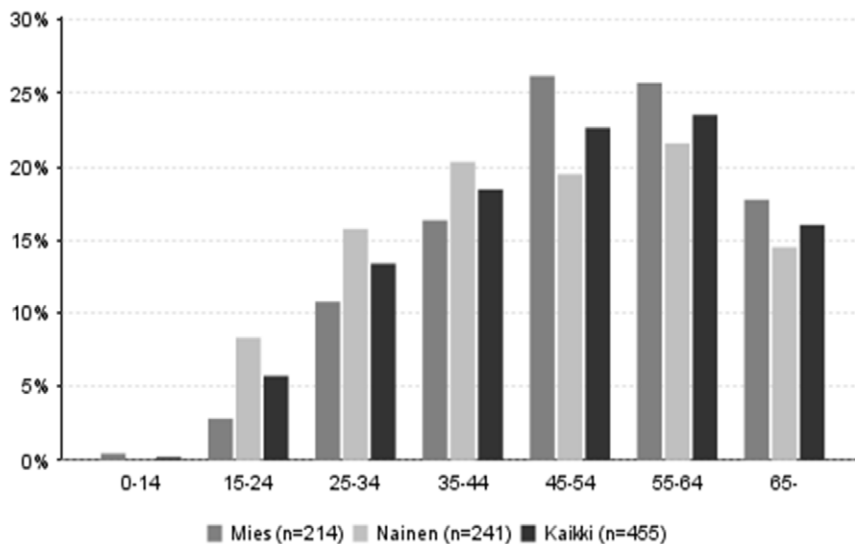

3 Tulokset

3.1 Kävijärakenne

3.1.1 Kävijöiden perustiedot

Vastanneissa oli naisia ja miehiä lähes yhtä paljon (miehiä 47 % ja naisia 53 %). Noin 35–65-vuotiaita oli vastaajissa eniten (kuva 4). Keski-ikä oli 63 vuotta. Vastaajien ikäjakauma vaihteli kuitenkin 14:n ja 93 ikävuoden välillä. Vain yksi vastaaja oli alle 15-vuotias, ja hän sai apua kysymysten oikein ymmärtämiseen isältään. Suurimmalla osalla vastaajista oli ylempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto (taulukko 4). Muun tasoiset tutkinnot olivat keskenään yhtä yleisiä. Ilman tutkintoa olivat pääasiassa ne, joilla opinnot olivat vielä kesken.

Kuva 4. Kaikkien vastanneiden ikäjakauma sukupuolittain.

Taulukko 4. Vastaajien ammatillinen koulutustausta ja eri tutkintojen keskinäiset runsaussuhteet.

Ammatillinen koulutus	Kpl	%
Ylempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto	160	35
Opistotasoinen tutkinto	97	21
Alempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto	88	19
Ammattikoulu	82	18
Ei ammatillista tutkintoa	26	6
Yhteensä	453	100

Enemmistö vastaajista tuli maailmanperintöalueelle lähialueen rajojen sisältä; erityisesti Vaasasta ja Mustasaaresta (kuva 5). Lähialueen kunnista, Maalahdesta ja Korsnäsistä, tavoitettiin hyvin vähän kävijöitä, yhteensä vain neljä. Paikalliset asukkaat eli maailmanperintöalueen ja lähialueen asukkaat muodostivat 46 % otannasta (taulukko 5). Seuraavaksi eniten vastaajia tuli pääkaupunkiseudulta. Hieman yllättäen Kuopio ja Jyväskylä nousivat yhtä yleisiksi vastaajien kotikunniksi kuin esimerkiksi Tampere ja Vöyri. Kävijämäärät muualta kuin Vaasasta (n = 141), Mustasaaresta (n = 58), Seinäjoelta (n = 17) ja Helsingistä (n = 17) olivat kaikki kymmentä pienempiä, joten sattuma toki vaikutti näiden heikommin edustettujen kuntien esiintymiseen vastaajien kotikuntina. Kokonaisuudessaan vastaajista oli kotimaisia matkailijoita kuitenkin 41 % eli lähes yhtä paljon kuin paikallisiakin. Yhteensä 87 % vastaajista tuli Suomen rajojen sisäpuolelta.

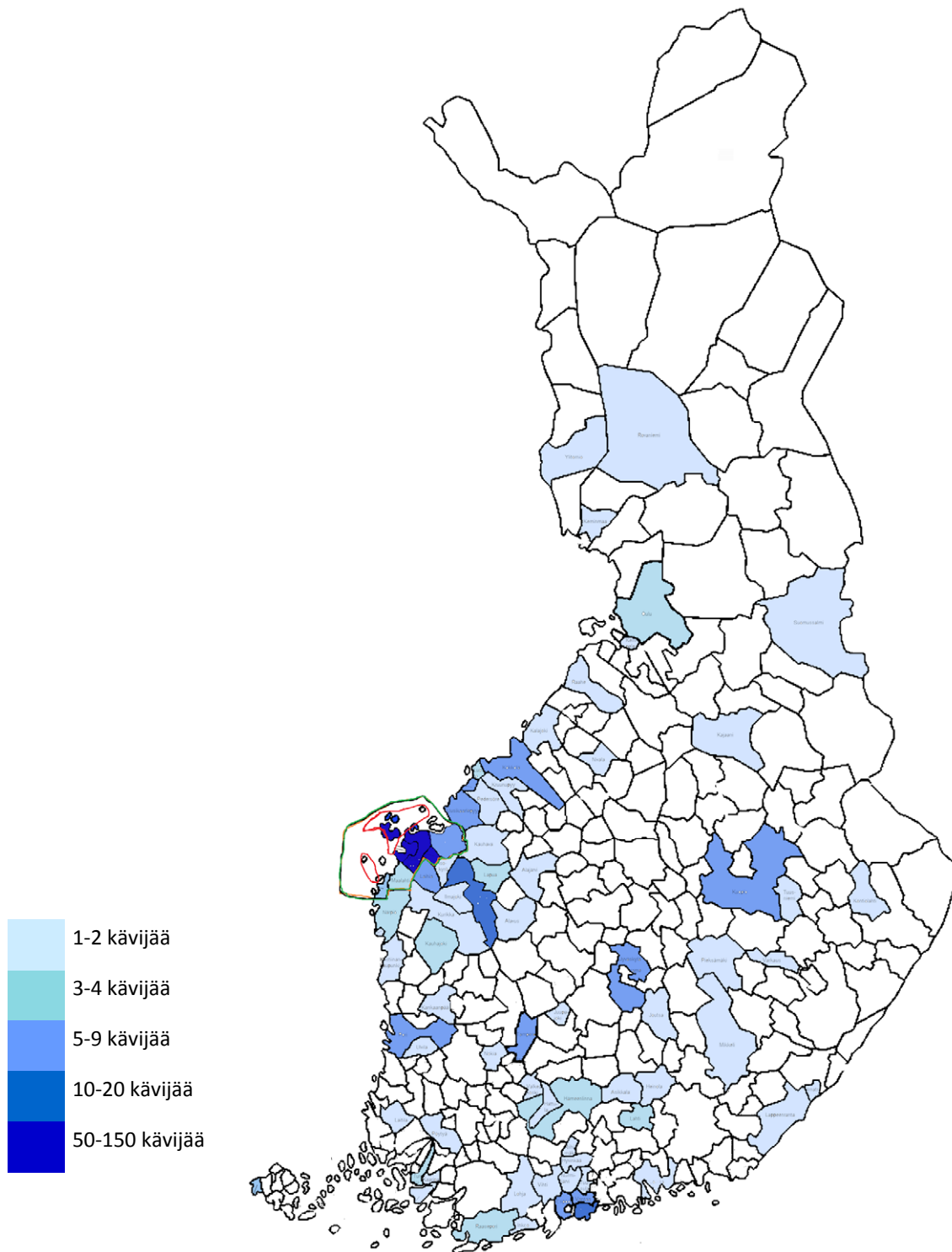
Ulkomaisia matkailijoita vastaajissa oli vain 14 %. Vastaajat tulivat kaiken kaikkiaan 18 eri maasta (taulukko 6). Jopa 6 % vastaajista ilmoitti kotimaakseen Ruotsin. Haastattelijoiden tuntuma oli, että ruotsalaisista suurimmalla osalla oli joko mökki tai sukulaisia maailmanperintöalueella tai lähialueella. Muista maista tuli huomattavasti vähemmän vastaajia. Kesäsesongin aikaan lomamatkailijat ulkomailta olivat yleisiä, kun taas syksyn tullen erityisesti Svedjehamnissa näkyi enemmän työn takia tai työmatkalle alueelle tulleita ulkomaalaisia.

Taulukko 5. Vastaajien jakautuminen kävijätyyppeihin.

Kävijätyyppi	Kpl	%
Maailmanperintöalueen tai lähialueen asukas	211	46,0
Kotimainen matkailija	186	40,5
Ulkomainen matkailija	62	13,5
Yhteensä	459	100

Taulukko 6. Vastaajien kotimaat.

Kotimaa	Kpl	%
Suomi	410	86,9
Ruotsi	26	5,5
Saksa	7	1,5
Yhdysvallat	5	1,1
Espanja	3	0,6
Sveitsi	3	0,6
Yhdistynyt kuningaskunta	3	0,6
Norja	2	0,4
Belgia	2	0,4
Tanska	2	0,4
Viro	2	0,4
Kanada	1	0,2
Kiina	1	0,2
Italia	1	0,2
Malta	1	0,2
Alankomaat	1	0,2
Puola	1	0,2
Romania	1	0,2
Yhteensä	472	100

Kuva 5. Kotimaisten vastaajien asuinkunnat (n = 397). Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen rajaus ja sen lähialueen rajaus on merkitty karttaan. Huomaa, että kävijämäärikkategoriat eivät ole keskenään yhtä suuria ja kategoriassa 21–49 ei ollut yhtään kuntaa, joten se jätettiin pois. © Metsähallitus 2017, taustakartta Creativecommons.

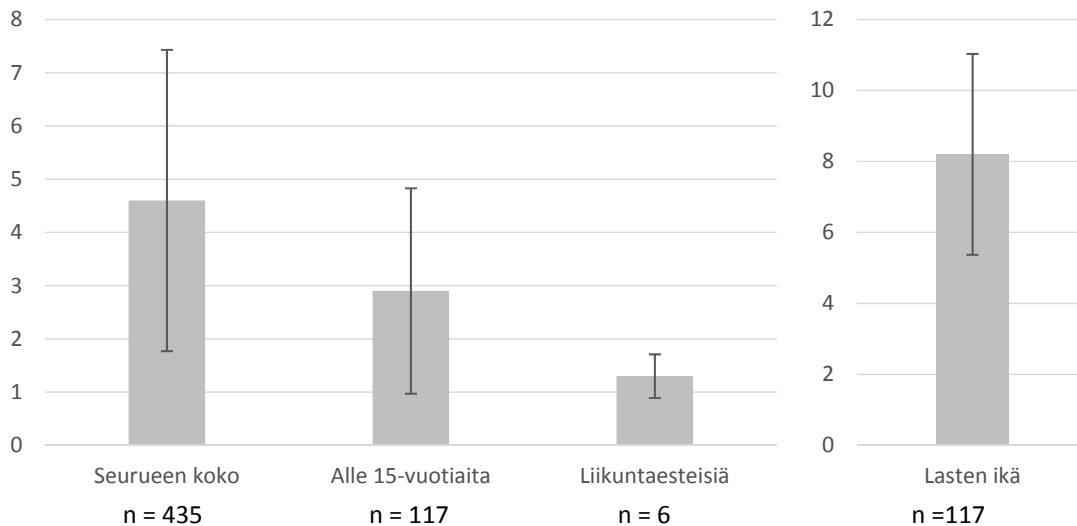
3.1.2 Kävijöiden seuruetiedot

Maailmanperintöalueelle saavuttiin useimmiten pienissä 2–5 hengen ryhmissä, jotka koostuivat oman perheen jäsenistä (taulukko 7). Yksin alueella vierailtiin harvemmin kuin kuuden tai sitä useamman henkilön ryhmissä. Keskimääräinen ryhmäkoko oli 4,6 henkilöä, mutta hajonta oli suuri (kuva 6). Ystävät olivat toiseksi suurin kategoria, johon vastaajat seurueensa luokittelivat. Kukin vastaaja voi luokitella seurueensa vain yhteen kategoriaan.

Alle 15-vuotiaita oli seurueessa mukana 117 vastaajalla. Keskimäärin lapsia ja nuoria oli 2,9 henkilöä yhdessä seurueessa, mutta myös tässä keskiarvossa hajonta oli hyvin suuri, oletettavasti sen vuoksi, että suuret leirit ym. nostavat yhden seurueen keskimääräistä lasten määrää. Lasten ikä oli keskimäärin 8,2 vuotta. Liikuntaesteisiä oli seurueissa vain 6 henkilöä. Taulukossa 7 näkyvät muut jäsenet olivat seurustelukumppaneita.

Taulukko 7. Kyselyyn vastanneiden seurueiden koko ja koostuminen.

Seurueen koko	Kpl	%
2-5 hengen seurue	361	78
6 tai useamman hengen seurue	74	16
Yksin	28	6
Yhteensä	463	100
Seurueen koostuminen	Kpl	%
Oman perheen jäsenet	288	68
Ystävät	62	15
Muut sukulaiset	24	6
Kerho, yhdistys tms.	16	4
Työtoverit	13	3
Opiskeluryhmä	7	2
Ohjelmalveluyrityksen asiakkaat	7	2
Jokin muu	2	0
Koululuokka	1	0
Eläkeläisryhmä	1	0
Yhteensä	421	100

Kuva 6. Keskimääräinen seurueen koko, seurueen alle 15-vuotiaiden määrä, seurueen liikuntaesteisten määrä ja lasten keskimääräinen ikä. Hajonta on esitetty keskihajontana. Huomaa, että kolme ensimmäistä pylvästä esittää henkilömääriä ja viimeinen ikävuosia.

3.2 Käynti Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella

3.2.1 Kohteen tärkeys

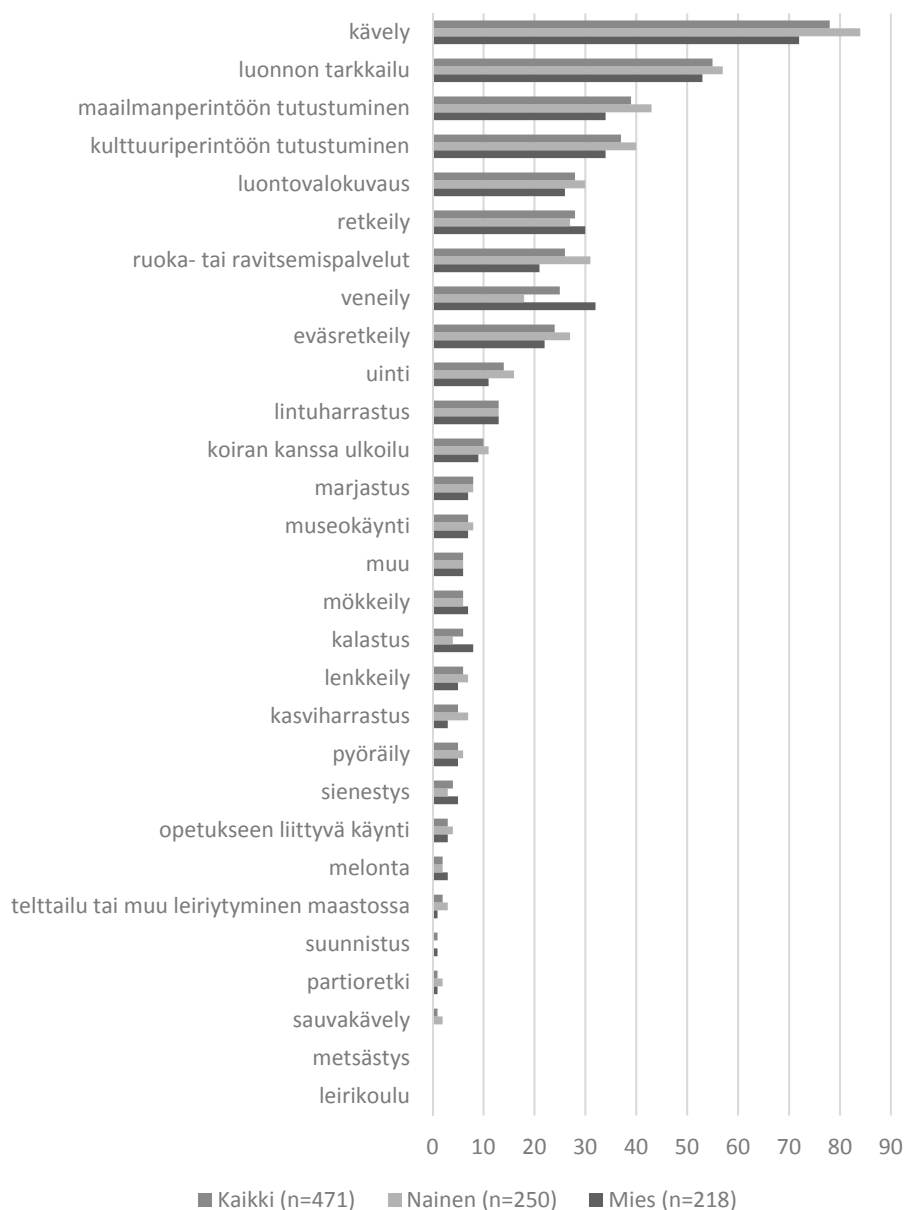
Vähän alle puolet vastaajista totesi maailmanperintöalueen olevan matkansa ainoa tai tärkein kohde (taulukko 8). Kuitenkin lähestulkoon yhtä monella (vain seitsemän prosentin ero) oli suunnitelmis- saan myös muita kohteita, jotka on lueteltu liitteessä 3. Vastaajista 11 % saapui alueelle suunnitte- lematta käyntiään etukäteen. Muiksi pääkohteiksi vastaajat mainitsivat useimmin Vaasan. Myös luetellessaan kaikki matkansa kohteet Vaasa esiintyi maininnoissa useimmin. Korkea rannikko Ruotsissa oli myös suosittu kohde. Yhteensä 12 vastaajaa kertoi vierailevansa kaksiosaisen maail- manperintöalueen molemmilla kohteilla saman matkan aikana. Muualla Ruotsissa kertoi vieraile- vansa samalla matkalla 7 vastaajaa.

Taulukko 8. Maailmanperintöalueen tärkeys kohteena.

Kohteen tärkeys	Kpl	%
Matkasi ainoa tai tärkein kohde	218	48
Yksi matkasi suunnitelluista kohteista	190	41
Ennalta suunnittelematon kohde matkan varrella	50	11
Yhteensä	458	100

3.2.2 Kävijöiden ulkoilu- ja luontoharrastukset

Vastaajia pyydettiin valitsemaan valmiilta listalta, mitä aktiviteetteja he harrastivat kyseisellä käynnillään maailmanperintöalueella. Kävely oli ylivoimaisesti yleisin harrastus, ja kaikista vastaajista lähes 80 % valitsi sen yhdeksi aktiviteetiksi kohteella (kuva 7). Toiseksi yleisin valinta oli luonnon tarkkailu, jota harrasti yli puolet vastaajista (55 %). Myös sekä maailmanperintöön että alueen kulttuuriperintöön tutustuminen olivat monen valintoja (39 % ja 37 %). Keskenään lähes yhtä suosittua olivat luontovalokuvaus, retkeily, ruoka- tai ravitsemuspalvelut, veneily sekä eväsretkeily (24–28 %). Myös uinti ja lintuharrastus ylsivät yli 10 %:n suosioon. Vastaajista 41 % valitsi listalta 1–3 aktiviteettia, 39 % 4–6 aktiviteettia, 16 % 7–9 aktiviteettia ja vain 4 % enemmän kuin kymmenen. Miehet valitsivat listalta useimmiten hieman vähemmän vaihtoehtoja kuin naiset. Vastaajien listalle lisäämät muut harrastukset on lueteltu taulukossa 9.

Kuva 7. Maailmanperintöalueella harrastettavat aktiviteetit suosituimmuusjärjestyksessä. Vaaka-akselilla on prosentiosuudet vastaajista.

Taulukko 9. Vastaajien mainitsemat muut harrastukset ja syyt alueelle saapumiseen.

Harrastus muu	Kpl
Postisoutu-tapahtuma	5
Niittotalkoot	4
SPR nuortenleiri	3
Sukellus	3
Geokätköily	2
Rentoutuminen	2
Saunominen	2
Harppuunakalastus	1
Kesäteatteri	1
Kirpputori, Replot UF	1
Käynti Aava Kertun kotitilalla	1
Mopolla ajelu	1
Näin tuttuja, joita viimeksi nähnyt 25v sitten	1
Rantakalliolla kiipeily	1
Sosiaalinen yhdessäolo perheen kanssa	1
Sukutapaaminen	1
Työpaikan virkistyspäivä	1
Valokuvaustyö	1
Venekerhon talkoot	1
Yhteensä	31

3.2.3 Käyntien alueellinen jakautuminen

Kävijöitä pyydettiin kirjaamaan, missä kaikissa maailmanperintöalueen kohteissa he olivat kyseisellä käynnillä vierailleet tai aikoivat vierailla (kuvassa 1 on valittavina olleet käyntikohteet merkitty karttaan). Svedjehamn oli tässä otannassa suosituin käyntikohteeseen (taulukko 10), ja sieltä kerättiinkin eniten myös vastauksia. Toiseksi suosituin oli Raippaluodon silta. Björköbyn kylä saavutti myös varsin suuren suosion käyntikohteena. Vastaajista peräti 5 % mainitsi Korkean rannikon yhdeksi käyntikohteeksi. Taulukossa 11 on lueteltu muut kävijöiden mainitsemat käyntikohteet.

Taulukko 10. Käyntikohteiden alueellinen jakautuminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella. Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon ja määritteli itse, mitkä kohteet hän laski käyntikohteiksi. Oikeamman puoleisella sarakkeella on mainittu kyseiseltä kohteelta kerättyjen lomakkeiden suhteellinen määrä. Tyhjä ruutu tarkoittaa, ettei kyseiseltä kohteelta kerätty lomakkeita lainkaan.

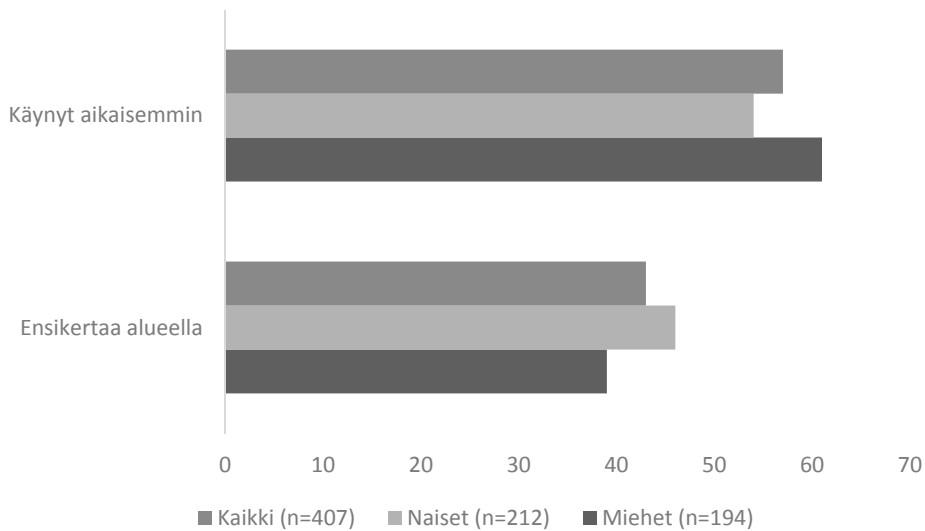
Käyntikohte	Kpl	%	Haastattelupaikka (% vast.)
Svedjehamn	275	58	54
Raippaluodon silta	221	47	
Björköbyn kylä	169	36	
Sommarö	88	19	17
Raippaluodon kirkonkylä	73	15	
Bodvattnetin kierto -rengasreitti	71	15	
Mikkelinsaaret	63	13	10
Valassaaret	53	11	10
Rönnskär	51	11	8
Vallgrund	47	10	
Höga Kustenin maailmanperintöalue (Ruotsi)	24	5	
Björkö–Panike-vaellusreitti	21	5	
Merten talo	16	3	1
Terranova - Pohjanmaan museo (Vaasa)	15	3	
Klobbskat	14	3	
Muualla, missä?	10	2	
Moikipää	9	2	0
Norrskär	5	1	
Kikanberg	1	0	
Vastanneita yhteensä	471		

Taulukko 11. Muut vastaajien mainitsemat käyntikohteet maailmanperintöalueella.

Käyntikohte muu	Kpl
Ritgrund	3
Aava Kertun kotitila	1
Berny's	1
Café Arken	1
Raippaluodon satama	1
Rönnskär Storskäret	1
Sisaren huvila	1
Yhteensä	11

3.2.4 Käynnin kesto ja toistuvuus

Vastaajista suurin osa oli käynyt alueella ennenkin (57 %, kuva 9). Ero ensikertalaisiin (43 %) ei ole suuri, mutta se toistui samassa suuruusluokassa myös edellisessä tutkimuksessa. Suurin osa niistä, jotka olivat vastanneet vierailleensa maailmanperintöalueella viimeisen viiden vuoden aikana, arvioivat käyntinsä määräksi 5 kertaa eli kerran vuodessa. Osa oli kuitenkin viettänyt alueella huomattavasti enemmän aikaa, joten keskiarvoksi tuli 12,4 kertaa. Keskihajonta oli kuitenkin 20,04, koska yksi vastaus (200 käyntikertaa) veti keskiarvoa suuremmaksi. Suuri osa alueella aiemmin käyneistä vieraili ensimmäistä kertaa hieman yli kymmenen vuotta sitten (mediaani 2006 eli maailmanperintöalueen perustamisvuosi, taulukko 12). Vaihteluväli vastauksissa oli kuitenkin suuri, sillä yksi vastaajista oli vierailut alueella jo 68 vuotta sitten ja muutama taas vasta vuoden 2017 aikana. Moni aiemmin käyneistä oli aktiivisia vierailijoita, jotka olivat käyneet edellisen kerran samana vuonna kuin tutkimus toteutettiin (mediaani 2017).

Kuva 9. Vastaajien jakautuminen ensikertaa alueella vierailleisiin ja aiemmin käyneisiin. Vaaka-akselilla prosenttiosuus vastaajista.

Taulukko 12. Alueella aiemmin käyneiden ensivierailu ja edellinen vierailu.

Ensimmäinen ja viimeisin käynti alueella	n	Keski-arvo	Keskihaj.	Prosenttipisteet				
				Min	25 %	Med	75 %	Max
Ensimmäisen kerran käynyt								
vuonna	188	2001	15	1949	1997	2006	2012	2017
'n' vuotta sitten	188	16	15	0	5	11	20	68
Viimeksi käynyt								
vuonna	187	2016	2	2000	2016	2017	2017	2017
'n' vuotta sitten	187	1	2	0	0	0	1	17

Suurin osa vastaajista (64 %) kävi maailmanperintöalueella vain päiväkäynnillä (taulukko 13). Valtaosa heistä arvioi viettävänsä kohteessa kaksi tuntia. Ne, jotka jäivät yöksi maailmanperintöalueelle (36 %), viettivät alueella useimmiten kaksi vuorokautta. Lähialueen ulkopuolelta saapuneista matkailijoista suurin osa (65 %) sen sijaan yöpyi joko maailmanperintöalueella tai lähialueella. Yöpyvät matkailijat arvioivat niin ikään viettävänsä alueella yhteensä kaksi vuorokautta. Ne vastaajat, jotka eivät jääneet yöksi (35 %), arvioivat yleensä viettävänsä maailmanperintöalueella ja lähialueella yhteensä neljä tuntia. Maailmanperintöalueella yövyttiin useammin (yhteensä 153 yötä) kuin lähialueella (yhteensä 96 yötä). Käyntien keston ja etenkin maailmanperintöalueella yöpymisten määrän vaihteluväli oli suuri: enimmillään puhuttiin useista kymmenistä vuorokausista. Nämä kävijät olivat useimmiten niitä, joilla oli kesämökki alueella.

Taulukko 13. Päiväkävijöiden ja yöpyjien käynnin kesto maailmanperintöalueella sekä maailmanperintöalueella ja lähialueella yhteensä.

Kävijäryhmä	n	Osuus %	Käynnin kesto				
			Keski-arvo	Medi-aani	Moodi	Min	Max
Kaikki päiväkävijät (h)	288	64	3,5	3	2	1	12
Kaikki maailmanperintöalueella yöpyjät (vrk)	165	36	3,8	2	2	1	75
Yhteensä		453					
Lähialueen ulkopuolella asuvat päiväkävijät maailmanperintöalueella ja lähialueella yhteensä (h)	82	35	4,6	4	4	1	12
Lähialueen ulkopuolella asuvat yöpyjät maailmanperintöalueella ja lähialueella yhteensä (vrk)	155	65	3,8	2	2	1	40
Yhteensä		237					

Maailmanperintöalueella yöpyjät majoittuivat useimmiten veneessä (72 vastaajaa, taulukko 14). Nämä kävijät tavoitettiin pääasiassa Valassaarilta ja Rönnskäristä. Muilla maailmanperintöalueeseen kuuluvilla tutkimuskohteilla veneellä saapuminen ja veneessä yöpyminen ei ollut kovin yleistä. Veneilijät arvioivat viettäneensä keskimäärin 3,3 yötä veneessään kyseisellä käynnillä. Hajonta oli kuitenkin suuri ja vaihteli yhdestä yöstä yli kahteen viikkoon. Vastaajista 33 ilmoitti yöpyvänsä jossain muualla kuin listalla olevissa vaihtoehtoisissa. Useimmiten kyseessä oli sukulaisten tai tuttavien mökki tai asunto ja öiden määrä yhdellä käynnillä oli keskimäärin 2,4 yötä. Vuokramökissä maailmanperintöalueella yöpyi 18 vastaajaa. Mökeissä vietettiin keskimäärin 2,2 yötä kerrallaan. Omassa mökissä maailmanperintöalueella yöpyi 17 vastaajaa. Osa heistä vietti mökillään vain yhden tai kaksi yötä, kun taas monet viettivät mökillään lähes koko kesän (enimmillään 75 yötä). Niinpä keskihajonta on suurempi kuin keskiarvo. Asuntoautossa tai -vaunussa maailmanperintöalueella yöpyi 13 vastaajaa. He viipyivät alueella keskimäärin 1,4 yötä.

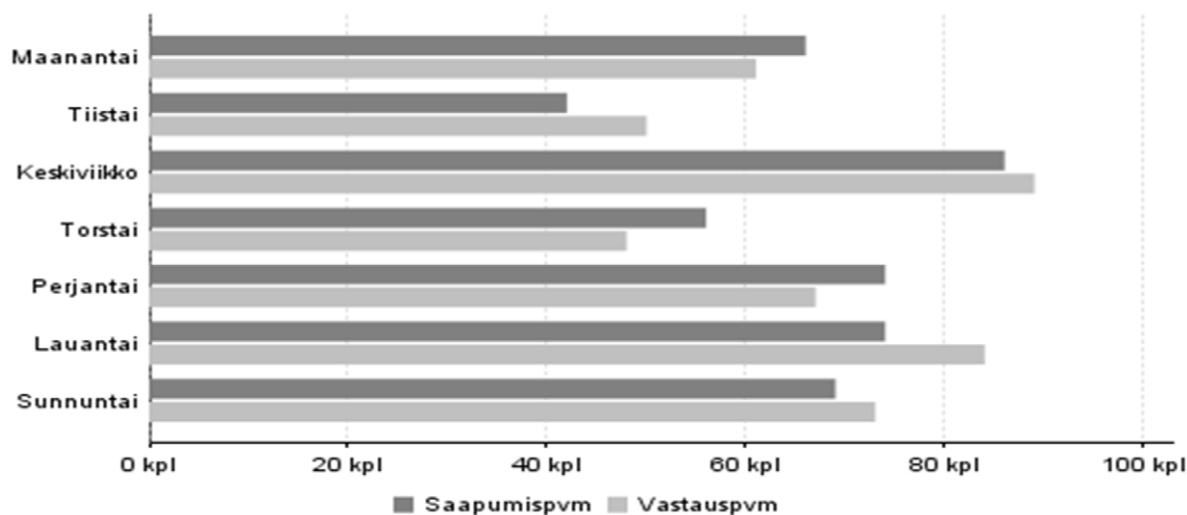
Lähialueella yövyttiin useimmin jossain muualla kuin listalla mainituissa majoituksissa (41 vastaajaa). Lähialueella nämä vaihtoehdot olivat pääasiassa vene ja sukulaiset tai ystävät. Öiden määrä vaihteli suuresti. Osa viipyi vain yhden ja joku jopa 100 yötä. Kuitenkin 75 % vastauksista oli neljä yötä tai sitä vähemmän. Hotellissa majoittui 37 vastaajaa, ja siellä vietettiin keskimäärin 1,8 yötä. Asuntoautossa tai -vaunussa lähialueella vietti keskimäärin 1,7 yötä 11 vastaajaa. Omassa mökissä lähialueella yöpyi vain 4 vastaajaa, ja he viettivät mökillään keskimäärin 3,2 yötä. Vuokramökissä lähialueella viipyi 3 vastaajaa, ja he viettivät mökeissä keskimäärin 1,3 yötä.

Taulukko 14. Maailmanperintöalueella ja lähialueella yöpyneiden määrä ja kyseisellä käynnillä vietettyjen öiden keskiarvo sekä keskihajonta.

Maailmanperintöalueella				Lähialueella			
Yöpymistapa	n	Keski-arvo	Keskihaj.	Yöpymistapa	n	Keski-arvo	Keskihaj.
Veneessä	72	3,3	3,35	Muualla	41	7,1	16,59
Muualla	33	2,4	1,39	Hotellissa	37	1,8	1,00
Vuokramökissä	18	2,2	0,88	Asuntoautossa tai -vaunussa	11	1,7	0,79
Omassa mökissä	17	13,4	19,75	Omassa mökissä	4	3,2	0,96
Asuntoautossa tai -vaunussa	13	1,4	0,65	Vuokramökissä	3	1,3	0,58

3.2.5 Saapuminen alueelle

Keruaikataulu vaikutti voimakkaasti vastauksiin alueelle saapumisesta, koska suurimman osan vastaajista toivottiin edustavan sesonkikävijöitä suosituimpina aikoina. Kuvasta 2 käy ilmi, että heinäkuussa kerättiin ylivoimaisesti eniten vastauksia. Toukokuu ja syyskuu olivat hiljaisimmat kuu-kaudet, ja kesäkuussa ja elokuussa kerättiin suunnilleen saman verran vastauksia. Kuvasta 10 käy ilmi, että keskiviikkopäiviä sattui keruukalenteriin hieman enemmän kuin vaikkapa lauantapäiviä. Tiistaina ja torstaina oltiin maastossa hiukan harvemmin kuin muina viikonpäivinä. Perjantaisin, lauantaisin ja sunnuntaisin saatiin keskenään suunnilleen yhtä paljon vastauksia. Passiivisilta keruuasemilta, joihin lomakkeita kertyi sitä mukaa kun kävijät huomasivat niihin vastata, saatiin vain 61 lomaketta, eli noin 13 % aineistosta. Nämä lomakkeet eivät todennäköisesti vaikuta erityisen paljon tulokseen.

Kuva 10. Vastaajien saapumis- ja vastauspäivien jakautuminen eri viikonpäiville. Pylväät kertovat pääasiassa keruuaikataulun toteutumisesta, eivät niinkään kävijäaktiivisuudesta.

Kolmasosa maailmanperintöalueen kävijöistä saapui kohteeseen henkilöautolla (taulukko 15). Suurin osa matkusti koko matkan kotoaan henkilöautolla. Osaan kohteista ei pääse kuin vesiteitse, ja koska vastaajia oli runsaasti myös näistä kohteista, oli pienvene toiseksi yleisin kulkuneuvo. Vaikka moni oli merkinnyt matkustaneensa tilausveneellä tai -aluksella koko matkan kotoaan, on tämä mitä todennäköisimmin vain väärinymmärrys. Huvittavan moni vastaaja vastasi tullessa henkilöautolla ulkosaaristoon (lähinnä risteilyryhmät Valassaarille ja Mikkelin saarille). Näissä tapauksissa tallennettiin viimeiseksi kulkuneuvoksi tilausvene, ja Rönnskärissä pienvene. Pienvene vaihdettiin tilausveneeksi, mikäli tiedettiin vastaajan tulleen risteilyaluksella. Viisi prosenttia kävijöistä oli matkassa asuntoautolla tai henkilöauton ja asuntovaunun yhdistelmällä. Kolme prosenttia oli aloittanut matkansa lentämällä. Vastaajista 18 % valitsi kulkuneuvoksi kotoa jonkin muun kuin listalla olevat kulkuneuvot. Nämä muut vaihtoehdot on lueteltu taulukossa 16.

Taulukko 15. Vastaajien käyttämän kulkuneuvot matkallaan kotoa kohteelle. Kukin vastaaja sai valita tarvittaessa useamman vaihtoehdon.

Kulkuneuvo	Kulkuneuvot kotoa		Kulkuneuvo kohteelle	
	kpl	%	kpl	%
Henkilöauto	349	75	261	61
Pienvene	102	22	95	22
Tilausvene tai -alus	34	7	34	8
Henkilöauto ja asuntovaunu tai matkailuauto	23	5	18	4
Jokin muu	18	4	17	4
Lentokone	12	3		
Tilausbussi (ryhmämatka)	9	2	5	1
Juna	8	2		
Linja-auto	4	1		
Vastanneita yhteensä	464	100	430	100

Taulukko 16. Vastaajien käyttämät muut kulkuneuvot heidän matkallaan kotoa kohteelle.

Kulkuneuvo muu	Kpl
Polkupyörä	9
Kajakki	4
Kävellen	3
Moottoripyörä tai mopedi	3
Taxi Vaasan keskustasta	1
Traktori	1
Yhteensä	21

3.2.6 Kävijöiden rahankäyttö ja sen paikallistaloudelliset vaikutukset

Jotta maailmanperintöalueen kävijöiden vastauksissaan ilmoittaman rahankäytön avulla voitaisiin laskea luontokohteilla käyneiden kävijöiden paikallistaloudelliset vaikutukset, tarvitaan tietoa siitä, miten paljon näillä kohteilla kokonaisuudessaan käy vierailijoita. Tässä käytetty kävijämäärä (84 396 henkilöä) perustuu Metsähallituksella käytössä oleviin kävijälaskentoihin vuonna 2016 luontokohteilla vierailleista kävijöistä. Koko maailmanperintöalueella vuonna 2016 sen sijaan arvioitiin käyneen 346 600 henkilöä. Vastaajia pyydettiin merkitsemään lomakkeelle, paljonko he olivat kuluttaneet rahaa matkaansa liittyviin menoihin maailmanperintöalueella tai sen lähialueella. Vastaamista oli helpotettu jakamalla mahdolliset menot useaan eri kategoriaan. Kuitenkin erittäin monet jättivät tähän kysymykseen vastaamatta tai eivät huomanneet, että myös lähialue laskettiin mukaan. Taulukosta 17 käy ilmi kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö maailmanperintöalueella käyntiin liittyen. Aihepiiriin liittyvää termistöä on selitetty taulukossa 18.

Taulukko 17. Kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden sekä lähialueella asuvien kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö maailmanperintöalueella käyntiin liittyen. Ulkomaisten päiväkävijöiden määrä oli niin pieni (10), että rahankäytön keskiarvo (6 euroa) ei ole kovin luotettava.

	Kaikki	Majoittujat	Päiväkävijät
Kaikki kävijät, n	404	198	191
Keskimääräinen kulutus (€)	48	81	17
Kotimaiset matkailijat, n	163	99	64
Keskimääräinen kulutus (€)	77	109	28
Ulkomaiset matkailijat, n	46	36	10
Keskimääräinen kulutus (€)	86	108	6
Lähialueen asukkaat, n	188	60	113
Keskimääräinen kulutus (€)	16	21	12

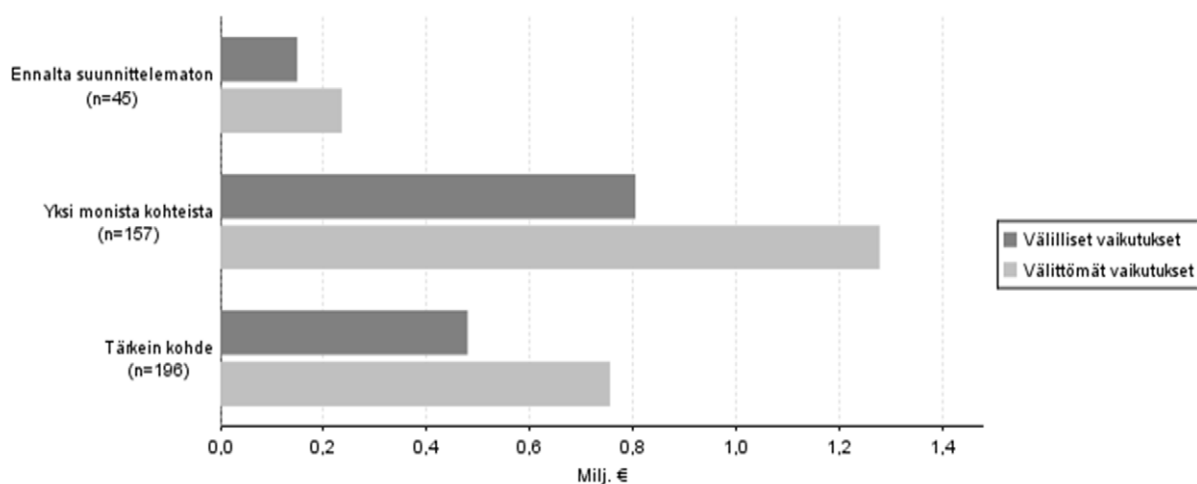
Taulukko 18. Paikallistaloudellisten vaikutusten arviointiin liittyviä käsitteitä ja niiden määritelmiä.

Käsite	Määritelmä
Kokonaistulovaikutukset	Kävijöiden rahankäytöstä lähialueelle syntyvät välittömät ja välilliset tulovaikutukset.
Kokonaistyöllisyysvaikutukset	Kävijöiden rahankäytöstä lähialueelle syntyvät välittömät ja välilliset henkilötyövuodet.
Välittömät vaikutukset	Kävijöiden rahankäytöstä aiheutuvat välittömät tulo- ja työllisyysvaikutukset lähialueen yrityksissä.
Välilliset vaikutukset	Välittömät vaikutukset kertautuvat välillisiksi vaikutuksiksi, kun välitöntä tuloa saavat yritykset ostavat muilta lähialueen yrityksiltä tuotteita ja palveluita sekä maksavat tuloa työntekijöille, jotka käyttävät tulonsa tuotteiden ja palvelujen ostoon lähialueella. Osa välillisistä vaikutuksista vuotaa alueen ulkopuolelle.

Maailmanperintöalueen kävijät käyttivät eniten rahaa majoittumiseen, kahvila- ja ravintolaostokseen, ruoka- ja vähittäiskauppaostuksiin sekä huoltamo-ostokseen; kuhunkin näistä keskimäärin 10–12 euroa kävijää kohden (taulukko 19). Tulovaikutukset alueelle riippuvat siitä, miten suuri osa maksetusta summasta jää alueelle. Niinpä majoittumisen tulovaikutukset ovat kahvila- ja ravintolapalveluita suuremmat, ja esimerkiksi ohjelmalveluiden tulovaikutukset huoltamo-ostoksia suuremmat. Kahvila- ja ravintola-alan sekä majoittumispalveluiden tulovaikutukset olivat maailmanperintöalueella selvästi suurimmat, ja kummankin työllisyysvaikutus oli 12 henkilötyövuotta. Lukuja sovellettaessa on kuitenkin otettava huomioon, että molemmat näistä palveluista ovat aktiivisimmassa käytössä juuri kesäisin ja rahankäyttötiedot ovat nimenomaan kesäkaudelta. Maailmanperintöalueen paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset ylsivät yli 3,5 miljoonaan euroon ja 36 henkilötyövuoteen.

Taulukko 19. Maailmanperintöalueen luontokohteilla käyneiden kävijöiden rahankäyttö ja paikallistaloudelliset vaikutukset menolajeittain. Rahankäyttökysymykseen vastanneita oli 404.

Menolaji	Keskimääräinen rahankäyttö (sis. ALV)	Tulovaikutus (€, ilman ALV)	% tulo-vaikutuksista	Työllisyysvaikutus (htv)
Kahvila ja ravintola	11,85	877 104	39	12
Majoittuminen	11,55	886 375	40	12
Ruoka- ja muut vähittäiskauppaostokset	11,30	231 655	10	3
Huoltamo-ostokset	10,70	26 226	1	0
Ohjelmalvelut	1,36	104 124	5	1
Muut menot	1,09	74 419	3	1
Paikallisliikenne	0,48	36 937	2	0
Välittömät vaikutukset yhteensä		2 236 840	100 %	30
Välilliset vaikutukset		1 413 032		6
Kokonaisvaikutukset		3 649 872		36

Kuva 11. Paikallistaloudellisten vaikutusten jakautuminen kävijöiden matkakohdepäätöksen mukaan.

Ne kävijöistä, joille maailmanperintöalue oli vain yksi kaikkien matkakohteidensa joukossa, arvioivat käyttävänsä enemmän rahaa kuin ne, joille kohde oli tärkein tai ennalta suunnittelemaan (kuva 11). Ne, jotka olivat paikalla suunnittelemaan tuloaan etukäteen, vaikuttivat taloudellisesti vähiten. Taulukosta 20 selviävät tarkemmat luvut menolajeittain. Luvut kaikissa kategorioissa menolajeittain vaihtelevat samoissa suhteissa kuin kaikkien kävijöiden vaikutukset yhteensä.

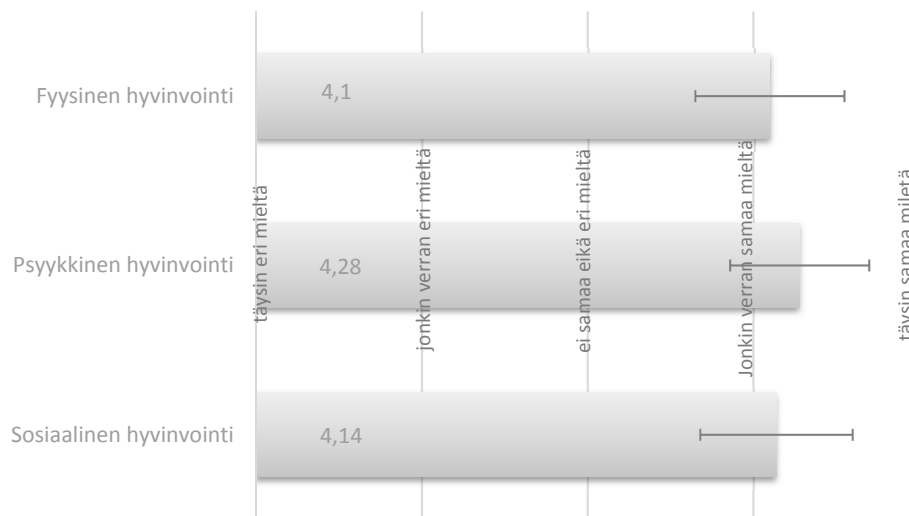
Taulukko 20. Kävijöiden alueelle tuomat tulovaikutukset ja työllisyysvaikutukset menolajeittain ja eroteltuna matkakohdepäätösten mukaan.

Menolaji	Tärkein kohde n = 196		Yksi monista kohteista n = 157		Ennalta suunnittelemaan n = 45	
	Tulovaikutus (€, ilman ALV)	Työllisyys- vaikutus (htv)	Tulovaikutus (€, ilman ALV)	Työllisyys- vaikutus (htv)	Tulovaikutus (€, ilman ALV)	Työllisyys- vaikutus (htv)
Kahvila ja ravintola	268 486	3,6	528 620	7,2	92 291	1,2
Majoittuminen	301 772	4,1	510 447	6,9	87 519	1,2
Ruoka- ja muut vähittäis- kauppaostokset	79 847	1,1	132 810	1,8	22 490	0,3
Ohjelmalvelut	61 944	0,7	43 749	0,5	0	0,0
Muut menot	21 838	0,3	34 892	0,4	18 811	0,2
Paikallisliikenne	10 603	0,1	16 289	0,1	10 603	0,1
Huoltamo-ostokset	11 161	0,2	11 674	0,2	3 786	0,1
Välittömät vaikutukset yhteensä	755 650	10	1 278 481	17	235 500	3
Välilliset vaikutukset	479 531	2	804 992	3	149 244	1
Kokonaisvaikutukset	1 235 181	12	2 083 473	20	384 744	4

3.2.7 Käynnin terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Suurin osa vastaajista (96 %) arvioi käyntinsä tuottavat hyvinvointivaikutukset. Sekä fyysisen, psyykkisen että sosiaalisen hyvinvoinnin arvioitiin lisääntyvän maailmanperintöalueella käynnin yhteydessä keskimäärin vähintään jonkin verran (kuva 12). Täysin eri mieltä oli yhteensä vain neljä vastaajaa. Kategorioiden ymmärtämisen helpottamiseksi lomakkeessa annettiin esimerkeiksi fyysisestä hyvinvoinnista kulttuuri- ja luontoaistimuksista nauttiminen, fyysisen kunnon ylläpito, uusien taitojen omaksuminen ja fyysinen hyvä olo. Psyykkistä hyvinvointia kuvattiin seuraavin esimerkein: tyytyväisyys elämään, mielialan kohentuminen, palautuminen henkisestä uupumuksesta ja uuden oppiminen. Sosiaalisesti hyvinvoinniksi ehdotettiin työkyvyn edistymistä, ihmissuhteiden lujittumista sekä yksin tai yhdessä tekemisestä nauttimista.

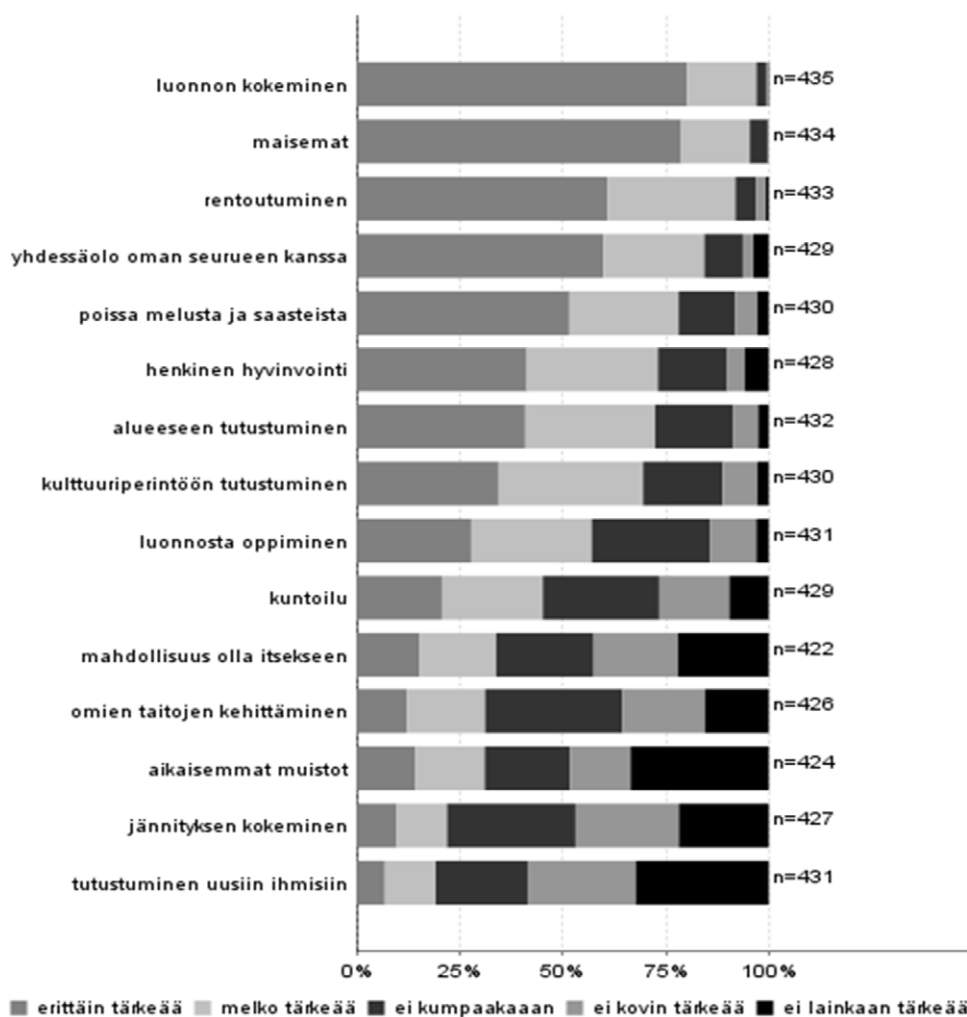
Kuva 12. Vastaajien arvio heidän kokemistaan hyvinvointivaikutuksista maailmanperintöalueella käynnin aikana. Vaihtelu on esitetty keskihajontana. Luvut ovat keskiarvoja. (N = 452)

Vastaajista 73 % vastasi kysymykseen terveys- ja hyvinvointivaikutusten rahallisesta arviosta. Hajontaa oli todella paljon, vaihteluväli oli 2–100 000 euroa. Kuitenkin 75 % vastaajista pysyi 200 eurossa tai sitä pienemmissä summissa. Mediaani oli 100 euroa. Kysymyksen helpottamiseksi vastaajia kehoitettiin vertaamaan kokemaansa hyvinvoinnin lisääntymistä johonkin kaupalliseen palveluun, kuten kuntosalikäyntiin (5 euroa) tai ulkomaanmatkaan (3 000 euroa). Esimerkkejä annettiin useita ja niiden arvo vaihteli edellä esitettyjen esimerkkien hinnan välillä. Moni valitsikin tästä joukosta itselleen sopivan hinnan. Tässä tutkimuksessa ei otettu selvää, vaihteliko summan suuruus säännönmukaisesti asuinpaikan kaukaisuuden tai jonkin muun tekijän mukaan. Vastausten tallentaja sai kuitenkin vaikutelman, että ainakaan kohteen etäisyydellä kotipaikasta ei tuntunut olevan vaikutusta. Kysymys herätti paljon tunteita ja tulkinnanvaraa myös tässä tutkimuksessa, kuten monessa edellisessäkin kävijätutkimuksessa, jossa tämä kysymys on ollut mukana. Tulosten tarkastelu -luvussa syvennyttään aiheeseen tarkemmin.

3.3 Kävijätyytyväisyys

3.3.1 Käynnin tarkoitus

Kävijöiltä kysyttiin, miten tärkeiksi he kokivat eri motiivit kyseessä olevalla käynnillä. Luonnon kokeminen ja maisemat koettiin kaikkein tärkeimmiksi (kuva 13). Rentoutuminen ja yhdessäolo oman seurueen kanssa valittiin niin ikään usein erittäin tärkeiksi motiiveiksi. Puolet vastanneista piti myös melusta ja saasteista poissaoloa erittäin tärkeänä. Sen sijaan yli puolet vastaajista totesi, ettei tutustumisen uusiin ihmisiin eikä jännityksen kokeminen ollut heille tärkeää joko lainkaan tai ainakaan kovin paljoa. Myös aikaisemmat muistot kuuluvat ei-tärkeiden motiivien joukkoon, mikä selittyy osittain sillä, että yli 40 % kävijöistä oli alueella ensimmäistä kertaa.

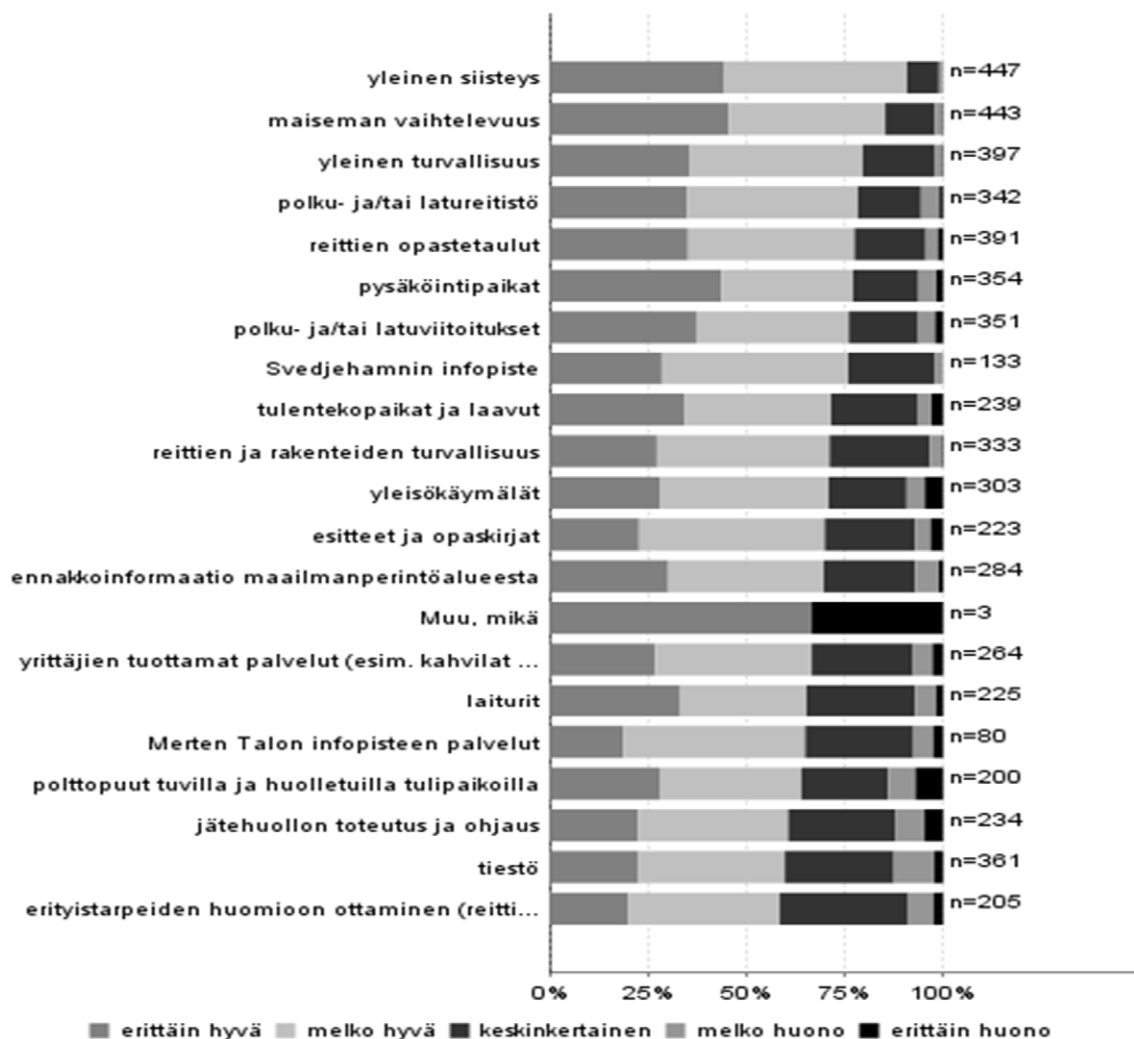

Kuva 13. Kävijöiden eri virkistysmotiivien tärkeys keskimäärin.

3.3.2 Kävijöiden mielipiteet alueesta, palveluista ja ympäristön laadusta

Kävijätutkimukseen osallistuvat kävijät saivat arvioida maailmanperintöalueella käyttämiensä palveluiden laatua. Kysymykseen sisältyivät myös rakenteet ja ympäristö. Pääosin palveluiden laatua pidettiin hyvänä (arvosana keskimäärin 3,9 asteikolla 1–5; taulukko 21 ja kuva 14). Eniten kiitosta saivat yleinen siisteys, maiseman vaihtelevuus, pysäköintipaikat, reittien opasteet, reitistö, polkuviihtotukset, tulipaikat ja laavut, yleinen turvallisuus ja Svedjehamnin infopiste. Näiden palveluiden arvosanaksi annettiin keskimäärin vähintään 4, joskin Svedjehamnin infopisteen laadun arvio ei liene luotettava. Todennäköisesti kävijät luulivat infopisteen sijaitsevan Salterietin ravintolassa, koska kävijät antoivat infopisteelle arvosanan, vaikka info todellisuudessa olisi ollut suljettuna.

Vähän yli puolet vastaajista piti palveluiden määrää maailmanperintöalueella melko hyvänä (taulukko 21). Yhteensä melko hyvänä tai erittäin hyvänä palveluiden määrää piti 86 % vastanneista. Palvelujen määrä sai keskimäärin arvosanan 4,2.

Kuva 14. Maailmanperintöalueen palveluiden laatu tutkimukseen osallistuvien kävijöiden mukaan.

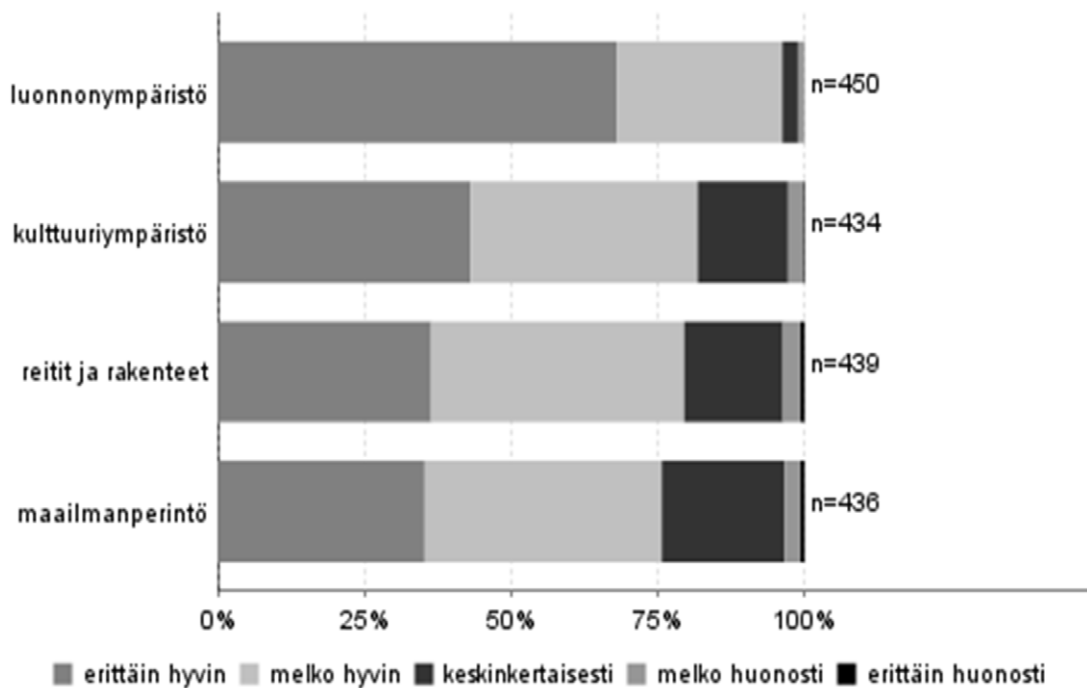
Taulukko 21. Tarkempi erittely vastanneiden antamista arvosanoista palveluiden, rakenteiden ja ympäristön laadulle.

Palvelu tai ympäristötekijä	Käyttänyt ja arvioinut		Arviointi, %					Keski-arvo	Ei käytänyt
			erittäin huono	melko huono	keskin-kertainen	melko hyvä	erittäin hyvä		
	n	%						n	
Pysäköintipaikat	354	76	2	5	17	33	44	4,1	111
Tiestö	361	78	2	10	28	37	23	3,7	97
Reittien opastetaulut	391	84	1	3	18	42	35	4,1	70
Polku- ja/tai latureitistö	342	74	1	5	16	43	35	4,1	118
Polku- ja/tai latuviitoitukset	351	75	2	4	18	39	37	4,1	109
Tulentekopaikat ja laavut	239	51	3	3	22	37	34	4,0	222
Polttopuut tuvilla ja huolletuilla tulipaikoilla	200	43	7	7	22	36	28	3,7	260
Yleisökäymälät	303	65	5	5	20	43	28	3,9	158
Jätehuollon toteutus ja ohjaus	234	50	5	7	27	38	23	3,7	226
Erytistarpeiden huomioon ottaminen (reittien kuljettavuus, turvallisuus, opasteet yms.)	205	44	2	6	33	39	20	3,7	222
Esitteet ja opaskirjat	223	48	3	4	23	47	23	3,8	235
Laiturit	225	48	2	5	28	32	33	3,9	232
Yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	264	57	3	5	26	40	27	3,8	197
Reittien ja rakenteiden turvallisuus	333	72	0	3	26	44	27	3,9	125
Yleinen turvallisuus	397	85	0	2	18	44	36	4,1	62
Yleinen siisteys	447	96	0	1	8	46	45	4,3	12
Maiseman vaihtelevuus	443	95	0	2	13	40	46	4,3	16
Ennakkoinformaatio maailmanperintöalueesta	284	61	1	6	23	39	30	3,9	175
Merten Talon infopisteen palvelut	80	17	3	5	28	46	19	3,7	379
Muu, mikä	3	1	33	0	0	0	67	3,7	2
Svedjehamnin infopiste	133	29	0	2	22	47	29	4,0	325
Vastanneita yhteensä	465		Arvosana keskimäärin 3,9						
Tyytyväisyys palveluiden määrään kokonaisuudessaan	n	%							
	454	96	0	1	13	53	33	4,2	

3.3.3 Kävijöiden odotusten toteutuminen

Suurin osa kyselyyn vastanneista koki ennakko-odotustensa toteutuneen käynnillä maailmanperintöalueella. Vastaajat saivat arvioida odotustensa toteutumista asteikolla 1–5, jossa 1 = hyvin huonosti ja 5 = erittäin hyvin. Odotukset toteutuivat keskimäärin melko hyvin (kaikkien neljän osaluheen yhteinen keskiarvo oli 4,26). Hajonta oli pientä (taulukko 22).

Kuvasta 15 käy ilmi, että luonnonympäristö vastasi odotuksia parhaiten, eikä se vastannut kenenkään odotuksia erittäin huonosti. Maailmanperinnön esittely ja reitit ja rakenteet jakoivat mielipiteitä enemmän, mutta ylivoimaisesti suurin osa vastaajista koki näidenkin osalta odotustensa toteutuneen vähintään melko hyvin (tarkat tiedot taulukossa 22). Vapaamuotoisen lisäpalautteen perusteella voidaan arvella, että reittien ja rakenteiden osalta harvat negatiiviset arvosanat koskivat lähinnä Valassaaria, sillä sieltä tuli aiheeseen liittyen eniten negatiivista palautetta.

Kuva 15. Odotusten toteutuminen jaettuna eri vastausvaihtoehtoihin.

Taulukko 22. Odotusten toteutuminen jaettuna eri vastausvaihtoehtoihin yksityiskohtaisesti tarkastellen.

Odotukset	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
			erittäin huonosti	melko huonosti	keskin-kertaisesti	melko hyvin	erittäin hyvin		
	n	%							
Luonnonympäristö	450	100	0	1	3	28	68	4,63	0,59
Reitit ja rakenteet	439	97	1	3	17	43	36	4,12	0,84
Kulttuuriympäristö	434	96	0	3	15	39	43	4,22	0,81
Maailmanperintö	436	96	1	3	21	40	35	4,07	0,85
Yhteensä	452								

3.3.4 Vastanneiden käyntiä häirinneet tekijät

Kyselyyn vastanneita pyydettiin arvioimaan, miten paljon eri tekijät olivat häirinneet heitä vierailulla maailmanperintöalueella. Vaihtoehtoina olivat maaston kuluneisuus, maaston roskaantuneisuus, liiallinen kävijämäärä, muiden kävijöiden käyttäytyminen ja luonnonympäristön käsittely. Vastaja voi myös ilmoittaa jonkin muun häiritsevän tekijän. Arviointi tehtiin asteikolla 1–5, jossa arvosana 1 = erittäin paljon, ja 5 = ei lainkaan. Lähes kaikki vastasivat tähän kysymykseen.

Pääasiassa vastaajat eivät olleet kokeneet häiriötä käynnillään maailmanperintöalueella (taulukko 23). Pääosa vastaajista valitsi vaihtoehdon ”ei lainkaan” -häiriötä. Heistä 18 kuitenkin mainitsi jonkin listalta puuttuvan asian, ja nämä tekijät yleensä olivat häirinneet kyseistä henkilöä tai seuruetta erittäin paljon (44 % vastaajista) tai melko paljon (39 % vastaajista). Lista näistä tekijöistä on taulukossa 24. Aineiston tallentajan huomiona oli, että Valassaarilta tulleissa lomakkeissa oltiin jossain määrin tyytymättömämpiä luonnonympäristön käsittelyyn kuin muissa kohteissa. Arvattavaksi jää, tarkoittivatko vastaajat saarten luonnon hoitoa ylipäänsä vai satama-alueen keskeneräistä ilmettä.

Taulukko 23. Kävijöitä häirinneet tekijät maailmanperintöalueella. Erittäin paljon = 1, melko paljon = 2, keskin-kertaisesti = 3, melko vähän = 4, ei lainkaan = 5. Keskiarvot ovat näistä arvosanoista.

Häiriötekijä	Vastanneita		Arviointi, %					Keski-arvo	Keskihajonta
	n	%	erittäin paljon	melko paljon	keskin-kertaisesti	melko vähän	ei lainkaan		
Maaston kuluneisuus	454	100	0	1	6	18	76	4,67	0,64
Maaston roskaantuneisuus	453	99	0	2	4	20	74	4,67	0,64
Luonnonympäristön käsittely	453	99	0	2	4	16	78	4,69	0,68
Liiallinen kävijämäärä	455	100	0	2	5	14	79	4,70	0,68
Muiden kävijöiden käyttäytyminen	455	100	0	1	5	12	81	4,73	0,61
Jokin muu	18	4	44	39	6	0	11	1,94	1,26
Yhteensä	456								

Taulukko 24. Muut vastaajien mainitsevat häiritsevät tekijät.

Häiriö muu	Kpl
Autoliikenne linnakealueella (Sommarö)	1
Ei palveluita, ruoka ym.	1
Hyttiset	1
Kohde, vanha pooki oli lukossa	1
Käymälöiden kunto!	1
Maksullinen pysäköinti	1
Matkustaminen tänne taksilla (Svedjehamniin)	1
Paarmat	1
Polku liian kapea ja käyttämätön	1
Sää	2
Telttailurajoitukset myös satama-alueella Valassaarilla	1
Tiet huonossa kunnossa	1
Vaellusreitit huonot viitoitukset	1
Vaikea löytää oikeaa polkua	1
Yhteensä	16

3.3.5 Kävijätyytyväisyysindeksi

Kaikista kävijöiden tyytyväisyyteen liittyvistä kysymyksistä tehtiin yhteenveto eli kävijätyytyväisyysindeksi niin, että eri osa-alueet (palvelut, ympäristö, odotukset ja häiriötekijät) saivat vastauksiin perustuvan arvosanan asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa erittäin huonoa ja 5 erittäin hyvää. Tämä arvosana on eri osa-alueiden keskiarvo. Valtakunnallisesti vertailukelpoisesta indeksistä on jätetty pois aluekohtaiset kysymykset, jotta indeksia voisi vertailla muiden alueiden kävijätutkimuksen tuloksiin. Aluekohtaista indeksia voi vertailla vain saman alueen eri vuosien kävijätutkimusten kesken.

Keskiarvoista käy ilmi, että häiriötekijöistä saatiin kaikkein parhaimmat arvosanat ja palveluiden laadusta huonoimmat. Palveluiden laatua laski erityisesti jätehuollon toteutus ja ohjaus, erityistarpeiden huomioon ottaminen ja tiestö. Ympäristöön ja odotusten toteutumiseen liittyvät keskiarvot olivat keskenään samaa luokkaa. Kuitenkin myös palveluihin perustuva keskiarvo on lähellä neljää, joten kaiken kaikkiaan kävijätutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat varsin tyytyväisiä alueeseen. Molemmat yhteen vetävät indeksit ylsivät yli neljän: aluekohtainen kävijätyytyväisyysindeksi oli 4,21 ja valtakunnallisesti vertailukelpoinen indeksi 4,24.

Taulukko 25. Kävijätyytyväisyyden keskiarvot ja aluekohtaiset sekä valtakunnallisesti vertailukelpoiset kävijätyytyväisyysindeksit. Aluekohtaiseen keskiarvoon on käytetty kaikkien palveluiden arvioita ja vertailukelpoisesta keskiarvosta on jätetty maailmanperintökohdetta koskevat kohdat pois.

Palvelut		Ympäristö		Odotukset		Häiriötekijät	
Pysäköintipaikat	4,13	Yleinen turvallisuus	4,13	Luonnonympäristö	4,63	Maaston kuluneisuus	4,67
Tiestö	3,68	Yleinen siisteys	4,34	Reitit ja rakenteet	4,12	Maaston roskaantuneisuus	4,67
Reittien opastetaulut	4,07	Maiseman vaihtelevuus	4,29	Kulttuuriympäristö	4,22	Luonnonympäristön käsittely	4,69
Polkureitistö	4,07			Maailmanperintö	4,07	Liiallinen kävijämäärä	4,70
Polkuviitoitukset	4,05					Muiden kävijöiden käyttäytyminen	4,73
Tulentekopaikat ja laavut	3,97						
Polttopuut tuvilla ja huolletuilla tulipaikoilla	3,71						
Yleisökäymälät	3,85						
Jätehuollon toteutus ja ohjaus	3,67						
Erytistarpeiden huomioon ottaminen	3,67						
Esitteet ja opaskirjat	3,83						
Laiturit	3,90						
Yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	3,83						
Reittien ja rakenteiden turvallisuus	3,95						
Palveluiden määrä	4,17						
Aluekohtainen keskiarvo	3,93		4,26		4,26		4,69
Vertailukelpoinen keskiarvo	3,94		4,26		4,38		4,69
Aluekohtainen kävijätyytyväisyysindeksi				4,21			
Valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijätyytyväisyysindeksi				4,24			

3.4 Maailmanperintöalueen merkitys ja tietolähteet

Vastaajilta kysyttiin lopuksi, tiesivätkö he jo ennen alueelle saapumistaan, että kohde on maailmanperintöalue. Taulukosta 26 selviää, että suurin osa (85 %) tiesi maailmanperintöstatuksesta jo ennestään. Kävijöiltä kysyttiin lisäksi, mistä he olivat saaneet tietää maailmanperinnöstä. Kuvaan 16 on koottu kaikki useamman maininnan saaneet tietolähteet. Lehdet ja internet olivat tiedonlähteinä 18 %:lle vastaajista, median tai tiedotusvälineet mainitsi 13 % vastaajista erittelemättä sen tarkemmin ja sukulaiset tai ystävät mainitsi 10 % vastaajista. Vastaajilta toivottiin myös arviota siitä, miten tärkeää heille matkakohdetta valitessa oli, että kohde oli maailmanperintökohde. Vastaajista 50 %:n mukaan maailmanperinnöllä oli melko paljon (29 %) tai erittäin paljon (21 %) merkitystä (kuva 18). Kuitenkin 23 %:lle vastaajista maailmanperintöstatuksella ei ollut lainkaan merkitystä. Vastaajista 16 % ei osannut vastata tai heille maailmanperinnöllä oli jonkin verran merkitystä. Vähän merkitystä maailmanperinnöllä oli vain 10 %:lle vastaajista.

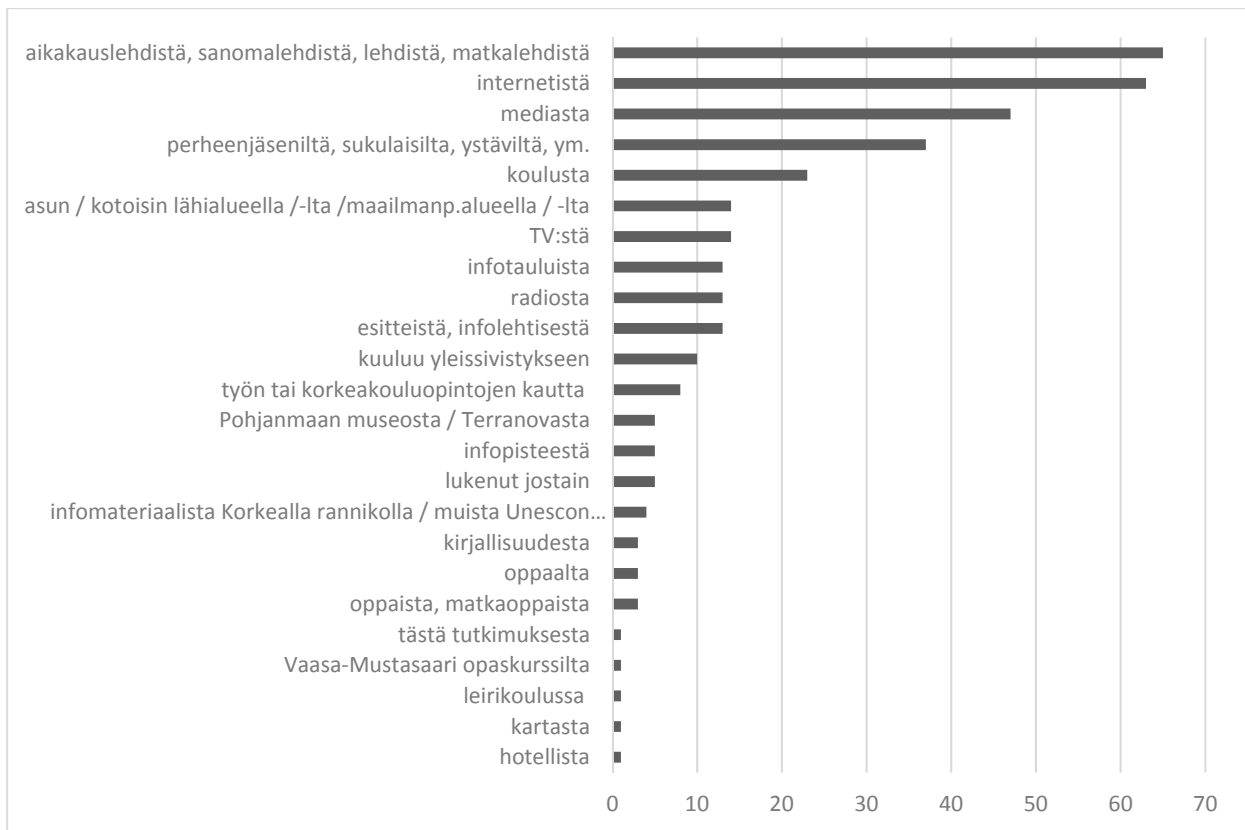
Vastaajilta tiedusteltiin myös, mikäli he tiesivät, miksi Merenkurkku oli valittu maailmanperintölistalle. Vastaajista 71 % uskoi tietävänsä oikean vastauksen (taulukko 27). Tietolähteiksi mainittiin useimmiten samat kuin edellisen kysymyksen tietolähteet (kuva 17). Kuitenkin syiden kohdalla sanoma- ja aikakauslehdet mainittiin selvästi internetiä useammin tiedonlähteiksi (21 % vastaajista), toisin kuin edellisessä kysymyksessä maailmanperinnöstä. Internet oli lähteenä vain 15 prosentille vastaajista ja media yleiskäsitteenä 11 prosentille vastaajista. Sukulaiset ja ystävät sekä koulu olivat tiedonlähteinä vain 8 prosentille vastaajista.

Taulukko 26. Kävijöiden vastaukset siitä, tiesivätkö he ennen alueelle saapumistaan, että kohde on maailmanperintöalue.

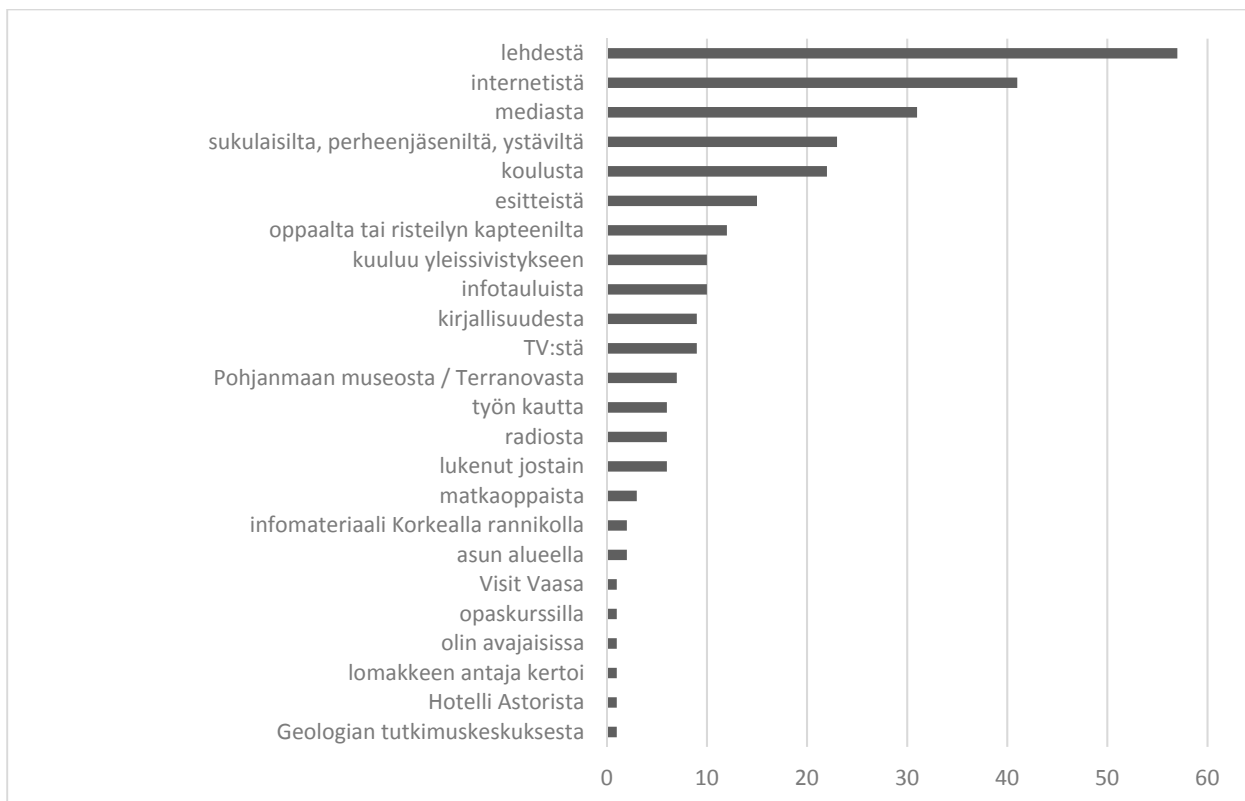
Tieto maailmanperinnöstä	Kpl	%
En	72	15
Kyllä	397	85
Vastanneita yhteensä	469	

Taulukko 27. Kävijöiden vastaukset siitä, tietävätkö he, miksi Merenkurkun saaristo on valittu maailmanperintökohteeksi.

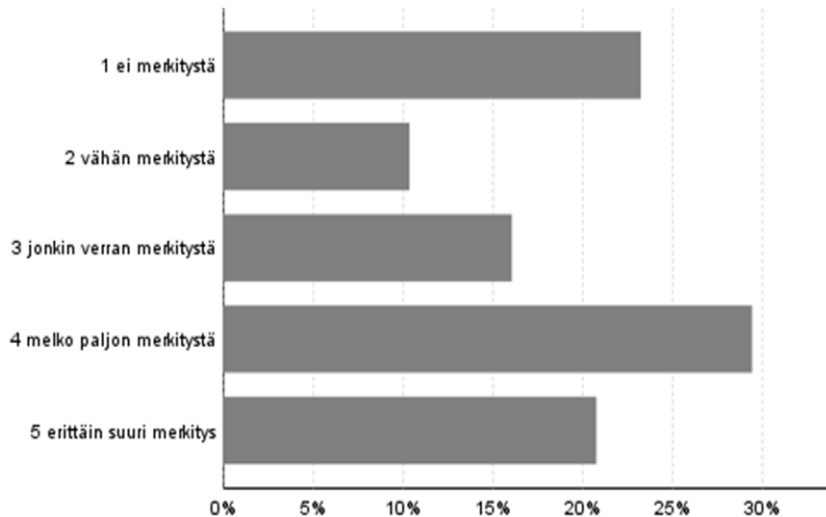
Tieto miksi maailmanperintö	Kpl	%
En	135	29
Kyllä	330	71
Vastanneita yhteensä	462	

Kuva 16. Vastaajien useimmin mainitsevat tietolähteet, kun kysyttiin, mistä he alun perin saivat tietää, että Merenkurkku on maailmanperintökohde. X-akselilla on mainintojen määrä.

Kuva 17. Vastaajien mainitsevat tietolähteet, kysyttäessä tietävätkö he, miksi Merenkurkun saaristo kuuluu maailmanperintölistalle. X-akselilla on mainintojen määrä.

Kuva 18. Maailmanperintöstatuksen merkitys matkakohdetta valitessa. X-akselilla on prosenttiosuudet vastaajista.

3.5 Vapaamuotoiset ajatukset

Vapaamuotoista lisäpalautetta annettiin sekä suullisesti että kirjallisesti lomakkeen lopussa olevilla tyhjillä riveillä. Suullisen palautteen haastattelija kirjasi ylös. Kaikki tallennettu palaute on liitteessä 4. Palautetta antoi yhteensä 90 henkilöä eli 19 %. Tyypillistä oli, että positiivisista asioista ei huomattu mainita, mutta sen sijaan epäkohdat kirjoittivat kommentteja. Niinpä, vaikka moni kävijä vaikutti tyytyväiseltä käyntinsä, kirjasi suuri osa vapaamuotoisen palautteen antajista silti ylös vain kehitysehdotuksia. Aivan kaikkia kehuja ei haastattelijakaan huomannut tai ehtinyt kirjata ylös, joten myös siitä johtuen palaute painottuu kehitysehdotuksiin.

Svedjehamniin liittyvät kommentit olivat pääasiassa kehitysehdotuksia. Kehuja tuli ympäristöön ja rakenteisiin liittyen. Kehitysehdotukset koskivat monia eri aiheita reiteistä, rakenteista ja informoinnista aina paikallisliikenteeseen ja polttopuihin. Muutamat olivat ärtyneitä tai ihmeissään parkkimaksusta. Sommarössä annettiin niin ikään paljon kehitysehdotuksia, ja ne liittyivät mm. asuntoautolla liikkuvien jäte- ja vesihuoltoon, hiekkarannan rakenteisiin, käymälöihin ja polkuviiitoitukseen. Valassaarilta saatiin paljon palautetta satama-alueen parantamiseen liittyen. Satamaan toivottiin mm. infotauluja, käymälää, jätehuoltoa ja tulipaikkaa. Myös telttailurajoituksiin toivottiin selvennystä tai muutosta. Kehuja tuli erityisesti veneväylistä ja vieraslaiturista. Rönnskärissä annettiin enemmän kehuja kuin moitteita. Tyytyväisiä oltiin venereittien lisäksi itse saaren ja sen palveluiden ylläpitoon sekä siihen, ettei Fäliskäretin saarelle kulje säännöllistä, kaupallista liikennettä vaan satama on pääasiassa yksityisveneilijöiden käytössä. Pitkostatuihin kulkuväyliin toivottiin parannusta ja satamaan toivottiin lisää poijuja. Kummelskärin (Mikkelsaarten käyntisatama) palveluja pidettiin niin ikään hyvinä ja erityisesti sauna sai kehuja. Moikipäätä sen sijaan ainoa saarta kommentoinut kävijä piti aavemaisena ja huonosti hoidettuna. Yleiset kommentit koskivat pääasiassa kyselylomaketta, erityisesti sen pituutta ja monimutkaisuutta.

4 Tulosten tarkastelu

4.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

4.1.1 Kävijärakenne

Tässä luvussa tämän tutkimuksen tuloksia verrataan vuonna 2009 tehtyyn edelliseen kävijätutkimuksen (Meriruoho 2010).

Kävijätutkimuksen perusteella Merenkurkun saariston maailmanperintöalue on säilyttänyt asemansa lähivirkistysalueena ja erityisesti kotimaisten matkailijoiden käyntikohteena. Ulkomaisten matkailijoiden määrä on noussut vuoden 2009 yhdeksästä prosentista nykyiseen 14 prosenttiin. Kotimaassa kävijöitä saapui eniten lähialueelta, erityisesti Vaasasta ja Mustasaaresta, mutta Maalahdesta ja Korsnäsistä onnistuttiin tällä tutkimuksella tavoittamaan yllättävän vähän kävijöitä. Toisaalta suosituimmat käyntikohteet ovat näistä kunnista selvästi kauempana kuin Vaasasta ja Mustasaaresta. Maalahden ja Korsnäsien asukkaat kenties hyödyntävät muita luontokohteita enemmän kuin maailmanperintöalueen pohjoisia osia. Heitä lähimpänä olevalta Moikipään kohteelta saatiin vähemmän lomakkeita kuin muilta kohteilta.

Huolellisesta ohjeistuksesta huolimatta valtavan suuri osa vastaajista ei ymmärtänyt maailmanperintöalueen ja lähialueen eroa, ja tulosten tallentajalle jäi varsin paljon salapoliisin työtä ensimmäisten kolmen kysymyksen tulkitsemiseen (lomakkeen sivu 1). Virheiden korjaaminen vaati melkoista arvailua, kun täytyi päättää, uskooko maailmanperintöalueella tai lähialueella vietettyjä öitä vai tunteja tai vuorokausia edellisessä kysymyksessä. Lähialueella asuminen onneksi paljastui, mikäli kävijä oli vastannut viimeisellä sivulla kysymykseen kotikunnasta.

Kävijöiden ikäjakauma on edelliseen tutkimukseen verrattuna säilynyt jotakuinkin samankaltaisena ja painottuu 45–64-vuotiaisiin. Pienet erot tähän asti tehtyjen kävijätutkimusten välillä johtunevat osin vuoden 2017 lomasesongin molemmin puolin pidennetyistä keruuajakataulusta ja osin edellistä tutkimusta suuremmasta otannasta, jolloin sattuma vaikuttaa vähemmän. Vuonna 2009 vastaajissa oli koulutukseltaan yhtä paljon opistotason tutkinnon tehneitä kuin ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneita (28 %). Vuonna 2017 sen sijaan ylempi korkeakoulututkinto oli selvästi muita tutkintoja yleisempi koulutustausta (35 %). Ero opistotasoiseen tutkintoon oli 14 prosenttiyksikköä. Saattaa olla, että otannan painottuminen retkeilykohteille vuonna 2017 tai muut erot otannassa vaikuttivat asiaan.

Seuruekoossa ei ollut suuria muutoksia edelliseen tutkimukseen verrattuna. Kahdesta viiteen henkilöä oli ylivoimaisesti yleisin ryhmäkoko ja selittyy helposti sillä, että suurin osa kävijöistä oli liikkeellä oman perheensä seurassa. Tämän tutkimuksen mukaan 78 % vastaajista tuli alueelle perheensä kanssa. Luvun luotettavuus kuitenkin kärsii siitä, että varsin usein ryhmissä oli muitakin kuin perheenjäseniä, mutta ainoastaan perheenjäsenet tallennettiin, vaikka kävijä olisi valinnut useamman vaihtoehdon. Näin ollen oman perheen jäsenet ylikorostuvat aineistossa, koska hyvin usein esim. Svedjehamniin tultiin nimenomaan esittelemään aluetta ystäville ja vieraille, mutta jos joku perheenjäsen oli mukana, tuli vain ensimmäinen rastittu vaihtoehto tallennettua. Jos seurue koostui kahdesta pariskunnasta ja molemmat saivat täytettäväkseen lomakkeen, tallentui molempien osalta vain oman perheen jäsenet eikä ystävät. Tallennusproblematiikka oli sama jo edellisessä tutkimuksessa ja tulokset olivatkin samaa suuruusluokkaa (81 %) myös edellisessä tutkimuksessa. Keskimääräinen seuruekoko oli 3,8 henkilöä vuonna 2009 ja 4,6 vuonna 2017, mutta hajonta oli paljon

suurempi jälkimmäisessä otannassa. Mukana oli tällä kertaa hieman useampia suuria ryhmiä, kuten kerhoja, yhdistyksiä, järjestettyjä leirejä yms.

Todennäköisesti samasta syystä myös alle 15-vuotiaiden määrä oli keskimäärin hiukan suurempi kuin edellisessä tutkimuksessa. Lasten keskimääräinen ikä oli kuitenkin sama. Ryhmämatkoilla suurin osa merkitsi seurueen kooksi esim. 2 ja rasti vain perheenjäsenet (kysymys 7, s. 2). Vain harvoin mainittiin todellinen ryhmäluku ja rastiin ”ohjelmopalveluyrityksen asiakkaat”. Poikkeuksena olivat partioleirit, nuortenleirit, lasten leirit ym., jolloin yleensä merkittiin koko ryhmän koko, mutta samassa ryhmässäkin vastaajat arvioivat usein ryhmän koon hiukan eri suuruisiksi. Ne, jotka olivat merkinneet ryhmäkooksi esim. 20 hlöä, merkitsivät rahankäyttökysymyksiin kuitenkin vain oman perhekuntansa maksaman hinnan matkasta. Jostain syystä huomattavan monet eivät huomanneet vastata toisen sivun kysymyksiin 7 ja 8 koskien seurueen koostumusta ja tärkeimpiä käynniltä toivottavia kokemuksia, vaan hyppäsivät suoraan kysymyksestä 6 kysymykseen 9. Tämä tapahtui kaikkien eri kielisten lomakkeiden kohdalla useasti. Tämä saattaa johtua lomakkeen kysymysten sommittelusta arkille.

4.1.2 Käynti maailmanperintöalueella

Vähän yli puolelle kävijöistä maailmanperintöalue oli matkan tärkein kohde. Ero niihin, joille maailmanperintöalue oli yksi suunnitelluista kohteista, oli vuonna 2017 hiukan suurempi (7 %-yksikköä, vuonna 2009 se oli 3 %-yksikköä). Vuonna 2009 vain 41 % vastaajista merkitsi maailmanperintökohteen tärkeimmäksi käyntikohteekseen. Tuolloin vastaajissa oli myös enemmän niitä, jotka eivät olleet etukäteen suunnitelleet tuloaan alueelle (21 % vastaajista). Vuonna 2017 näitä vastaajia oli vain 11 %. Nämä erot selittynevät tutkimusotantojen eroavaisuuksilla. Luontokohteille ei välttämättä eksy vahingossa, kun taas kyliin, satamiin ja kahviloihin voi helpommin piipahtaa alueella autoillessa. Kuitenkin merkittävä osa kävijöistä ei tule alueelle nimenomaan maailmanperintöstatuksen takia vaan muuten vain virkistäytymään. Niinpä kysymyksen muotoilu saattoi myös tuntua vastaajista hankalalta.

Kävely oli edelleen suosituin aktiviteetti alueella, ja toiseksi suosituin oli tälläkin kertaa luonnon tarkkailu. Vuonna 2009 näiden kahden välinen ero oli erittäin pieni, kun taas vuonna 2017 kävely oli huomattavasti suosittumpaa, mikä liittyy siihen, että keräyspisteet painottuivat tällä kertaa luontokohteiden taukopaikoille. Maailmanperintöön ja kulttuuriperintöön tutustuminen oli vuonna 2017 yleisempää kuin vuonna 2009, molemmat nousivat 36 ja 31 prosentista lähes 40 prosenttiin. Ero saattaa johtua siitä, että tällä kertaa alueelle tultiin harvemmin suunnittelematta. Maailmanperintöön tutustuminen oli edelleen kulttuuriperintöön tutustumista suosittumpaa. Ruoka- tai ravitsemuspalvelut olivat huomattavasti suosittuimpia edellisessä tutkimuksessa verrattuna vuoteen 2017, mikä niin ikään johtunee tutkimusotantojen eroavaisuudesta. Myös aktiviteetin nimi on muuttunut helposti ymmärrettävästä kahvilassa tai kioskilla käynnistä laajempaan, mutta abstraktimpaan ravitsemuspalvelut-muotoon. Sekä otannalla että muotoilulla voi olla merkitystä. Aktiviteetilistalta valittiin vuonna 2017 keskimäärin hiukan useampi harrastus (1–6 harrastusta) verrattuna vuoteen 2009 (1–3 harrastusta).

Kävely nosti suosiotaan myös tärkeimpänä harrastuksena, mutta luonnon tarkkailu ylsi samaan 15 %:iin vastaajista. Vuonna 2009 maailmanperintöön tutustuminen ja veneily olivat yhtä suosittuja (tutustuminen 13 % vastaajista ja veneily 11 % vastaajista) kaikkein tärkeimpänä aktiviteettina, kun taas vuonna 2017 maailmanperintöön tutustumisen merkitsi tärkeimmäksi 14 % ja veneilyn 20 %. Myös tätä selittänee otantojen välinen ero. Ulkosaariston itsenäisiltä retkiveneilijöiltä saatiin

vuonna 2017 enemmän vastauksia. Silloin tällöin tärkeimmäksi aktiviteetiksi valittiin maailmanperintöön tutustuminen siitä huolimatta, että vastaaja ei ennen saapumistaan alueelle tiennyt sen kuuluvan maailmanperintölistalle ja matkakohdevalintaa tehdessä ei ole ollut lainkaan tärkeää, että alue on maailmanperintöaluetta. Voi olla, että lista vaihtoehtoista ei vastannut tarpeeksi hyvin niitä aktiviteetteja tai tarkoituksiperiä, joiden vuoksi alueelle oli lähdetty. Niinpä maailmanperintöalueeseen tutustuminen saattoi olla listan vaihtoehtoista osuvin, vaikka tosiasiaa vaikkapa lomailu, sukuloiminen ja päämäärätön matkailu saattoivat olla päämotiiveja tulla alueelle.

Käyntikohteiden alueellisessa jakautumisessa ei näytä peräkkäisissä tutkimuksissa olleen juuri muita eroja kuin ne, jotka heijastelevat keruupisteiden jakautumista eri tavoin eri vuosina. Mielenkiintoista oli kuitenkin, että vuonna 2017 jopa 5 % eli yhteensä 24 kävijää merkitsi vierailevansa myös Korkealla rannikolla saman matkan yhteydessä. Suurin osa heistä oli todennäköisesti purjehdijoita, joita tavoitettiin tänä vuonna enemmän kuin vuonna 2009. Käyntikohteita koskeva kysymys oli kuitenkin vastaajille hankala. Huomattavan moni alueella paljon liikkuva rasti sellaisiakin kohteita, joissa ei mitenkään ole voinut ehtiä käydä saman käynnin aikana, jos on luottaminen arvioituihin tuntimääriin käynnin pituudeksi. Myös esimerkiksi ryhmämatkalla Mikkelinsearilla käyneet saattoivat merkitä tuttuja käyntikohteita luettelosta, vaikka eivät sinä päivänä niissä käyneetkään. Tallennusvaiheessa ei kuitenkaan voi tietää, mitkä kaikki pitävät paikkansa.

Vaikea on myös arvioida maailmanperintöalueella vietettyä aikaa, jos on käynyt useassa eri kohteessa ja näin ollen poistunut välillä alueelta tullakseen taas jo seuraavana päivänä uudelle kohteelle maailmanperintöalueella. Vastaajan määriteltäväksi jäi, onko seuraava pistäytyminen uusi käynti vai samaa retkeä. Kaukaa tulleiden ja joidenkin veneilijöiden kohdalla asia on selkeämpi, mutta lähialueen asukkaiden kohdalla eri käyntien erottelu on monimutkaisempaa – varsinkin mökkeilijöiden kohdalla. Myös Korkea rannikko saattaa sekoittaa alueella vietettyjen päivien määrää, koska useat veneilijät kävivät myös Ruotsin puolella samalla retkellä mutta arvattavaksi jäi, viettivätkö he todella esim. 14 yötä Merenkurkussa veneessään vai kuuluiko öiden määrään myös Korkea rannikko tai vaikka koko Pohjanlahden ympäripurjehdus.

Vastaajista suurin osa oli käynyt alueella jo aiemmin. Erot ensikertalaisten ja aiemmin käyneiden osuuksissa eivät olleet suuret mutta ilmenivät samassa suuruusluokassa myös 2009. Toistuessaan kävijätutkimuksesta toiseen ero todennäköisesti on todellinen. Monet kysyivät, pitääkö kysymyksessä 14 (lomakkeen s. 3) vastata ajatellen aikaa, jolloin alue oli jo nimetty maailmanperintökohteeksi vai jo aiemmin. Vastauksista voi päätellä, että kysymys tulkittiin useimmiten niin, että myös useita vuosikymmeniä sitten tapahtuneet vierailut laskettiin. Päiväkävijöissä ja yöpyjissä ei ollut suuria eroja tutkimusten välillä, kun tarkasteltiin päiväkävijöiden viettämiä tuntimääriä ja yöpyjien viettämiä vuorokausia. Maailmanperintöalueella vietettiin yleensä pari tuntia ja lähialue mukaan lukien noin neljä tuntia. Yöpyjät viettivät alueella yleensä kaksi vuorokautta. Edellisen tutkimuksen suuri maksimiarvo (outlier) vääristää keskiarvoa, joten luvut eivät ole vertailukelpoisia lähialueella yöpyjien vuorokausimäärän suhteen. Edellisessä otannassa omassa mökissä yöpyminen oli huomattavasti yleisempää kuin tässä otannassa, jossa taas veneessä yöpyminen oli ylivoimaisesti yleisintä. Samasta syystä myös lähialueella yöpyminen oli yleisintä jossain muualla kuin listan antamissa majoituksissa, sillä vene puuttui listalta.

Ajankäytön arviointi tuotti monelle vastaajalle suuria vaikeuksia: suurin osa vastasi, että on tullut juuri kyselyn täyttämishetkellä maailmanperintöalueelle, vaikka tosiasiaa heillä oli kulunut yleensä ainakin tunti ajaa esim. Raippaluodon sillan kupeelta Svedjehamniin, kävellä näkötornille, nauttia maisemista ja tämän jälkeen tulla alas haastattelupaikalle. Samalla tavoin vierailun kestoksi kävijä arvioi useimmiten sen ajan, jonka hän viettää nimenomaan siinä kohteessa, jossa haastattelu tehdään. Niinpä ei saada tietää maailmanperintöalueella kokonaisuudessaan vietettyä keskimääräistä tuntimäärää. Myös lähialueella väitetään vietettävän todellisuudessa mahdollisimman lyhyitä aikoja. Osan räikeimmistä virheistä sai korjattua tallennusvaiheessa vastaamaan keskimääräistä vastauslogiikkaa.

Lomakkeessa pitäisi olla mahdollisuus rastittaa myös vaihtoehto ”asun maailmanperintöalueella”, koska vastaajissa oli useita maailmanperintöalueella vakituisesti asuvia henkilöitä. Heille lomakkeen täyttäminen oli vaikeaa, koska he oleilevat enemmän tai vähemmän jatkuvasti alueella. Haastattelija pyysi heitä määrittelemään kyseisen käynnin käynniksi juuri sillä luontokohteella, jossa heitä haastateltiin (näin heidän vastauksensa oli kirjattu samalla logiikalla kuin muiden kävijöiden). Tuloksissa paikalliset sisällytettiin lähialueen asukkaisiin. Paikallisten ottaminen mukaan tutkimukseen on tärkeää, koska he käyttävät aluetta ja luontokohteiden palveluita ympäri vuoden ja yleensä useammin kuin muut.

Vastausruudut häiritsivät yöpymistietojen tallennusta, koska moni merkitsi yöpymispaikan, mutta jätti öiden määrän kertomatta. ASTAan voi sen sijaan tallentaa vain öiden määrän. Kävijän epäloogisista vastauksista johtuen oikeaa yövyttyjen öiden määrää ei useinkaan voinut arvata. Monella vaasalaisella (= lähialueen asujalla) on lähialueella mökki, jolta käsin he vierailevat usein maailmanperintöalueella. Niinpä he rastittavat sekä asuvansa lähialueella että yöpyvänsä lähialueella mökissään joitakin öitä. ASTAan ei voi tallentaa öitä lähialueella, jos myös vakituinen asunto on lähialueella. Erityisesti maailmanperintöalueella mökkeilevien kävijöiden alueella viettämä aika pidentää keskiarvoa huomattavasti. Esimerkiksi Svedjehamnissa tyypillisesti vietetään vain pari tuntia, mutta mökkiläiset saattavat olla yli kuukaudenkin yhtäjaksoisesti maailmanperintöalueella.

Kahden kävijätutkimuksen otannan erot näkyvät myös siinä, millä kulkuneuvolla vastaajat saapuivat kohteelle. Matkailuautot ja -vaunut olivat harvinaisempia vuoden 2017 otannassa kuin vuonna 2009, samoin tilausbussit. Veneilijöiden määrä oli hieman suurempi, samoin tilaus- tai risteilyveneellä kulkeneiden määrä.

4.1.3 Rahankäyttö ja terveysvaikutukset

Myös rahankäytössä oli eroja, joista osa johtuu tutkimusten otannan eroista. Kaikkien kävijöiden keskimääräinen kulutus oli laskenut vuodesta 2009. Tämä selittyy varmasti osittain sillä, että vuoden 2017 keruupisteet sijaitsivat myös muualla kuin luontokohteilla. Kotimaisten matkailijoiden keskimääräinen kulutus oli kuitenkin noussut, mutta ulkomaisten matkailijoiden kulutus vastaavasti laskenut. Lähialueen asukkaiden keskimääräinen kulutus oli laskenut huomattavasti. Ero oli sadan euron luokkaa. Menolajittaisesta tarkastelusta selviää, että ruoka- ja vähittäiskauppaostokset olivat laskeneet eniten ja ne olivatkin vuonna 2009 menolaji, johon kulutettiin eniten. Se, että ne, joille maailmanperintöalue oli yksi monista kohteista, kuluttivat eniten rahaa, selittyy sillä, että he laskevat mahdollisesti koko matkan kaikki kulut erittelemättä pelkästään maailmanperintöalueen kuluja. Koko maailmanperintöalueen kävijämäärään pohjautuvia tulovaikutuksia ei kävijätutkimuksen otannan vuoksi voitu laskea.

Rahankäyttökysymyksen suurin osa vastaajista jätti huomiotta, koska ei huomannut sen koskevan myös lähialuetta. Näin ollen useat hotelliyöt jäivät merkitsemättä. Hyvin harva myöskään merkitsi polttoainekustannuksia, vaikka niitä olisi ollut melomalla, pyörällä taikka kävelemällä alueelle saapuvia lukuun ottamatta kaikilla. Näin oli myös vuonna 2009. On myös otettava huomioon, että keskimääräisiin kulutussummiin vaikuttaa vastausten hajonta erittäin paljon. Yksittäiset erittäin suuret summat voivat heilauttaa ensin keskiarvoa, ja sitä kautta vaikutus kertautuu monin verroin suurempana, kun keskiarvoja käytetään tulovaikutusten laskentaan. Lisäksi rahankäyttöaineisto pohjautuu vilkkaimpaan matkailukauteen, mutta kävijämäärä koko vuoden kokonaisarvioon. Niinpä kokonaistulovaikutukset ovat tämän tutkimuksen tuloksissa oletettavasti suuremmat kuin todellisuudessa, jos kävijät kuluttavat enemmän rahaa henkilöä kohden kesäkaudella, verrattuna talveen.

Vastaajat arvoivat terveytensä ja hyvinvointinsa kohentuneen käyntinsä aikana. Todennäköisesti tämä kysymys myös ymmärrettiin jotakuinkin yksiselitteisesti, joskin pientä eroa lienee ollut siinä,

miten laajasti nämä eri osa-alueet käsitettiin. Ne, jotka jaksoivat lukea esimerkkejä, saattoivat ymmärtää kysymyksen laajemmin kuin ne, jotka vain vilkaisivat tekstejä ja rastittivat vastauksensa nopeasti. Monelle yksin liikkuvalla tuntui olevan vaikea ymmärtää, että yksin ollessakin sosiaalinen hyvinvointi voi lisääntyä. Hyvinvointivaikutusten rahallista arvottamista koskeva kysymys aiheutti erittäin usein suuria tunteita. Monet jättivät tähän kysymykseen vastaamatta ja kirjoittivat vastauksen kohdalle ”ei voi arvioida” tai ”en osaa sanoa”. Osa vastaajista oli suorastaan suivaantuneita ajatuksesta yrittää antaa rahallinen arvo näin aineettomalle asialle. Osa jätti vastaamatta myös sen vuoksi, että esim. pitkällä purjehduksella maailmanperintöalueen osuudelta oli mahdoton eritellä juuri sen tuomat terveyshyödyt. Eräs lähialueella asuva kirjoitti arvelevansa, että kauempaa tulevilla vierailijoilla saattaa olla tarkempi kuva aineettomien arvojen rahallisista määristä verrattuna paikallisiin ja lähialueen asujiin. Hän vertasi tilannetta siihen, että turistikohteissa pieni jäätelöannos voi maksaa moninkertaisesti verrattuna paikallisten suosimaan pieneen kioskiin, jossa vähemmällä rahalla saa huomattavasti isomman annoksen jäätelöä. Kuitenkaan vastauksissa ei tuntunut olevan selkeää trendiä asuinpaikan kaukaisuuden suhteen. Toki saattoi olla, että ne, jotka tulivat paikalle tekemään päivittäisen kävelynsä lähellä kotia, eivät välttämättä antaneet yksittäisen päivän hyvinvointivaikutuksille kovin suurta rahallista arvoa, kun taas satoja kilometrejä matkustaneet saattoivat arvioida matkansa kokonaiskustannukset suhteessa siihen, miten vaikuttuneita he olivat kokemastaan. Kuitenkin osa juuri lähellä asuvista tuntui ilmaisevan suurella rahallisella arvolla sitä, miten tärkeää heille oli, että kohde on heille niin hyvin saavutettavissa ja miten suuri osa se heidän elämänsä on.

Kysymys myös ymmärrettiin monella eri tavalla. Osa tulkitsi sen niin, että rahallisella arvolla tarkoitettiin summaa, jonka olisi valmis maksamaan kyseisestä kokemuksesta. Toiset taas tulkitsivat kysymyksessä olevan kyse siitä, miten suuressa arvossa kävijä pitää kyseisen kokemuksen tuomaa hyvää oloa olematta kuitenkaan välttämättä valmis maksamaan siitä niin paljoa rahassa. Käyntiä voitiin myös verrata annettuihin esimerkkeihin ja valita niiden joukosta parhaiten vastaava summa. Toisaalta jotkut olivat huolissaan siitä, että alueelle ollaan ottamassa käyttöön pääsymaksu ja laitoivat sen vuoksi mahdollisimman pienen summan. Näin ollen voinee olettaa, että useimmat niistä, joiden arvio oli 5 euroa, näkivät summan sellaisena, jonka voisivat kuvitella maksavansa päästäkseen kokemaan käyntiä vastaavat hyvinvointivaikutukset. Sen sijaan ne, jotka vastasivat esimerkiksi 100 000 tai enemmänkin, eivät oletettavasti todellisuudessa maksaisi sellaista summaa käynnistä Svedjehamnissa tai Sommarössä, mutta sen sijaan he halusivat ilmaista, miten elintärkeää heille on säännöllisesti käydä ”tuulettumassa” luonnon helmassa, erilaisissa hienoissa käyntikohteissa. Tämä tuli ilmi myös haastattelutilanteissa.

Hyvinvoinnin rahalliseen arvoon liittyvien vastausten tulkintaa vaikeuttaa myös se, että eri elämäntilanteessa elävillä ihmisillä on hyvin erilaiset käsitykset siitä, mikä on kallista ja mikä halpaa. Opiskelijoille ja vasta työelämään siirtyneille, työttömille, vanhempainrahalla eläville, pienituloisille ja eläkeläisille 20 euroa voi olla hyvin suuri summa. Sen sijaan hyvätuloisille työssäkäyville henkilöille muutama sata euroa ei välttämättä tunnu edes paljolta, ja suuren summan voi huoletta kirjoittaa myös vastaukseksi kyselyssä, koska moni muukin elämän arkiriento maksaa yhtä paljon. Olisi syytä pohtia, mitä tällä kysymyksellä halutaan selvittää, ja onko sen tarpeen olla mukana kaikissa tutkimuksissa. Voisi olla parempi välttää sellaisia kysymyksiä, jotka aiheuttavat vastaajissa suuttumusta tai ärtymystä enemmän kuin vastaamisen iloa tai oman kokemuksensa positiivista reflektointia.

4.1.4 Kävijätyytyväisyys

Luonnon kokeminen ja maisemat olivat tälläkin kertaa kävijöille tärkeimpiä. Tässä kysymyksessä ei ilmennyt juuri lainkaan eroja kahden tutkimuksen välillä. Harmillisesti maailmanperintöön tutustuminen oli jätetty tällä kertaa pois listalta, vaikka se edellisen kerran sai hiukan enemmän pisteitä kuin kulttuuriperintöön tutustuminen, joka tälläkin kertaa oli mukana kysymyksissä. Näistä molemmat kuitenkin ovat sijoittuneet tärkeysjärjestyksen keskivaiheille.

Palveluiden laatua ja määrää pidettiin pääosin hyvänä. Asteikolla yhdestä viiteen vähintään neljä pistettä (asteikko 1–5) saivat pysäköintipaikat, reittien opastetaulut, polkureitistö, polkuviitoitukset, tulentekopaikat ja laavut, yleinen turvallisuus, yleinen siisteys, maiseman vaihtelevuus ja Svedjehamnin infopiste. Edelliseen tutkimukseen verrattuna mikään palvelu ei saanut huonompia pisteitä vuonna 2017. Päinvastoin keskiarvo nousi selvästi reittien ja opastetaulujen, polkureitistön, polkuviitoitusten, tulentekopaikkojen ja laavujen, yleisökäymälöiden, jätehuollon toteutuksen ja ohjeistuksen sekä erityistarpeiden huomioon ottamisen kohdalla. Arviointia on saattanut edesauttaa todellisten parannusten lisäksi se, että useampi vastaaja oli todella käyttänyt niitä palveluita, joista lomakkeessa kysyttiin. Oli hyvä, että palveluiden määrää ja laatua ei tarvinnut tällä kertaa arvioida yhtä tarkasti kuin edellisessä tutkimuksessa. Kuitenkin se, että yksityiskohtaisessa kyselyssä kysyttiin vain laatua, sotki vastaajien ajatuksia. Moni aloitti ajattelemalla laatua, mutta päätyi pohtimaan, miten runsaasti jotain palveluita alueella oli tai oli olematta. Vaikka vielä autoteiden kuntoa mietittiin laatuna, niin viimeistään jo usein tulentekopaikkojen ja polttopuiden kohdalla arvioitiin, oliko niitä riittävästi.

Kyseessä olevan monikohtaisen kysymyksen alakohdat olivat muutenkin osalle vastaajista vaikeatulkintaisia. Ennakkoinformaatio saattoi merkitä osalle pelkästään nettisivuja ja toisille kenties kylttejä tai lehtijuttuja. Maiseman vaihtelevuudesta todettiin mm. ”siihen nyt ei voi millään tapaa vaikuttaa” tai ”tätä samaahan tämä on koko alueella” tai jos luonnosta oltiin erityisen ihastuneita ja vierailukokemus oli hyvä, niin vaihtelevuuskin sai hyvät pisteet. Osa tietysti piti saariston luontoa vaihtelevana. Oli myös hyvin tavallista, että asiakas arvioi Merten talon ja Svedjehamnin palvelut tämän käyntinsä aikana, vaikka molemmat tai toinen näistä olisi ollut kiinni kyseisenä ajankohtana. Suurin osa Svedjehamnin kävijöistä vaikutti luulevan, että Salterietin kahvila-ravintola on infopiste. Merten taloa ei yleensä merkitty käyntikohteeksi, mutta sen palvelun laatu saatettiin silti arvioida (myös silloin kun Maailmanperintöportin rakennustyöt olivat olleet käynnissä ja koko infopiste suljettuna jo pidemmän aikaa). Palveluiden määrää koskeva kysymys jätti vastauksissa tulkinnanvaraa, koska kysymys oli tyytyväisyydestä. Oliko palveluita vastaajan mielestä siis liian vähän vai liian paljon? Todennäköisesti kuitenkin suurin osa tarkoitti olleensa tyytyväinen tai kaipaavansa vähän lisää.

Kävijöiden ennako-odotukset toteutuivat tämänkin tutkimuksen mukaan hyvin. Mikään keskiarvoista ei alittanut neljää, mikä tarkoittaa, että keskimäärin vastaajien odotukset vastasivat odotuksia melko hyvin. Edellisessä tutkimuksessa sekä harrastusmahdollisuudet (tämä kohta puuttui lomakkeesta vuonna 2017) että reitit ja rakenteet jäivät keskiarvoltaan alle neljän eli vastasivat odotuksia vain keskinkertaisesti. Maailmanperinnön esittäminen ei vastannut odotuksia aivan yhtä hyvin kuin edellisellä kerralla, mutta ero tuskin on merkitsevä. Odotukset-kysymystä käyttivät monet alueella usein liikkuvat niin, että antoivat sitä kautta palautetta esimerkiksi puuttuvasta tai huonokuntoisesta infrastruktuurista, maailmanperintöinfon puutteellisuudesta tai kulttuuriympäristön olemattomuudesta, vaikka he hyvin edellisten käyntien perusteella olisivat voineet tietää, että tilanne on tänään sama kuin viime viikolla.

Suurin osa vastaajista ei ollut kokenut mitään asiaa erityisen häiritseväksi maailmanperintöalueella. Pääosa siis vastasi häiriökysymyksen kaikkiin kohtiin ”ei lainkaan”. Yhteensä 16 vastaajaa kuitenkin mainitsi jonkin muun häiriön, joihin oltiin hyvinkin tyytymättömiä. Tilanne oli täysin vastaava

myös vuonna 2009. Luonnon ympäristön käsittely häiritsevänä tekijänä voitiin nähdä hyvin monessa skaalassa. Osalle se tarkoitti tienvarsien avohakkuita Raippaluodossa ja toisille vaikkapa kannervien valtaamia polku-uria Valassaarilla tai keskeneräisen näköistä ilmettä entisen merivartioaseman paikalla.

Kävijättyytyväisyyden keskiarvot olivat jokainen parantuneet vuodesta 2009: nousua oli niin palveluiden, ympäristön, odotusten kuin häiriötekijöidenkin suhteen. Näin ollen sekä aluekohtainen että vertailukelpoinen keskiarvo ja sitä myöten aluekohtainen ja valtakunnallisesti vertailukelpoinen kävijättyytyväisyysindeksi nousivat 3,98:sta ja 3,99:stä 4,21:een ja 4,24:ään.

On tärkeää, että kävijätutkimuksia vuosien varrelta ja eri kohteiden välillä voidaan vertailla ja että ne ovat tarpeeksi standardisoituja. Vertailukelpoisuustarpeen ei tulisi kuitenkaan olla tärkeämpää kuin sen, että kysymyksillä saadaan selvitettyä sellaisia asioita, joista todella on hyötyä kunkin alueen kehittämisessä ja tilan seuraamisessa. Kävijätutkimusta ei tulisi suunnitella ”lomake edellä”, vaan pohtien ensiksi, mitä olisi tarpeen selvittää kullakin alueella. Näin saataisiin aikaan kysely, joka todella soveltuu kullekin alueelle ja joiden tuloksista on aidosti hyötyä. Kun on kyse maailmanperintökohteesta, joka lisäksi on monen kunnan ja organisaation hallinnoimilla alueilla, pitäisi kyseisen alueen kävijätutkimuksen mieluusti olla suunniteltu (ja rahoitettu?) aidossa yhteistyössä niiden tahojen kanssa, jotka palautetta toivovat tai jotka ovat aktiivisia toimijoita alueella. Myöskään esim. Unescolle ei voisi Metsähallituksen lomakkeeseen pohjautuvan kyselyn pohjalta raportoida paljoakaan, koska otanta rajoittuu pelkästään luontokohteiden kävijöihin. Otannasta jää pois tavalliset kävijät, jotka tulevat alueelle vain esim. ajelemaan, käymään kahvilassa tai jollain kulttuurikohteella.

4.1.5 Maailmanperintöalueen merkitys ja tietolähteet

Ilahduttavan moni (85 %) tiesi jo ennen alueelle saapumistaan, että kyseessä on maailmanperintöalue. Lähialueen ja maailmanperintöalueen asukkaista varmasti lähes kaikki tietävät statuksesta, ja haastattelijoiden tuntuma olikin, että tietämättömyys koski lähinnä osaa kotimaisista matkailijoista ja melkein kaikkia ulkomaisia matkailijoita, jotka saapuivat muualta kuin Ruotsista. Petäjaveden ja Sammallahdenmäen maailmanperintökohteilla 2017 kävijätutkimukseen vastanneet tiesivät lähes tulkoon yhtä usein (83 % ja 79 %) maailmanperinnöstä etukäteen kuin Merenkurkussakin.

Lähes yhtä monella vastaajalla (71 %) oli myös ainakin omasta mielestään tieto siitä, miksi Merenkurkun saaristo oli valittu maailmanperintökohteeksi. Petäjaveden maailmanperintökohteella maailmanperinnöksi valitsemisen syistä tiesi 76 % vastaajista ja Sammallahdenmäellä 74 % vastaajista. Osa myöntävästi vastanneista oli todennäköisesti lukenut tai kuullut asiasta vasta jo ollessaan alueella, eivätkä siis tienneet asiasta etukäteen. Infotaulut tai retken oppaat mainittiinkin tiedonlähteinä 9 prosentissa vastauksista Merenkurkussa. Petäjävedellä vastaava luku oli jopa 38 % ja Sammallahdenmäellä 26 %. Näiden lukujen perusteella voi olettaa, että Merenkurkussa useampi vastaajista tiesi maailmanperinnöstä ja valitsemisperusteista etukäteen, verrattuna Petäjaveden ja Sammallahdenmäen maailmanperintökohteisiin. Tästä kertoo myös se, että lehdet olivat tiedonlähteenä vain 9 prosentille Petäjaveden kävijöistä ja 8 prosentille Sammallahden kävijöistä, kun Merenkurkussa vastaava luku oli 21 %.

Sanomalehtien ja internetin suosio tiedonlähteinä Merenkurkussa ei ollut yllättävää. Niinpä internetsivuihin ja uutisointiin kannattaa jatkossakin panostaa, huomioiden etenkin lähialueen ulkopuoliset matkailijat. Sanomalehtien suosiota selittänee myös se, että suurin osa muistaa avajaisten aikoihin julkaistut artikkelit, vaikka maailmanperintöalue ei enää saisikaan julkaistussa mediassa yhtä paljon näkyvyyttä kuin vuonna 2006. Sammallahdenmäen ja Petäjaveden maailmanperintökohteilla kävijätutkimukseen vastanneista selvästi suurin osa oli saanut tietonsa maailmanperintöstatuksesta internetistä (27 % ja 23 %). Myös sekä matkaoppaat (Petäjävedellä 14 %) että sukulaiset ja ystävät

(Sammallahdenmäellä 16 % ja Petäjavedellä 13 %) olivat lehtiä (10 % ja 11 %) tärkeämpiä tiedonlähteitä, mikä poikkeaa selvästi Merenkurkun tuloksista.

Sekä Sammallahdenmäen että Petäjaveden maailmanperintökohde poikkeaa monella tavalla Merenkurkun saaristosta. Molemmat edellä mainituista kulttuurikohteista ovat pistemäisiä, pieniä kohteita, kun taas Merenkurkku on hyvin laaja alue. Niinpä Petäjaveden kirkolla ja Sammallahdenmäellä varmasti pistäytyy matkalaisia, joista kaikki näkevät opastaulut ja monet saavat myös opastuksen henkilökunnalta. Merenkurkku on kohteena paljon monipuolisempi ja laajempi. Se pitää sisällään lukuisia käyntikohteita, joilla ei läheskään kaikilla ole opastusta saatavilla.

Kiitokset

Suurkiitokset kaikille aineistonkerääjille, Piia Oravalle, Linn Engströmille, Laura Heikkilälle, Magnus Rådströmille (Saaristotila Varppi), Tuija Warénille, Kari Hallantielle ja Mikkelinosaarten osuuskunnalle (Café Kummelskär)! Kiitos myös Saara Airaksiselle, Heidi Lumijärvelle, Susanna Lindemanille ja Tuija Warénille kullannarvoisista neuvoista ja ohjeista matkan varrella. Ilman Niclas Frizeniä olisi ollut hankalaa päästä Valassaarille! Kiitoksia logistisesta avusta myös Keijo Mildille ja Metsähallituksen meritiimille. Erityiskiitokset vielä Heidi Lumijärvelle ja Tuuli Veteläiselle tulosten analysoinnin hankaluuksien selvittämisestä ja Heidille, Tuijalle, Susannalle ja Kenth Nedergårdille arvokkaista kommentteista kirjoitusvaiheessa!

Lähteet

- Kajala, L., Almik, A., Dahl, R., Diksaite, L., Erkkonen, Joel., Fredman, P., Söndergaard, J., Karoles, K., Sievänen, T., Skov-Petersen, H., Vistad, O. I., Wallsten P. 2009: Kävijäseuranta luontoluonnon alueilla – Pohjoismaiden ja Baltian maiden kokemuksiin perustuva opas. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 116. 144 s.
- Meriruoho, A. 2010: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimus 2009. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 134. 50 s.
- Meriruoho, A. 2011: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen luontomatkailusuunnitelma 2011. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 109. 54 s.
- Metsähallitus 2009: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 58. 77 s.
- Vatanen, E. & Kajala, L. 2015: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkailullisesti arvokkaiden suojelukohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointimenetelmän kertoimien päivitys 2014. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 213. 28 s.

Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen kävijätutkimuksen 2017 otantakehikko

Paikka	Kohderyhmä	Havaintoja	Keruupäiviä
Svedjehamn	Poluilla retkeilevät ja näkötorilla vierailleet kävijät, päiväkävijät, yöpyjät ja ryhmät	254	33
Sommarö	Poluilla retkeilevät kävijät ja hiekkarannalla tai tulipaikoilla viipyneet kävijät	79	13
Valassaaret	Päiväkävijät ja ryhmät, yöpyvät veneilijät	47	3
Mikkelinsaaret	Ryhmät ja veneilijät	45	4
Rönnskär (Fäliskäret)	Päiväkävijät ja veneilijät	40	3
Merten talo	Jollakin alueen luontokohteella vierailleet kävijät	5	1
Moikipää	Päiväkävijät ja veneilijät	2	1
	yhteensä	472	59

Huomaa, että Valassaarilla, Rönnskärissä ja Moikipäässä oli myös passiivinen keräys eli käytännössä keruupäiviä oli muutaman kuukauden edestä, vaikkei paikalla ollut haastattelijaa.

LIITE 2.

Aineiston keruuaikataulu ja sen toteutuminen Merenkurkun saariston maailmanperintöalueella 2017

22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	TOUKOKUU
					Svedjehamn 13-19 Tuija	Sommarö 10-17 Tuija		Rönnskär 14- Kari		
					10	7		1		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	KESÄKUU
	Svedjehamn 13.30-15.30 Aurelia ja Laura				Svedjehamn 9-13 Aurelia					
	4				12					
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	HEINÄKUU
Svedjehamn 14-16 Aurelia		Sommarö 9.30-13 Aurelia	Valassaaret Aurelia	Svedjehamn 13 Piia	Svedjehamn 12.40-13.30 Piia		Svedjehamn 14-16 Linn	Svedjehamn 10-13 Aurelia	8	
				1	2	V	2	Sommarö 14-17	6	
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	SYYSKUU
Mertentalo 13-16.30 Aurelia			Juhannus				Svedjehamn 14-15.30 Aurelia		Sommarö 12-16 Aurelia	
5							11			
Svedjehamn 13-15 Piia ja Linn							Sommarö 16-17.30 Aurelia			
6							2	V	V 7	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	LOKAKUU
Svedjehamn 10.50-12.30 Linn	Sommarö 10.30-15.15 Aurelia	Svedjehamn 14-17.10 Aurelia	Svedjehamn 15.30-17 Aurelia			Sommarö 14.20-16.30 Aurelia	Svedjehamn 14-16.05 Piia		Svedjehamn 13-15.40 Aurelia	
						9	8		R V 11	
V 7	V 8	14	5		V	V 8	R V 13	R V		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	MARRASKUU
Rönnskär 9.30-11.30 Aurelia		Svedjehamn 10.30-13.05 Piia			Svedjehamn 15-16 Aurelia	Svedjehamn 14.10-15.20 Aurelia	Sommarö 11.40-14.30 Aurelia	Mikkelinsaaret 11-20 Osuusk.	Svedjehamn 9.30-12 Laura	
V 3	V	8		V	10	8	7	7	R 12	
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	Joulukuun alku
Svedjehamn 13-14.30 Laura	Svedjehamn 10-12 Laura	Svedjehamn 13-14.30 Laura			Svedjehamn 13.30-14.30 Aurelia		Svedjehamn 13.30-14.45 Linn	Rönnskär 10.30-14 Aurelia	Sommarö 13-14.15 Aurelia	
							7			
7	R V 8	7		R	R 6	R	Mikkelinsaaret 12-16 Magnus		R 8	
31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Joulukuun loppu
		Sommarö 14.30-17 Aurelia			Svedjehamn 10.30-15 Piia			Svedjehamn 16:45-19 Aurelia		
		5								
R		Mikkelinsaaret 12-16 Magnus	Mikkelinsaaret 12-16 Magnus		R 7	R		V M 10		
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	Tammikuun alku
		Sommarö 14.30-18 Aurelia	Svedjehamn 13.30-16 Piia	Svedjehamn 13-15.30 Aurelia		Svedjehamn 14.20-16 Aurelia				
	R	8	7	7		7	R M		R	
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	Tammikuun loppu
			Svedjehamn 14.30-18.15 Aurelia		Svedjehamn 10-15 Piia					
			5		R 7					
30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	Kokonaissumma
			Valassaaret 10-17.30 Aurelia	Sommarö 12-14.45 Aurelia						
			3	8						
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Svedjehamn 12-13.30 Aurelia				Svedjehamn 13-16 Aurelia						
8				6						

päiviä, jolloin Rönnskärin postilaatikkoon palautettiin lomake/lomakkeita itsenäisesti.

päiviä, jolloin Valassaarten postilaatikkoihin palautettiin lomake/lomakkeita itsenäisesti

päiviä, jolloin Moikipään postilaatikkoon palautettiin lomake/lomakkeita itsenäisesti

niiden lomakkeiden lukumäärää, jonka haastattelija ko päivänä on kerännyt

Vastaajien ilmoittamat matkan muut kohteet

Matkan pääkohde tai pääkohteet	Kpl
Vaasa (sisältää myös kuorofestivaalit, Vaasan työkeikka ja Tropiclandia)	7
Turku	2
kesämökki	1
koko länsirannikko	1
koko Suomen rannikko	1
Norja-Suomi kiertomatka	1
Rönnskärin saaristo	1
Savonlinna	1
Tukholma	1
Abisko	1
Uumaja	1
ei lukkoon lyötyjä suunnitelmia muiksi kohteiksi vielä	2
Yhteensä	22

Maininnat muista kohteista	Kpl		Kpl
Vaasa / Iittala / Strampen / viinitila Sundomissa / Stundars / Strömsö / Meteoriihi / Risö / Terranova / häät Vaasan kirkossa / Bock's panimo	23	Seinäjoki	2
Höga Kusten (Ruotsi)	12	Vaasan seutu	1
Koko Raippaluoto / Kirkot / Klobbskat / Saltkaret / kylät ja satamat / silta / uimaranta	8	Kaskinen	1
Ruotsi / Haaparanta / Gotlanti / Uumaja / Ruotsin rannikko	7	Härmä	1
sukukokous / sukulaisilla tai ystävillä vierailu / sukulaisten mökillä vierailu	6	Rauma	1
muu Suomi / Suomen läpimatka	5	Uusikaupunki	1
Itämeren ympäripurjehdus	4	Liminganlahti	1
Turku / Turun saariston rengastie / Tall Ships Race 2017	4	Yyteri	1
Pietarsaari / Mässkär	4	Jyväskylä	1
Café Arken	3	Tampere	1
Alueen majakat / Ritgrund / Tankarin majakka	3	Kalajoki	1
Lappi / Vuokatti / Pallas, Ylläs /	3	Järvi-Suomi	1
Ahvenanmaa	3	Saksa	1
Länsirannikko / Pohjanmaa	3	Tallinna	1
Kristiinankaupunki	3	Riga	1
Purjehdus ulkosaariston satamiin / muihin saariin / Strömmingsbådan	3	Liettua	1
Pori / tangomarkkinat	3	Puola	1
Norja / Nordkapp	2	Viro	1
Helsinki	2	kalastusreissu	1
Powerpark	2		
Yhteensä			123

Vapaamuotoinen palaute kohteiden ja aiheen mukaan jaoteltuna

Lista kävijöiden antamasta suullisesta ja kirjallisesta lisäpalautteesta. Sitaateissa ovat suorat lainaukset ja ilman sitaatteja haastattelijan muistiin kirjoittamia kommentteja tai lyhennelmiä kävijöiden antamasta sanallisesta tai välillisestä palautteesta. Kommentit koskevat pääasiassa alueiden kehittämistä ja kyselylomaketta. Ruotsin- ja englanninkieliset kommentit on suomennettu.

SVEDJEHAMN

- ”Vaellusreiteillä pitkospuut huonossa kunnossa ja rakenteita voisi lisätä myös pahimpiin kivi- koihin huonojalkaisille”
- ”Lampaat eivät kuulu laavuun ja sen lähiympäristöön”
- ”Saltkaretin ruotsinkielisissä opasteksteissä on kielivirheitä. Ei anna hyvää vaikutelmaa.” - Ruotsinopettaja /
- Majoituskapasiteettia pitäisi olla enemmän Raippaluodossa.
- Ulkomaalaisia tulisi opastaa paremmin siitä, että roskat on vietävä alueelta itse pois.
- Svedjehamnissa luontopolkua yksi kyläläinen moitti hyvin kuluneeksi ja huonosti viitoitetuksi niin, että siellä kulkee harhaan haarautuneilla poluilla.
- Joku kyläläinen koki venevajojen ja veneiden eteen pysäköidyt autot ongelmaksi
- Polkuviitoituksissa ja reittikartoissa täytyisi olla merkinnät siitä, mille reiteille pääsee lasten- vaunujen/rullatuolin kanssa. (esim. Svedjehamn ja Sommarö)
- Autotiet Raippaluodossa ovat kauheassa kunnossa.
- ”Björkö–Panike-reitille sillat, jotta ei tarvitse venepalveluja tilata”
- ”Björkö–Panike-reitti olisi mukava kävellä kokonaisuudessaan. Kuitenkin 150 e hinta siitä on liikaa.”
- ”Olen ensimmäistä kertaa täällä ja on tosi kaunis paikka. Aion tulla takaisin, ja siis pidem- mäksi aikaa ☺”
- ”Lisää piknikpöytiä tornin lähelle”
- ”Uskomaton paikka ja moni ruotsalainen ei tunne tätä ollenkaan” - ruotsalainen mies
- ”Lisää pienveneiden tankkauspisteitä satamiin” - ruotsalainen, veneellä Svedjehamniin vuokra- mökkeilemään tullut mies
- ”HAHA PARKKIAUTOMAATTI”
- ”Toivon, että tulevaisuudessa Vaasan keskustasta pääsisi bussilla tai shuttle bus -kyydillä maa- ilmanperintöalueelle, esimerkiksi Svedjehamniin.” - Kiinalainen kävijä, joka oli tullut taksilla Svedjehamniin.
- ”Hieno alue ja hienoja rakennelmia, kuten Saltkaret!”
- ”Parkkimaksu!!”
- ”Polttopuut olivat märkiä ja kun hieno uusi puuvaja on niin tiivis niin ei puutkaan kuivu!”
- Bodvattnet runt -polulla myötapäivään kierrettäessä vaihtoehtoisesta polusta ilmoittava kyltti ilmoittaa väärän suunnan (mainostetaan uutta polkua mutta kyltti ohjaa vahingossa vanhalle polulle). Pitäisi ohjata oikealle eikä vasemmalle. → Tämä on korjattu syyskuussa 2017.

SOMMARÖ

- ”Sommarön laituri on korjattava, puutavaraa pitäisi löytyä oikean mittaiseksi sahattua lehti- kuusta varastosta valmiina, jos on vielä tallella” - Aluetta aikanaan siistimässä ja rakentamassa ollut urakoitsija
- Ruotsalainen pariskunta kaipasi Raippaluodossa mahdollisuutta tyhjentää asuntoauton vessa ja täydentää juomavesivarastoja.
- Useat asuntovaunulla tai -autolla kulkevat kaipasivat jätteidenkeruupistettä johonkin Raippa- luodon tien varteen, johon voisi jättää myös polttokelpoista jätettä.

- Jätehuollon järjestäminen loma-aikaan niin, että useita päiviä reissussa olevat matkalaiset voisivat jättää kierrätyspisteiden ohien myös energiajätettä.
- Sommarön hiekkarannalle joku pieni pukukoppi/suoja vaatteiden vaihtoa varten
- Sommarön rantalaavulle tarvitaan WC, koska puskat laavun takana täyttyvät vessapapereista...
- ”Kävijät ajautuvat merkitsemättömille poluille koska polkuja risteilee niin paljon ja joka riskyksessä ei ole kylttejä”
- Liikuntaesteisten vessassakäynti otettava huomioon
- Jos hiekkateille tuodaan sepeliä, on se tampattava kunnolla
- ”Pitäisi peittää Sommarön rannassa laavun takaa vanha tykkipaikka, ja samoin Sommarösundin polun varresta. Ovat vaarallisia leikkipaikkoja.”
- Sommarön laavun/tuvan parkkipaikalla helposti täpötäyttä. Voisi ehkä olla erikseen maininta, että muuallekin saa pysäköidä, jollei ole tiellä.
- ”Sommarön polkujen varteen lisää opasteita”
- ”Sommarön hiekkarannan aluetta pitäisi raivata käärmeiden takia paremmin”
- ”Sommarön hiekkarannalle tarvitaan vaatteidenvaihtokoppi tai sermi”
- ”Tosi mahtava alue! Kadotimme polun muutaman kerran epäselvien merkintöjen vuoksi. Mielellään parempia karttoja nettiin!”
- Olen käynyt Sommarössä useita kertoja ja tarkastellut opastauluja, mutta vasta nyt huomasin, että tuvan infotaulun toisella puolella on maailmanperintöinfo. Olen aina pitänyt kummallisenä, ettei maailmanperinnöstä mainita alueella missään. Mielestäni kylttiä kannattaisi siirtää niin, että olisi selvää, että molemmilla puolilla on tekstiä!

VALASSAARET

- Valassaarilla laituri uppoamispisteessä kesäkuussa. - järjestetyn retken opas → korjattu kesän aikana
- Valassaarille tarvitaan lisää satamapalveluita ja lisäksi enemmän infoa kävijöille.
- ”Veneväylät ovat nyt hienossa kunnossa!”
- ”Uudet venereitit (Solrutten) toimii hyvin. Valassaarten osalta veneilijöille mahtavat laiturit mutta muut palvelut vähäisiä tai puuttuvat. Saarten mökit yms. saunat kyläläisten/muiden toimijoiden käytössä, muualta tulleiden tiedossa ei ole, mitä niistä mahdollisesti saa käyttää. Laiturin läheisyyteen tarvitaan WC, jätehuolto, retkisauna itsepalveluperiaatteella ja grillipaikka. Jos ei näitä ole, tarvitaan palveluiden puuttumisesta kunnollinen informaatio laiturin läheisyyteen.”
- ”On varsin erikoista, että vain björköbyläläisillä on oikeus nousta maihin missä vain (ja rakentaa myös mökkejä joka toiselle luodolle, joilla muuten on maihinnousukielto). Telttailurajoitukset tekevät Valassaaret mahdottomaksi käyntikohteeksi loma-aikaan, esim. kajakilla tai pienellä veneellä liikuttaessa.”
- ”Telttailukieltoa laituriin välittömässä läheisyydessä on vaikea ymmärtää. Satama-alueella on kävijäliikennettä muutenkin sen verran, että aivan laituriin tuntumassa ei pesi vesilintuja, joiden takia telttailu alueella on kielletty suurimman osan kesää. Samalla alueella, jolla saa nousta maihin ympäri vuoden, pitäisi myös saada teltailla vuoden ympäri. Joka tapauksessa kyltit, joiden on tarkoitus informoida rajoituksista ovat epäloogisia ja hankalasti ymmärrettävissä. Yhdessä kyltissä väitetään maihinnousun olevan kiellettyä kaikkialla, ja tieto poikkeuksista täytyykin etsiä toisesta kyltistä. Myös internetistä löytynyt tieto tuntui ristiriitaiselta.”
- Lisäksi kyltit sekä maailmanperinnöstä että rajoituksista sijaitsevat pusikossa kaukana vieraslaiturista ja jäävät suurimmalta osalta kävijöistä huomaamatta. Osa kauempaa tulijoista ei edes tiennyt olevansa maailmanperintöalueella tai maihinnousurajoitetulla alueella.
- ”Pidä saaristo siistinä -jätepiste voisi olla hiukan lähempänä varsinaista vierailulaituria. Grillipaikkaa arvostettaisiin!! (Joko polttopuilla tai ilman)”

LIITE 4. 3(4)

- ”Valassarten laituri on hyvä. Muutoin on paljon parannettavaa. Vaelluspolku on hyvin merkitty mutta aivan liian kapea. Kasvillisuutta tulisi leikata ja polkua leventää. Käymälä, jätehuolto ja infotaulut satamassa tulisivat tarpeeseen.”
- ”Koko maailmanperintöalueen satamat pitäisi saada yhtä hyvään kuntoon kuin Korkealla rannikolla. Se on EU:n rahoittamaa ja hyvä sekä luonnolle että kävijöille.”
- ”Toivoisin taukopaikkaa majakan puoleiseen venerantaan” - meloja
- ”Miksei Valassaarilla saa teltailla heinäkuussa?”
- ”Valassaarilla voisi olla tulipaikka (laavu) ja puucee.”

RÖNNSKÄR (FÄLISKÄRET)

- ”Norrskärinkään ei mielestäni pitäisi autioitua, ja kalamajankin vuokrahintaa voisi laskea!” - nuori kävijä
- ”Kiitos kun olette korjanneet rakennuksia Rönnskärin Fäliskäretissä kesällä 2017.”
- ”Veneilijöille tärkeintä on hyvin merkityt väylät ja turvalliset satamat. Laiturit ja riittävä (tiedossa oleva) veden syvyys. Siistit huolto- ja wc-tilat, vaatimattomatkin edistävät niiden käyttöä ja vähentävät kuormitusta mereen. Kiitos Metsähallitukselle retkisatamien hoidosta! Erityiskiitos Solrutten-projektille!”
- Rönnskär on erittäin tärkeä juuri tällaisena, että veneilijät saavat tulla tänne. Ei turistiryssä, ei järjestettyjä kuljetuksia suuressa mittakaavassa.
- ”Toivon, että tänne ei koskaan tulla järjestämään järjestettyjä kuljetuksia suuressa mittakaavassa!?!”
- Retkisatamat, kuten tämäkin on hieno asia ja se, että niitä ylläpidetään ja hoidetaan.
- Rönnskärissä puhelin ei kuulu, ja siksi tästä maininnut kävijä totesi yleisen turvallisuuden huonoksi.
- ”Merimetsot ovat lisääntyneet paljon. Onko kannan rajoittaminen toisten lajien vuoksi mahdollista?”
- ”Fäliskäretin kulkusillat ovat vaaralliset, lahot ja naulat ylhäällä. Storskären laiturista kiitos. Sopivan matalaan tehty, ei purjeveneet pääse.”
- ”Viimeinkin grillikatos Fäliskäretillä on valmistunut. Miksi se vei näin kauan?”
- ”Fäliskäretin laiturista puuttuu ainakin 3 poijua. Jos materiaalit on tarjolla, voisi paikallisista veneseuroista löytyä kiinnostusta asentaa ne paikoilleen.”
- ”Sauna oli fantastisen hyvässä kunnossa - uusi paneeli (Alnus glutinosa) - puhdasta ja hienoa. MIELLYTTÄVÄÄ.”
- ”Miten mahtava paikka Rönnskär onkaan - se on suorastaan maaginen, ja mikä on vielä ällistyttävämpää, täällä oleskelu on täysin ilmaista. UK:ssa tämä ei olisi mahdollista. Suuret kiitokset hyvistä palveluista ja vapaudesta.” - purjehtija Walesista
- ”Rannassa tyrnipensaiden välissä kulkevat pitkospuut osittain lahoja.”
- ”Toivon, että maailmanperintöaluetta vaalitaan hyvin. Parempi tiedotus käyntisatamista ja niiden ominaisuuksista. Olisi kiva, jos rakennuksiin pääsisi tutustumaan sisäpuolellekin, esim. luotsitornit, pookit, ym.”
- ”Fäliskäretissä poijuja voisi olla muutama lisää. Tällä kertaa samassa poijussa, missä oma vene on kiinnitettynä, on yhteensä kolme venettä.”
- ”Hienoa, että maailmanperintöalue on olemassa. Status antaa huomiota ja ehkä myös rahaa alueelle, jotta rakennuksia ja palveluita saadaan ylläpidettyä. Olen vaikuttunut siitä, miten paljon työtä Rönnskärissä on tehty tänä kesänä, ainakin osittain vapaaehtoisvoimin.”
- ”Veneilijöille lisää mairhinnousupaikkoja niin turvullistuu veneily.”
- ”Fäliskäretillä voisi olla vähän enemmän elämää, esim. lampaita rantaniittyjen ylläpitäjinä ja oppaita paikalla sesonkiaikaan.”

KUMMELSKÄR

- ”Draamaopastuksia historiasta, voisin ostaa 50–100 euron hintaan, jos hyvä”
- Kävijä mainitsi olevansa tyytyväinen kaikkien palveluiden laatuun ja erityisesti saunaan.
- ”Hyvin hoidettu saari. Käynti oli todellakin matkan kohokohta. Toivottavasti pääsen käymään pian uudelleen!”
- ”Kummelskärin vierassatamaan tarvitaan lisää vieraspaikkoja!”
- ”Ruotsinkieliset esitteet lopussa/puuttuu!”

MOLPEHÄLLORNA

- ”Anteeksi pieni negatiivisuuteni, mutta: Lähdimme Rönnskäristä tänä aamuna. Se oli ihmeellisen hieno paikka täynnä omaleimaisuutta ja tunnelmaa. Taistelimme kovassa vastatulessa saapuaksemme lopulta turvalliseen satamaan täällä... Mutta... Emme lainkaan pidä sen vanhoista (armeijan?) rakennuksista, jotka saavat koko paikan vaikuttamaan autiolta ja pelottavalta. Ne pitäisi joko purkaa tai sitten sulkea koko satama kävijöiltä. Luontopolku vaatisi vähän kunnostusta, samoin kuin koko paikka. Täällä olo on kuin Wallanderin romaanissa! Ehkä paikka pitäisi jättää luonnolle?” - Englantilainen pariskunta purjeveneellä

YLEISTÄ

- ”Maailmanperintöalueen nettisivut ovat hyvin sekavat, ja niistä käy hyvin ilmi se, että eri tahot (kunnat ja organisaatiot) toimivat itsenäisesti eikä yhteistyössä. Kaikki kehittävät omaa aluettaan, omia kohteitaan mutta ei ole todellista yhteistyötä koko maailmanperintöalueen kattavasti.”
- ”Maailmanperintöalueella pitäisi ehkä olla turistien vuoksi enemmän infrastruktuuria mutta täällä usein vierailevat lähikuntalaiset ja paikalliset eivät toki halua, saati tarvitse enempää.”
- ”Lisää tarinallista esitystapaa, mukaansatempaavia kokonaisuuksia kulttuuriperinnöstä tarinoiden avulla, oli ne sitten tekstejä tai muunlaista kerrontaa.”
- Lomakkeessa on aivan väsyttävän paljon liikaa kysymyksiä.
- Useimmilla alueilla voisi selkeämmin ilmoittaa, että jätehuoltoa ei ole eikä tule, vaan on tarkoitus itse viedä roskat mukanaan.
- ”Tosi pitkä ja aika sekava kysely.”
- ”Hyvin vaikea lomake!”
- ”Siis aivan kauhea tämä lomake, kuka ihme tämän oikein on tehnyt?”
- ”Lomakehan oli kuin YO-koe!”
- Tutkimuksen aikana noin kymmenkunta kävijää lupautui ensin täyttämään lomakkeen mutta avatessaan aukeaman he peruivat lupauksensa ja totesivat sen aivan liian monimutkaiseksi, tai sanoivat vain, että eivät he jaksaa tällaista täyttää. Monien loppuun asti päässeidenkin ilmeistä näkyi järkytys, kun he näkivät lomakkeen kokonaisuudessaan toiselle sivulle päästyään.
- ”Lomakkeella pitäisi voida valita joku muu, jos ei tunne olevansa mies eikä nainen.”
- ”Kuka nämä kysymykset oikein on keksinyt?”
- ”Kyllä oli hankala, mutta kerrankin täytin mielelläni tällaista lomaketta.”
- ”Vaikea vastata terveysvaikutusten arvo -kysymykseen koska koko purjehduksemme kestää yhteensä 6 viikkoa ja toki vaikuttaa hyvinvointiimme mutta maailmanperintöalueella olimme vain lyhyen ajan.”
- ”Tappakaa kaikki merimetsot, ei ole mitään mieltä millään maailmanperinnöllä, jos nuo saavat sen tuhota.”
- ”Lähialueen asujana en halua maksaa muusta kuin esim. ruuasta ja juomasta. Turisteille luonnolla voi todennäköisesti olla selkeämpi rahallinen arvo. Oma anekdootti: Jäätelö, Arken, 2 "golfpalloa" = 7e; jäätelö, Seaside (Närpiö), 1 puolen litran pallo = 3,5e.”

numero	paikka	kävijä	haastattelija	posti	nimikirjaimet	pvm	kellonaika

Kävijätutkimus 2017

Merenkurkun saariston maailmanperintöalue

Täyttöohjeet:

Kävijätutkimuksella kerättävää tietoa käytetään hyväksi Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen palveluiden kehittämiseksi. Toivomme Sinun vastaavan tämän lomakkeen jokaiseen kysymykseen huolellisesti ja pyydämme ottamaan huomioon seuraavat ohjeet:

1. Lue kysymykset huolellisesti.
2. Vastaa kysymyksiin **henkilökohtaisesti** merkitsemällä yksi rasti vastausympyrään (○). Niissä kysymyksissä, joissa on mahdollista valita useampi vaihtoehto, merkitse vastauksesi vastausruutuihin (□). Joissakin kysymyksissä pyydetään kirjoittamaan vastaus. Voit halutessasi jatkaa vastausta muualle.
3. Kysymykset koskevat **ainoastaan tämänkertaista käyntiäsi** Merenkurkun maailmanperintöalueella ja joissain kohdin myös sen lähialueella (kartta 1).
4. Palauta täytetty lomake aineiston kerääjälle tai ohjeissa annettuun paikkaan.

Lisätietoja antaa Susanna Lindeman 040 556 2652 susanna.lindeman@metsa.fi

KIITOKSET ETUKÄTEEN!

1. Milloin saavuit Merenkurkun maailmanperintöalueelle

(kartta 1)?

päivämäärä _____ ja kellonaika _____

2. Kuinka kauan oleskelit tai aiot oleskella tällä käynnillä...

a. Merenkurkun maailmanperintöalueella (kartta 1)?

noin _____ vrk **tai** _____ tuntia

b. yhteensä Merenkurkun maailmanperintöalueella ja sen lähialueella (kartta 1)?

noin _____ vrk **tai** _____ tuntia

→ asun lähialueella □ → siirry kysymykseen 4.

3. Jos yövyit tai aiot yöpyä...

(muussa tapauksessa siirry kysymykseen 4)

a. , niin montako yötä vietit tai vietät Merenkurkun maailmanperintöalueella (kartta 1)?

- vuokramökissä _____ yötä
- omassa mökissä _____ yötä
- asuntoautossa tai -vaunussa _____ yötä
- veneessä _____ yötä
- muualla, missä? _____ yötä

b. , niin montako yötä vietit tai vietät Merenkurkun lähialueella (kartta 1)?

- hotellissa _____ yötä
- vuokramökissä _____ yötä
- omassa mökissä _____ yötä
- asuntoautossa tai -vaunussa _____ yötä
- muualla, missä? _____ yötä

4. Missä päin Merenkurkun maailmanperintöaluetta vierailit tai suunnittelet vierailevasi tällä käynnillä (kartta 1)?

☐ Björköbyn kylä	☐ Svedjehamn
☐ Bodvattnetin kierto -rengasreitti	☐ Klobbskat
☐ Björkö-Panike vaellusreitti	☐ Kikanberget
☐ Sommarön linnakealue	☐ Vallgrund
☐ Raippaluodon silta	☐ Mikkelinsaaret
☐ Merten talon infopiste	☐ Valassaaret
☐ Raippaluodon kirkonkylä	☐ Norrskär
☐ Moikipää	☐ Rönnskär/Fäliskäret
☐ Terranova- Pohjanmaan museo (Vaasassa)	
☐ Höga Kustenin maailmanperintöalue (Ruotsissa)	
☐ muualla, missä? _____	

5a. Millä kulkuneuvoilla matkustit kotoasi Merenkurkun maailmanperintöalueelle?

(merkitse kaikki käyttämäsi kulkuneuvot)

1 ☐ henkilöauto	5 ☐ juna
2 ☐ asuntovaunu tai matkailuauto	6 ☐ lentokone
3 ☐ linja-auto	9 ☐ pienvene
4 ☐ tilausbussi (ryhmämatka)	13 ☐ tilausvene
99 ☐ muu, mikä? _____	

5b. Mitä yllä valitsemistasi kulkuneuvoista käytit viimeksi?

Merkitse numero → _____

6. Minkälainen on seurueesi tällä käynnilläsi Merenkurkun maailmanperintöalueella?

olen yksin → siirry kysymykseen 8.

seurueen koko yhteensä _____ henkilöä
(vastaaja mukaan luettuna) joista

alle 15-vuotiaita? _____ henkilöä

alle 15-vuotiaiden syntymävuodet (jos kaikki lähes saman ikäisiä, ilmoita yleisin syntymävuosi) _____

liikuntaesteisiä? _____ henkilöä

7. Mistä seurueesi pääosin koostuu tällä käynnilläsi Merenkurkun maailmanperintöalueella?

☐ oman perheen jäsenistä	☐ muista sukulaisista
☐ ystäväistä	☐ työtovereista
☐ Koululuokasta	☐ päiväkotiryhmästä
☐ opiskeluryhmästä	☐ eläkeläisryhmästä
☐ ohjelmapalveluyrityksen asiakkaista	
☐ kerhosta, yhdistyksestä tms.	
☐ jostakin muusta, mistä? _____	

8. Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat tai olivat sinulle tällä käynnilläsi Merenkurkun maailmanperintöalueella?

(vastaa jokaiseen vaihtoehtoon)

5 = erittäin tärkeää, 4 = melko tärkeää, 3 = ei kumpaakaan, 2 = ei kovin tärkeää, 1 = ei lainkaan tärkeää

	erittäin tärkeää					ei lainkaan tärkeää				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
luonnon kokeminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
maisemat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mahdollisuus olla itsekseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
henkinen hyvinvointi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
poissa melusta ja saasteista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
rentoutuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tutustuminen uusiin ihmisiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
yhdessäolo oman seurueen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
aikaisemmat muistot	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
alueeseen tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luonnosta oppiminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omien taitojen kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kuntoilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
jännityksen kokeminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
alueen kulttuuriperintöön tutustuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9a. Mitä pääasiassa teit tai aiot tehdä Merenkurkun maailmanperintöalueella tällä käynnilläsi?

(merkitse tarvittaessa useampi vaihtoehto)

1 ☐ kävely	11 ☐ sienestys	60 ☐ uinti
2 ☐ sauvakävely	12 ☐ kasviharrastus	63 ☐ veneily
3 ☐ lenkkeily	13 ☐ opetukseen liittyvä käynti	64 ☐ melonta
4 ☐ retkeily	15 ☐ luontovalokuvaus	88 ☐ kulttuuriperintöön tutustuminen
5 ☐ luonnon tarkkailu	16 ☐ partioretki	104 ☐ museokäynti
6 ☐ eväretkeily	17 ☐ leirikoulu	111 ☐ mökkeily
7 ☐ pyöräily	18 ☐ koiran kanssa ulkoilu	126 ☐ maailmanperintöön tutustuminen
8 ☐ kalastus	19 ☐ suunnistus	217 ☐ ruoka- ja ravitsemispalvelut
9 ☐ lintuharrastus	20 ☐ telttailu tai muu leirytyminen maastossa	999 ☐ muu, mikä? _____
10 ☐ marjastus	36 ☐ metsästys	

9b. Mikä valitsemasi vaihtoehto oli tai on mielestäsi kaikkein tärkein tällä käynnilläsi? numero → _____

10a. Mitä mieltä olet käyttämäsi palveluiden, rakenteiden ja ympäristön laadusta tämänkertaisella käynnilläsi Merenkurkun maailmanperintöalueella?

Vastaa jokaiseen kohtaan ja arvioi tällä käynnillä käyttämäsi palvelun tai rakenteen laatu. Mikäli et ole käyttänyt palvelua tai rakennetta tällä käynnilläsi, rastita vaihtoehto "en ole käyttänyt".
(laadun arviointi 5 = erittäin hyvä, 4 = melko hyvä, 3 = keskinkertainen,

	erittäin hyvä nyt	erittäin huono	en ole käyttänyt
pysäköintipaikat	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
tiestö	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
reittien opastetaulut	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
polkureitistö	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
polkuviitoitukset	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
tulentekopaikat ja laavut	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
polttopuut tuvilla ja tulipaikoilla	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
yleisökäymälät alueella	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
jätehuollon toteutus ja ohjeistus	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
erityistarpeiden huomioon ottaminen (reittien kuljettavuus, turvallisuus, opasteet yms.)	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
laiturit	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
esitteet ja opaskirjat	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
ennakkoinformaatio maailmanperintöalueesta	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
yrittäjien tuottamat palvelut (esim. kahvilat ja ohjelmapalvelut)	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
Merten talon infopisteen palvelut	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
Svedjehamnin infopisteen palvelut	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
reittien ja rakenteiden turvallisuus	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
yleinen turvallisuus	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
yleinen siisteys	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
maiseman vaihtelevuus	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○
jokin muu, mikä? _____	5 ○ ○ ○ ○ ○ 1		○

10b. Kuinka tyytyväinen olet kokonaisuudessaan Merenkurkun maailmanperintöalueen palveluiden ja rakenteiden määrään?

(5= erittäin tyytyväinen, 4= melko tyytyväinen, 3= ei kumpikaan, 2=melko tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön)

erittäin tyytyväinen   5 ○ ○ ○ ○ ○ 1   erittäin tyytymätön

11. Täytyivätkö tähän käyntiin Merenkurkun maailmanperintöalueella liittyvät odotuksesi seuraavien asioiden suhteen?

5 = erittäin hyvin, 4 = melko hyvin, 3 = keskinkertaisesti, 2 = melko huonosti, 1 = erittäin huonosti

	erittäin hyvin					erittäin huonosti				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
luonnonympäristö	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
kulttuuriympäristö	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
maailmanperinnön esittely	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
reitit ja rakenteet	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

12. Onko Merenkurkun maailmanperintöalue tällä matkalla...

- matkasi ainoa tai tärkein kohde?
 yksi matkasi suunnitelluista kohteista?

Muita kohteita ovat: _____

- ennalta suunnittelemaan kohde matkan varrella?

Matkasi pääkohde/pääkohteet ovat: _____

13. Oletko käyttänyt / tuletko käyttämään rahaa tähän matkaan liittyviin erilaisiin menoihin Merenkurkun maailmanperintöalueella tai sen lähialueella?

- Kyllä (→ vastaa alla oleviin kysymyksiin)
 En (→ siirry kysymykseen 14)

Ilmoita rastittamalla, arvioitko tässä

- henkilökohtaiset kulusi sekä osuutesi seurueen yhteisistä kuluista **VAI**

- perheen tai seurueen kokonaiskulut.

Kyseessä on matkatoimiston tai muun matkanjärjestäjän järjestämä pakettimatka, jonka hinta on _____ €

→ Ilmoita tämän lisäksi alla muut kulusi maailmanperintökohteessa ja sen lähialueella.

Ilmoita alla (kohdat A-G), paljonko **tähän matkaan** liittyviä kuluja sinulla on ollut ja arviolta tulee olemaan maailmanperintöalueella ja sen lähialueella. (Kirjaa riville 0 (nolla), jos sinulla ei ole kyseiseen kohtaan kuuluvia kuluja.)

A polttoaine- ja muut huoltamo-ostokset _____ €

B paikallismatkojen kustannukset (esim. paikalliset bussi- tai taksimatkat) _____ €

C ruoka- sekä muut vähittäiskauppaostokset _____ €

D kahvila- ja ravintolaostokset _____ €

E majoittuminen _____ €

F ohjelma- ja virkistyspalvelut (esim. opastetut retket, pääsymaksut tilaisuuksiin ja näyttelyihin) _____ €

G muut menot (esim. varusteiden ja välineiden vuokrat) _____ €

14. Kuinka usein olet käynyt Merenkurkun maailmanperintöalueella ennen tätä käyntiä?

(vastaa kaikkiin soveltuviin kohtiin)

tämä on ensimmäinen kerta → siirry kysymykseen 15.

viimeisen viiden vuoden aikana _____ kertaa

milloin ensimmäisen kerran? v. _____

milloin viimeksi? v. _____

15. Onko jokin seuraavista asioista häirinnyt sinua tämänkertaisella käynnilläsi Merenkurkun maailmanperintöalueella?

	ei lainkaan			erittäin paljon	
	5	4	3	2	1
maaston kuluneisuus	☐	☐	☐	☐	☐
maaston roskaantuneisuus	☐	☐	☐	☐	☐
liiallinen kävijämäärä	☐	☐	☐	☐	☐
muiden kävijöiden käyttäytyminen	☐	☐	☐	☐	☐
luonnonympäristön käsittely	☐	☐	☐	☐	☐
jokin muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

16. Missä määrin koet tämänkertaisen käyntisi Merenkurkun maailmanperintöalueella vaikuttaneen yleiseen terveydentilaasi ja hyvinvointiisi seuraavilla osa-alueilla?
 5 = täysin samaa mieltä, 4 = jokseenkin samaa mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 1 = täysin eri mieltä

Sosiaalinen hyvinvointini lisääntyi (esim. työkyvyn edistyminen, ihmissuhteiden lujittuminen, yksin tai yhdessä tekemisestä nauttiminen)	5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 1
Psyykinen hyvinvointini lisääntyi (esim. tyytyväisyys elämään, mielialan kohentuminen, palautuminen henkisestä uupumuksesta, uuden oppiminen)	5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 1
Fyysinen hyvinvointini lisääntyi (esim. kulttuuri- ja luontoaistimuksista nauttiminen, fyysisen kunnon ylläpito, uusien taitojen omaksuminen, fyysinen hyvä olo)	5 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 1

17. Minkä arvoiseksi arvioisit rahassa mitattuna Merenkurkun saaristossa kokemasi terveys- ja hyvinvointivaikutukset?

Voit esimerkiksi verrata rahallista arvoa kaupallisiin hyvinvointipalveluihin ja -tuotteisiin (kuntosalikäynti 5 €, kylpyläkäynti 2,5 tuntia 20 €, hieronta 60 min 50 €, hemmottelupäivä kylpylässä erilaisilla hoidoilla 200 €), erilaisiin kulttuuripalveluihin (elokuvissa käynti 12 €, konsertti 100 €) tai matkoihin (kotimaan matka 500 €, ulkomaanmatka 3000 €).

_____ €

18. Pysyvän asuinpaikkasi postinumero ja asuinkuntasi?
 [_____] _____

19. Sukupuoli

mies nainen

20. Syntymävuosi
 [_____]

21. Ammatillinen koulutus? (merkitse korkein taso)

ammattikoulu
 opistotasoinen tutkinto
 alempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto
 ylempi yliopisto- tai korkeakoulututkinto
 ei ammatillista tutkintoa

22. Tiesitkö ennen tätä käyntiäsi, että Merenkurkun saaristo on nimetty UNESCO:n maailmanperintöalueeksi?

Kyllä
 En (siirry kysymykseen 25)

23. Mistä sait tietää Merenkurkun olevan maailmanperintöalue?

_____
 _____
 _____

24. Kuinka suuri merkitys matkakohdevalintaa tehdessäsi on ollut sillä, että Merenkurkku on maailmanperintökohde?

erittäin suuri merkitys 5   1 ei merkitystä

25. Tiedätkö, miksi Merenkurkku on saanut maailmanperintöarvon?

Kyllä
 En

26. Mistä sait tietää, miksi Merenkurkku on saanut maailmanperintöarvon?

_____
 _____

KIITOKSIA VASTAUKSISTASI!

Mikäli haluat esittää muita ajatuksiasi, niin kirjoita niitä tähän.

_____
 _____
 _____
 _____

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 226 Vösa, R., Högmander, J., Nordström, M., Kosonen, E., Laine, J., von Numers, M. & Rönkä, M. 2017: Saaristolinnuston historia, kannankehitys ja nykytila Turun saaristossa. 310 s.
- No 227 Kurvinen, L. & Westerbom, M. 2017: Allien syyslevähdysalueiden vedenalaiset inventoinnit Porkkalassa. 45 s.

Sarja B

- No 218 Metsähallitus 2016: Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus 2015. 53 + 15 s.
- No 219 Torppa, K. 2016: Karhunkierroksen luontokeskuksen asiakastutkimus 2013. 54 s.
- No 220 Torppa, K. 2016: Syötteen luontokeskuksen asiakastutkimus 2013–2014. 62 s.
- No 221 Veteläinen, T. 2016: Syötteen kansallispuiston kävijätutkimus 2015. 74 s.
- No 222 Keränen, I. & Mikkola, M. 2016: Etelä-Konneveden kansallispuiston kävijätutkimus 2015–2016. 65 s.
- No 223 Heinonen, M. 2016: Saaristomeren kansallispuiston kävijätutkimus 2014. 60 s.
- No 224 Lampinen, J. 2016: Patvinsuon kansallispuiston kävijätutkimus 2013. 53 s.
- No 225 Ala-Fossi, K. & Mikkola, M. 2017: Pyhä-Häkin kansallispuiston kävijätutkimus 2016. 43 s.
- No 226 Nylander, M. 2017: Repoveden kansallispuiston kävijätutkimus 2013–2014. 69 s.
- No 227 Nylander, M. & Paasonen, S. 2017: Repoveden kansallispuiston yritystutkimus 2013. 34 s.
- No 228 Muhonen, J. 2017: Suomen luontokeskus Haltian asiakastutkimus 2015. 42 s.
- No 229 Lehtonen, L. 2017: Nuuksion kansallispuiston kävijätutkimus 2015–2016. 74 s.
- No 230 Kuusisto, K., Erkkonen, J. & Ylläsjärvi, J. 2017: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2016. 91 s.
- No 231 Rautava, E. 2017: Teijon kansallispuiston kävijätutkimus 2015. 73 s.
- No 232 Pakkanen, A. 2017: Pyhä-Luoston kansallispuiston kävijätutkimus 2015–2016. 93 s.
- No 233 Karppinen, P. 2017: Punkaharjun ja Puruveden alueen kävijätutkimus 2016–2017. 72 s.

Sarja C

- No 158 Metsähallitus 2017: Syötteen luontomatkailevuunnitelma 2017. 100 s.
- No 159 Metsähallitus 2017: Punkaharjun ja Puruveden suojelualue- ja tutkimusmetsäkokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma 2011–2020.

ISSN-L 1235-8983
ISSN (verkkajulkaisu) 1799-5388
ISBN 978-952-295-209-7 (pdf)

julkaisut.metsa.fi